

Slægten fra Fløe

Slægten fra FASTERHOLM

Slægten fra Birkebæk

Marén fra Brande

Det Historiske Udgiverværksted
i Grenaa 2009

Marén fra Brande

Marén fra Brande

af Niels Chr. Kjeldsen Pedersen

Forord

Egentlig var det min mening kun at fortælle om min moster, Maren Louise Nielsen, der er født den 24. august 1905 i Kærby, Uhre ved Brande, som datter af Maren Jensen og Hans Kristian Nielsen Slot, og hendes spændende og oplevelsesrige liv, men som jeg kom i gang med at skrive, greb tingene om sig, og jeg kunne se, at det også blev nødvendigt, at noget af familiens historie kom med.

Jeg håber, at de, der læser bogen, som det efterhånden blev til, vil læse den med glæde og interesse og måske endda sende en kærlig tanke til "Marén fra Brande".

Bogens titel "Marén fra Brande" er valgt fra overskriften på en artikel/interview til et dansk ugeblad med moster Maren, og fordi Marén blev mosters "navn" blandt hendes kunder og bekendte i Paris.

Måske er der familienavne, "der fanger", og så er muligheden jo til stede for gennem slægtsforskning at undersøge, om man selv skulle være i familie med Maren eller andre, der er nævnt i bogen.

God fornøjelse

Niels Christian Kjeldsen Pedersen

Tidligere udgivelser:

Mit liv i Grenaa	Knud Pedersen	1997	Udsolgt
Mit liv med naturen og landbruget	Jenny Bloch	1998	Udsolgt
Fra et hjørne på Djursland	Karl Gleerup.	1999	Udsolgt
Mit livs mangfoldighed	Bobby Berkhuijsen	2000	Udsolgt
Landbruget var min store drøm	Poul Smed Petersen	2000	Udsolgt
Hyllested Skovgaarde	Ove Højfeldt Lund	2002	Udsolgt
Gravlev. Træk af byens historie	Aksel Rousing	2003	
En henrettelseshistorie fra Ålsø	Grenaa Egnsarkiv	2003	Udsolgt
Fra mit livs protokol	Jens Wulff	2003	
Hvad lavede mormor	Sigrid Buch-Jacobsen	2004	
Det hele startede i Lyngby	Inger Nygaard	2004	
Djurslandske Anelister		2005	
Fuglslev En by og dens historie	Aksel Rousing	2006	
Fader din - Fader min	Sigrid Buch-Jacobsen	2006	
Hvad lavede mormor 2. del	Sigrid Buch-Jacobsen	2007	
Aalsrode, Djursland		2007	
Debild Hede, Kristiansminde	Henning Hansen	2007	
Lidt om mit liv og byfotografering	Frank Pedersen	2008	
Livsglimt		2008	
En byvandring i Grenaa	Niels Kjeldsen	2004	Udsolgt

Indholdsfortegnelse

<i>Forord</i>	side 1
<i>Tidligere udgivelser</i>	side 2
<i>Indholdsfortegnelse</i>	side 3
<i>Indledning</i>	side 5
<i>Mormor Maren Jensen og morfar Hans Kristian Nielsen Slot</i>	side 9
<i>Marén fra Brande</i>	side 15
<i>Moster Marens breve</i>	side 32
<i>Moster Maren</i>	side 61
<i>Slægten fra Fløe</i>	side 74
Søndergård: Christen Pedersen Palle Svensker og Christen Pedersens datter Stamtavle	
Nørgård: 6 x tipoldefar Peder Jensen? 5 x tipoldefar Jens Pedersen 4 x tipoldefar Jens Pedersen og 4 x tipoldemor Ane Pallesdatter	side 77
<i>Slægten fra FASTERHOLT</i>	side 79
Tip-tip-tip oldemor Johanne Madsdatter og tip-tip-tip oldefar Palle Pedersen Tip-tip oldemor Anne Marie Pallesdatter og tip-tip oldefar Peder Thomsen	
<i>Slægten fra Birkebæk</i>	side 81
Tipoldemor Dorthea Pedersdatter og tipoldefar Niels Nielsen Birkebæk Oldemor Abelone Nielsdatter Birkebæk og oldefar Jens Peder Pedersen Sandfeld	
<i>Efterskrift</i>	side 85

Indledning

Marén fra Brande er min moster. Så er det sat på plads.
Og hvem er så ”mig og min moster”?

Mange er, uden at vide det, i familie med min moster, Maren Louise Nielsen. Det er en stor familie med mange forgreninger, og for at gøre det overskueligt har jeg valgt at føre slægtslinjen tilbage til Palle Svensker i Fløe. Navne, årstal og de fleste af de gamle fortællinger er fra slægtsbogen Fasterholtslægten, der i 1947 blev udgivet i anledning af 200 året for stamfaderen Palle Fasterholts fødsel.

Jeg kunne flere steder have henvist til bogen Fasterholtslægten, men da jeg omkring 1980 forsøgte at købe en ekstra slægtsbog og henvendte mig til bogtrykkeren, der havde lavet slægtsbogen, fik jeg den besked, at det kunne jeg godt opgive. Slægtsbogen var blevet lavet lige efter krigen, hvor der var mangel på alt, så den var blevet lavet i det bestilte antal. Nu var der i mellemtiden også kommet et nyt slægtsled, og dermed var slægtsbogen blevet endnu mere efterspurgt. Den ene bog, bogtrykkeren havde, ville han på ingen måde af med, og da bogen heller ikke kan købes andre steder, har jeg derfor valgt at tage det med fra Fasterholt Slægten, som jeg synes er relevant til mine skrivelser.

Jeg er kendt som Niels Kjeldsen i Grenaa og er født i Vejle den 3.4. 1944, hvor min far dengang arbejdede som muremestersvend, men jeg kommer fra Brande, hvor jeg har haft min barndom og ungdom. Mit fulde navn er Niels Christian Kjeldsen Pedersen, og jeg er søn af muremester Mourits Toftebjerg Pedersen. Mit barndomshjem var Lyngbakken 1, Brande, som far byggede i 1945. Min farfar, Niels Kristian Kjeldsen Pedersen, var muremester og cementstøber i Brande. Han boede Viadukten 2. Ham er jeg opkaldt efter. Min farbror blev også udlært som murer, selvom det næsten er det eneste, han ikke er kendt som. Hans borgerlige navn er Jens Erik Pedersen, men i vide kredse blev han kendt som Eric Storél. Min oldefar, Mourids Pedersen var også muremester. Han var født i Sdr. Kollemorten. Han blev kaldt Moust. Det blev min farfar og far også kaldt.

Min farbrors anden kone, Mette Storél, kørte en overgang rundt som hjemmesygeplejerske i Brande, og når hun var ude hos folk og skulle forklare om sit familieforhold i Brande, gik det nemt med at fortælle om onkel Eric, far og farfar. Når der så skulle fortælles mere, brugte hun mig (onkel Erics nevø) til at fortælle om min mors familie, og hun fortalte mig engang, at hvis jeg ikke var i familie med dem, hun besøgte på min fars side, så var jeg det på min mors side. Når vedkommende havde forstået forbindelsen til mig, så var det: Jamen så er han en af ”æ moust’s”, eller de nævnte Slot, Sandfeld eller Birkebæk fra min mors side.

Mærkeligt nok blev jeg ikke murer, selvom jeg hjalp far i flere sommerferier, men han syntes, det var hårdt at stå på stilladset, og ville ikke presse mig til noget. Jeg skulle træffe mit eget valg.

Omkring 1980 begyndte jeg at interessere mig for min mors og fars ungdomsår og familiens historie. Jeg spurgte hos den ældre generation. Der var desværre ikke så mange tilbage at spørge, men meget fik jeg at vide af moster Lone og hendes mand morbror Søren Eriksen samt faster Marie og onkel Eric.

Moster Maren kom som regel hjem en gang om året på sommerferie, og jeg kunne fornemme, at hun vidste meget om familien og mors søskende. Det havde jeg ikke regnet med, for hun havde jo boet i Paris, lige så længe jeg kunne huske. Jeg var meget interesseret i at spørge, men der var aldrig ro til at tale fortroligt sammen. Jeg fik dog at vide, at hun rejste fra Brande, da hun var knap tyve år

gammel, og at hun havde gemt alle de breve, familien havde sendt til hende. Disse breve var jeg meget interesseret i at få lov til at læse, men Maren ville hverken tage dem med til mig eller sende dem til mig. ”Jeg kunne komme til Paris og læse dem”!

I 1985 skulle vi sende en kuffert med vintertøj ned til vores ældste datter Tonie, der dengang var au pair pige i Paris. Anni, min kone, foreslog, at jeg selv skulle rejse ned med kufferten til Tonie, besøge moster Maren og være sammen med dem begge. Og det blev en god tur.

Efter morgenkaffen på hotellet gik jeg hen til moster, hvor vi sad og sludrede til middagstid, hvor Tonie kom. Om eftermiddagen var Tonie og jeg rundt i Paris, og enkelte dage var moster også med. Da strækningen med metroen ud til Tonies au pair familie var usikker sidst på aftenen, tog hun som regel af sted ved otte tiden, hvorefter moster og jeg sad og snakkede til midnat. Det store problem var så, at den gamle dame på 80 år absolut ville følge mig hen til hotellet, så hun var sikker på, at jeg kom frem i god behold, hvorefter jeg så kunne spekulere på, hvordan hun kom tilbage til sin lejlighed. Men det kunne jeg ikke ændre på.

Da jeg skulle tilbage til Danmark, fik jeg en stor stak af de gamle breve, selvom moster havde svært ved at give dem fra sig. Mange var meget personlige og inderligt skrevne, og jeg måtte love at behandle dem med nænsomhed og omtanke.

Efter at have sorteret og ordnet brevene var jeg stærkt interesseret i at ”få fyldt hullerne ud”. Maren sendte flere breve til mig, og i 1988, hvor Heidi, vores mellemste datter, var au pair pige hos en tandlægefamilie i Le Mans, der ligger et par hundrede kilometer sydvest for Paris, var jeg igen i Frankrig. Denne gang boede jeg fire dage hos moster i Paris og tre dage hos familien i Le Mans hos Heidi. Og det gav igen nogle rigtig gode dage. Både hos moster og Heidi. Moster Maren var desværre begyndt at få problemer med at finde sine ting. Det havde nu aldrig været helt godt, men nu var det blevet værre, og vi var begge klar over, at hun ikke ville få sendt flere breve til mig, og derfor fik jeg de sidste, gamle breve med. Disse mange breve har givet mig mange oplysninger. Ikke kun om mor og far, men om hele familien og om tiden, de har levet i. Flere af brevene er også med i bogen. Dem har jeg kaldt ”Moster Marens Breve”.

Niels Kjeldsen

Mormor og morfars gård på Kærbyvej 4 i Uhre. Morbror Aksel på vognen, moster Mariane i hvid bluse, Moster Marén, mormor og morfar. 1910.

Mormor og morfar

Maren Jensen og Hans Kristian Nielsen (Slot)

Morfar Hans Kristian Nielsen Slot. Ca. 1880

Min morfar, Hans Kristian Nielsen, blev født den 13.10.1858 i Uhre ved Brande og døde 1932 i Brande. Han var gift med Anna Madsen i første ægteskab, og de fik tre børn, morbror Niels, morbror Martin og moster Marianne.

I andet ægteskab blev han gift med min mormor, Maren Jensen, der er født i 1873 i Sandfeld og død 1938 i Brande. De fik syv børn, Aksel, Marie, Jens Peder, Abelone (Lone), Maren, Julius og min mor Olivia, der var den yngste af søskendeflokken. Min morfars gård var bygget på kærlodden til hans fødegård "Slot" i Uhre. Ved gården fandtes nogle gamle egetræer, og da store gamle træer dengang var noget særligt på denne egn, skulle det efter sigende have været medvirkende til, at gården senere blev kaldt Slotsgården.

På gården i Kærby var der en overgang, indtil den rigtige skole blev bygget, klasseværelse i den ene ende af gården. "Skolen" er nævnt i Brande sogns Historie, men ikke, at den var hos mormor og morfar. Engang, da moster Lone kikkede i den gamle skoleprotokol, så hun, at skolen var lukket en dag i januar på grund af begravelse. Nedenunder stod der Abelone, så det må have været til oldemors begravelse.

For at vise, hvor sparsommeligt familien levede først i 1900-tallet, vil jeg genfortælle en erindring, som moster Lone havde, fra hun var omkring otte år gammel:

Mormor og morfar fyrede med sumptørv, som blev lagt på ilden, når man gik i seng, og dermed skulle det så kunne ligge og ulme til næste morgen. En nat, hvor ilden var ved at gå ud, vågnede Lone ved, at min oldemor kaldte på hende. Hun skulle hjælpe til med at puste til ilden for at få det til at brænde igen. Det var anstrengende, og man blev både sort og beskidt af at puste så tæt ved tørvene. Da der efter et stykke tid stadig ikke var tegn på, at det ville begynde at brænde igen, spurgte Lone, om de ikke måtte hente "pusteren", som hun kaldte blæsebælgen. Men læderet var ved at revne, så den skulle spares. Så spurgte Lone, om de ikke måtte bruge lidt petroleum, for det

vidste hun ville hjælpe, men det kunne der slet ikke være tale om, for så skulle der også bruges en tændstik.

Lone har også fortalt, at hendes moster Karens og mands hus i Søby var bygget af stampet ler blandet med lyng. Gulvet var brolagt med marksten, og sengene var et halmleje direkte på gulvet blot omkranset af brædder. Dog var der tørv under halmen. Lone kunne tydeligt huske, at sovstedet grundigt skulle undersøges for hugorme, inden man lagde sig. Dynevåret var stribet, hjemmevævet og fyldt med hønsefjer og vingefjer. De var ganske tunge.

Da moster Lone blev født, var mormor alvorligt syg, og de andre børn havde fået mæslinger. Derfor kunne den nyfødte Abelone (moster Lone) ikke være hjemme, men blev passet af Stine og Jerg, der boede på Kærballégård ikke langt derfra. Jerg var moster Lones morbror. Han hed Erik Peder Pedersen, men blev aldrig kaldt andet end Jerg. Stine og Jerg, der ikke selv havde børn, kom til at holde meget af Lone, og i flere år var hun skiftevis i det ene hjem og så i det andet, men til sidst blev hun hos Stine og Jerg. Lone blev ikke adopteret, for Stine og Jerg ville have, at hun skulle vide, hvem der var hendes rigtige mor og far.

Gården havde mormor og morfar til 1918, hvor den blev afstået til Marie og Peder Jensen, datter og svigersøn. Jeg har fået fortalt, at de fik gården billigt, fordi de ikke havde meget at betale med. Efter at gården igen blev solgt, brændte den for de nye ejere. Efter salget af gården købte mormor og morfar en lille landejendom på Vejlevej, som dengang lå lidt uden for Brande, lige over for Nyvang, hvor mit barndomshjem senere blev bygget. Mens jeg var barn, boede Jens Nørgård på gården.

Ejendommen på Vejlevej i Brande lige over for Nyvang, hvor mit barndomshjem senere blev bygget. Morfar siddende, morbror Jens Peder med stråhat, mormor, min mor Olivia og moster Maren. 1920

Morfar blev imidlertid syg og kunne ikke arbejde ret meget mere. Derfor blev gården på Vejlevej solgt, og de flyttede ind i et lille aftægts hus på Chr. Bergsvej ikke langt fra landejendommen. Det var heller ikke langt fra mit barndomshjem, og mens jeg var barn, havde mor og far nogle venner, der boede i netop dette hus. Der har jeg været på besøg flere gange. Jeg kan svagt huske, at vi fra

Nyvang gik ”bagom” gennem Poulsens Plantage, som det blev kaldt dengang, og over til huset på Chr. Bergsvej, når vi skulle på besøg. Der var ikke lagt vand ind i huset. Vandet skulle pumpes op fra brønden ude i haven.

Efter at morfar var blevet syg, var der ikke mange penge til rådighed. På grund af den store børneflokk havde der heller ikke været for mange penge tidligere, men nu måtte man leve nøjsomt. Moster Lone fortalte, at mormor og morfar fik mælk og ost fra en ged, der stod i haven. Det værste, Lone vidste, når hun kom på besøg, var, at hun fik et glas gedemælk, men ned måtte det jo.

Familiefoto foran ejendommen på Vejlevej i Brande. Bagerst: Aksel, Niels, Martin, Jens Peder. I midten: Mariane, Lone, Maren, Marie. Forrest: Julius, morfar, mormor, mor. 1919.

Morfar havde fået en hjerneblødning, og på grund af den kunne han ikke komme nogle steder. Et af hans få lyspunkter var, når provst Otte kom på besøg. De talte meget sammen, og lige siden har provst Otte betydet noget særligt for familien og ganske særligt for moster Lone.

I en gemt avisartikel om morfars begravelse, kan man læse:

I fredags begravedes under stor deltagelse gamle Hans Kristian Sloth fra Brande kirke. Det var et smukt syn at se den hvide, smukt pyntede kiste blive båret til graven af fire sønner og to døtre.

I kirken talte pastor Provst Otte ud fra Lucas Evangeliet, 2. kap, 25-35. vers: Jeg synes, at jeg ud fra dette evangelium om den gamle tro tjener Simon kan få det sagt, som jeg i dag gerne ville sige ved hans bære, som vi nu for sidste gang er samlet om.

Ved begravelsen sagde provst Otte endvidere: ” Det gik mig sådan, at jeg lidt efter lidt følte noget hjemligt ved at sidde hos ham og tale med ham om småt og stort og sluttede med at synge en salme. Han havde mange salmer, der var ham kære, for han brugte sin salmebog og havde den vist i de sidste år altid indenfor rækkevidde. Jeg lærte at forstå, at han af naturen havde et lyst sind og

engang havde evnet at være til opmuntring for dem, han færdedes iblandt, ja, det var måske sådan, at han også i sin lange sygdomstid havde noget af denne evne tilbage og derved blev hjulpet over mange besværligheder”.

Huset på Chr. Bergsvej.

Morfar døde i 1932, hvorefter der blev bygget en lille lejlighed til enden af moster Maries hus på Blichersvej nr. 7 i Brande. Her boede mormor, til hun døde. Moster Maren har fortalt mig, at moster Marie tog sig af mormor, så hun ikke var så ene, og Marie var i nærheden, men også, at det var en stor byrde at tage på sig for Marie. Mormor døde i 1938 efter en periode med tiltagende svaghed.

Min fætter, Jens Erik Jensen, søn af moster Marie, fortæller, at han kun har kendt min (og hans) morfar som en syg mand, der lå i sengen eller sad indhyllet i et uldtæppe i en kurvestol, og at han og hans bror tit blev sendt ud for at sove hos mormor på Chr. Bergsvej, så hun havde en at sende efter læge, hvis morfars tilstand skulle forværres.

Min fætter, Jens Erik Jensen, søn af moster Marie, fortæller, at han kun har kendt min (og hans) morfar som en syg mand, der lå i sengen eller sad indhyllet i et uldtæppe i en kurvestol, og at han og hans bror tit blev sendt ud for at sove hos mormor på Chr. Bergsvej, så hun havde en at sende efter læge, hvis morfars tilstand skulle forværres.

Videre fortæller Jens, at mormor var en pligtopfyldende hustru, men hendes modgang prægede hendes sind og tale meget, og at overnatningerne hos mormor blev en pligt og ikke en glæde. Efter morfars død, da mormor boede i huset hos moster Marie, lærte Jens mormor at kende som en kærlig mormor, der talte meget med børnene. Hun fortalte gerne om sin barndom, som hun havde oplevet den i Sandfeld i tiden omkring 1880. Blandt andet fortalte hun: Vi holdt avis, Vejle Amts Folkeblad. Den udkom dengang to gange om ugen. Der var ingen postgang. Vi hentede den i Brande, når vi var i kirke om søndagen. Man sørgede så vidt muligt for, at der var folk fra gården i kirke hver søndag. Vi var tre gårde om avisen, så nyhederne kunne blive gamle, inden de sidste fik dem læst. De gamle aviser blev delt mellem de tre gårde, for papir var kostbart. Vi børn fik en gammel avis hver i julegave, som vi måtte klippe og tegne i, men alligevel fik vi en formaning med julegaven: ”Pas no o et o rut mæ æ papir”!

Når hun fortalte om sin barndom, syntes Jens, at den havde været fattig og nøjsom, men senere blev han klar over, at hendes opvækst var sket i en af sognets mest velansete og velhavende gårde.

Uddrag af morbror Julius’ tale ved mormors begravelse den 18. januar 1938. (Gemt af moster Maren):

...og fordi hun ville os noget godt. Hun sad på sengekanten hos os som små og lærte os at folde vores små barnehænder, hun gentog linje for linje for os af salmer og bønner, indtil vi kunne sige dem efter. Og vi små kunne synes, at det var lovlige mange bønner, vi skulle have lært – var det nu også nødvendigt, tænkte vi små, for der var i alt: Først og sidst Fadervor, derefter Bed o Jesus, bed for mig og til sidst, Herre velsigne dig og bevare dig. Og da vi blev lidt større, måtte vi også trosbekendelsen igennem, og kunne mor ikke få tid, ja, så hjalp far os, og for ham betød det lige så meget om ikke mere.

Jeg husker den første gang, jeg skulle ud at tjene, far fulgte mig på vej, men pludselig siger han: Glem aldrig dit Fadervor min dreng. Så sagde han farvel og vendte sig rask om vel for, at jeg ikke skulle se tårerne i hans øjne. Kun dette ene sagde han, men deri lå også gemt alt, det bedste han kunne give – hele hans kærlighed.

... jeg husker også, at han engang sagde til mig, da vi sad og talte: Husk på vi må bede om alt, men husk også, at vi ikke får alt, hvad vi beder om, men hvad vi trænger til og har godt af. Det var far og mors arv til os. Det var det, de havde stræbt efter – stræbt efter at gøre os til så gode børn som mulig.

...nu er både mor og far væk, og hjemmet er opløst, sporene efter dem vil efterhånden slettes ud – kun ikke de minder vi har om dem og vort lille hjem – ja, det var et lille hjem ofte med kummerlige kår, men det var alligevel et rigt hjem, jo ældre far og mor blev, jo mindre blev hjemmet, men jeg tror, at det også blev rigere – og derfor er minderne så mange og rige for os.

Far havde måske lettere ved at tage livet, som det bød sig end mor, og også at bøje sig ind under dets tilskikkelser – deri var de forskellige, men et var fælles for dem, de var så glade for at leve, de kunne trods modgang finde så mange glæder, for andre at synes små, men det var de små daglige glæder, der gav dem tro til livet og fik dem til at elske, de elskede livet på en barnlig måde, de var også fælles om at kunne miste alt og tage alt med et tålsomt sind – undtagen troen på en nådig Gud, den turde og kunne de ikke miste.

Tanker af morbror Jens Peder ved mormors begravelse. (Gemt af moster Maren):

Da vi alle voksne børn samlede sidste gang i det gamle hjems stuer, var det til mors begravelse. Det er en egen bevæget ting når det gamle går bort. Det gamle træ falder, vi synes, det stod og gav læ for os andre, og vi har kun en underlig følelse af, at nu rykker vi frem i forreste linje, og næste gang øksen klinger i skoven, da er det os, som står for skud.

Maren Jensen og Hans Kristian Nielsen (Slot)s børn:

Hans Kristian Nielsen var i første ægteskab gift med Anna Madsen fra Uhre. De fik tre børn:

- 1) Niels Julius Nielsen, arbejdsmand, født den 12.7.1884 i Uhre, gift med Erikka Wittendorf.
Deres børn:
  1. Ane Madsine Nielsen, født 24.4.1908 gift med Hans Peter Larsen
  2. Leonhard Wittendorf Nielsen, født 9.4.1910
  3. Hans Kristian Nielsen, født 16.12.1912
  4. Kierstein Nielsen, født 16.5.1914
  5. Kirstine Marie Nielsen, født 5.6.1916
  6. Matilde Nielsen, født 5.4.1919
  7. Agda Ragnhild Nielsen, født 9.7.1921
  8. Agner Wittendorf Nielsen, født 17.4.1923
  9. Elna Wittendorf Nielsen, født 27.5.1925
  10. Mette Katrine Wittendorf Nielsen, født 10.5.1927
  11. Emma Nielsen,
- 2) Martin Nielsen, købmand, født den 16.10.1888 i Uhre, gift med Laura Albreetsen.
Deres børn:
  1. Hilleman Holst, født 26.5.1916, gift med Else Møller Holst
  2. Hans Kristian Nielsen, født 11.1.1918, ugift
- 3) Mariane Nielsen født den 11.5.1887 i Uhre, gift med Ole Søndergaard. Gårdejer Uhre.
Deres børn:
  1. Cecilie Christensen Søndergaard, født 29.2.1920, gift med Thomas Jepsen
  2. Agda Marietta Christensen, født 9.6.1921.

3. Ragnhil Christensen Søndergaard, født 9.2.1924.
4. Svend Christensen Søndergaard, født 9.2.1920.

Børnene med Maren Jensen i andet ægteskab:

- 4) Aksel Madsen Nielsen, født i Kærby 27.8.1984, ugift. Arbejdsmand.
- 5) Marie Nielsen, født i Kærby 18.10.1897 gift med Peder Jensen, Brande. Vejmand.
Deres børn:
  1. Jens Erik Jensen, født 16.12 1919, gift med Inga Kristine Villadsen
  2. Harry Jensen, født 11.11.1921, gift med Else Marcussen
  3. Martin Jensen, født 12.10.1925, ugift
  4. Grethe Jensen, født 23.8.1938, gift med Jens Svenstrup
  5. Anna Birkebæk Jensen, født 22.12.1929, gift med Svend Kjærsgaard
  6. Åse Jensen, født 2.7.1937, gift med Åge Nigård Nielsen
- 6) Jens Peder Sandfeld Nielsen, født i Kærby den 15.4.1900. Gårdejer. gift med Ingeborg Johanne Nielsen, født i Ormslev Sogn 1898.
Ingen børn.
- 7) Abelone Nielsen, født i Kærby den 11.4.1902 gift med Søren J. Eriksen. Gårdejer, Viggård, i Uhre.
Deres børn:
  1. Erik Sandfeld Eriksen, født 29.3.1930, ugift
  2. Sigrid Johanne Eriksen, født 2.3.1933, gift med Erik Rasmussen
  3. Hans Marius Eriksen, født 2.3.1937, død 1957
  4. Arne Kr. Eriksen, født 4.2.1942, gift med Irma Søndergaard
- 8) **Maren Louise Nielsen født i Kærby 24.8.1905. Damefrisør. (Min moster)**
Ugift
- 9) Julius Gustav Nielsen, født i Kærby 1.7.1910, tog senere navneforandring til Slotsbo, var gift med Agnes Riis Laursen. De var forstander og lærer på Odder Højskole.
Deres børn:
  1. Hans Slotsbo Nielsen, født 28.12.1943, gift med 1) Vesly Hansen 2) Ann Larsen
  2. Chresten Slotsbo Nielsen, født 20.12.1946, gift med Pia Evert Larsen
  3. Bodil Slotsbo Nielsen, født 22.11.1952, ugift
- 10) **Olivia Nielsen, født i Kærby 14.10.1914. Gift med Mourits Toftebjerg Pedersen, født i Kibæk 1906. Murermester. (Min mor og far)**
Deres børn:
  1. **Niels Christian Kjeldsen Pedersen, født 3.4.1944, g.m. Anni B. Jensen**
  2. **Jørgen Slot Pedersen, født 1948, død 1956**

Marén fra Brande

Som barn og ung deltog moster Maren sammen med de andre søskende i gårdens arbejde. Om sommeren passede de fårene og gæssene i engen og meget andet. Om vinteren hjalp de med at karte og spinde ulden og strikke. Moster Maren har fortalt, at i krigsårene 1914-18 støbte de selv tællelys af fåretalg. Det skete ved, at man dyppede bomuldsgarn i gruekedlen, der var fyldt med flydende fåretalg. Det var den eneste lyskilde, man havde, for petroleum var en mangelvare under krigen.

Kærby skole 1914-15? Maren i lys kjole med prikker ved siden af lærer Petersen, som min fætter Jens også havde som lærer 20 år senere

tørvemosen var Maren på Hotel Brande, hvor der vist var en, der fik et godt øje til hende, for jeg kan læse i flere breve, at der senere både bliver spurgt til hende og bliver sendt hilsner.

Da Maren overvejede at rejse til udlandet, skrev min mormor til hende, at hun gerne ville have

Brande Hotel. Yderst til venstre serveringsjomfruen. Stående med hat hotelejer fru Laursens bror Marinus Børsting. Siddende med hat hotelkarlen Max. Moster Maren er stuepige. Anne Børsting yderst til højre.

Senere kom moster Maren som alle de andre søskende ud at tjene, inden hun blev konfirmeret. Hun var i tørvemosen, hvor hun vendte tørv. Jeg har fået at vide af moster Lone, at da Maren var 16 år, var hun den hurtigste til dette arbejde i tørvemosen, og selv om lønnen ikke var stor, så sendte Maren alligevel lidt penge hjem til mormor og morfar, hver gang hun fik løn. Efter

Maren lidt tættere på, "at der jo også var muligheder i Brande, og at hun ikke behøvede at rejse til udlandet". I et andet brev fortæller hun, at moster Lone skal giftes med Søren Eriksen, "som er både god solid og af god familie", og videre skriver hun: "det tænker jeg også at du sætter efter, og ej forlover dig med en udlænding eller en københavner".

Efter hotellet i Brande kom Maren til familien Ågård i København, og der opstod et ganske nært venskab mellem Maren og familien. Selv efter at fru og hr. Ågård døde, fortsatte Maren med at besøge deres to døtre, hver gang hun var i Danmark. Maren kom tilbage til Brande, da morfar fik en hjerneblødning. Hun fulgtes med min mor, som dengang arbejdede hos Ågårds. Min mor var jo lillesøster, så det var nok Maren, der havde skaffet

hende pladsen. Maren blev hjemme i en periode for at hjælpe i den svære tid, inden hun atter rejste tilbage til København. Denne gang for at få sit store barndomsønske opfyldt. Hun skulle uddannes

til damefrisør. Da hun kom til København, var hun inde for at hilse på familien Ågård, og hun fik straks besked på at opsigse sit lejede værelse og flytte ind hos dem i stedet.

Da Maren var yngre, var rejselysten stor, men da hun som 20-årig talte med sin far om at rejse til Amerika, svarede han: ”Ja, jeg er syg, og rejser du nu, ser jeg dig aldrig mere”, og så blev udrejseplanerne droppet for en tid. I 1932, da morfar døde, var Maren atter i Brande, men hun rejste tilbage til sin arbejdsplads i St. Kongensgade i København. Maren var i frisørsalonen i fem år fra 1930 til 1935, bortset fra et halvt år, hvor hun havde orlov for at videreudanne sig i Norge.

I Norge var Maren med på den store landsudstilling i Oslo for frisører, og på avisudklip kan man blandt andet læse: ”Herr Lauridsen foretog sammen med frk. Slot-Nielsen de for fagfolk mest opsiktvekkende permanentbehandlinger, idet et sterkt avbleket hår fikk en kraftig krøll med en enestående elasticitet”.

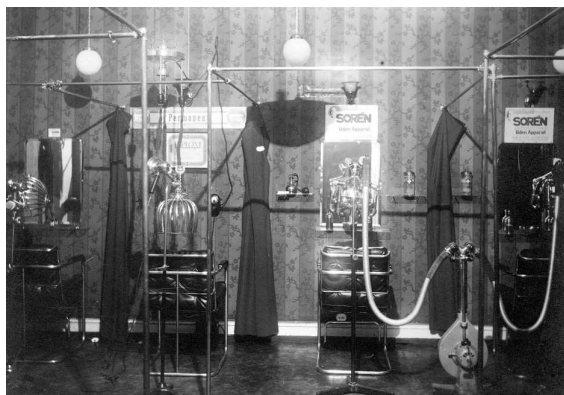
I et andet avisudklip, Maren har gemt, kan man læse:

”**Sorén**” permanent. **Sidste Nytt**. Uten elektrisitet, uten apparat. Kun kr. 18,00.

N.B. Arbeidet utføres en tid fremover av eksperten fra Kjøbenhavn, frk. Sloth-Nielsen. (Eneretten for hele Skienfjorden innehas av ”Monto Carlo”).

”Welle” elektrisk permanent kr. 10 (Begge garanteres skriftlig)

FRISØRSALONG ”MONTE CARLO”, SKIEN. Telefon 2723”.

Damefrisørstævnet i Oslo 1933. Maren står i hvid kittel til højre for blomsterne lidt gemt mellem de to herrer.

I 1935 søgte Maren atter orlov. Hun ville uddanne sig videre og lære nyt på skolen L’Oreal i Paris, og hun fik orlov i halvanden måned. Året efter rejste hun atter til Paris, men denne gang ville hun være frit stillet, hvis der blev mulighed for at få arbejde dernede, og hun sagde derfor sit job op i frisørsalonen i København.

Anbefaling fra Marens arbejdsplads i København:

Frk. Maren Nielsen har været ansat i min forretning fra 1. november 1930 til 1. november 1935 med undtagelse af 6 måneders orlov, hvor frk. Nielsen var beskæftiget i Norge.

Det er mig en glæde at medgive frk. Nielsen min bedste anbefaling som en virkelig dygtig og energisk assistent, der forstod at betjene kunderne til deres fulde tilfredshed.

Jeg er overbevist om, at frk. Nielsen på grund af sin aldrig svigtende interesse for sit arbejde, sin store dygtighed og pålidelighed vil være en første classes arbejdskraft i enhver frisørsalon.

Det er efter eget ønske, at frk. Nielsen forlader min forretning.

Hedegaard Sørensen

Damefrisørsalon ”KLYTIA”, St. Kongensgade 8, København K

Det var ikke let at få arbejde i Paris, men Maren lejede et hotelværelse, hvorfra hun begyndte at opbygge en kundekreds. Inden længe flyttede hun fra hotelværelset og ind på et almindeligt værelse, hvor hun boede gratis mod at ordne fruens hår.

På hotel Etna i Paris

Identitetskort

Det var svært at få økonomien til at hænge sammen, men en dag blev hun tilbudt et afløserjob gennem sin professor på L'Oreal, hvis kone havde en speciel farvesalon. Det var godt nok kun for en dag, men Maren tænkte, at hvis hun først fik foden indenfor, så skulle hun nok vise, hvad hun kunne. Og ganske rigtigt. Det blev hurtigt et fast job, men derudover blev Maren også optaget i familien, og dette venskab varede livet ud. Familiens datter var sagfører, og hun hjalp Maren med at forlænge udvekslingspapirenes gyldighed fra seks måneder til atten måneder, hvilket var det længste, man kunne opnå.

Mosters lejlighed 44 Rue La Boetie.
I den smukke Revillon bygning

Maren fik også et tilbud fra "den store Antonie" om at blive vikarassistent i hans salon for hårfarvning, men da havde Maren besluttet sig. Hun ville blive i Paris og satte alt ind på at finde en udvej. Den eneste mulighed var imidlertid at blive selvstændig, og langt om længe kom hun i forbindelse med en amerikansk dame, der havde en specialsalon for medicinsk hårbehandling. Det var meget interessant, både metoderne, der blev brugt i salonen, og salonens beliggenhed.

Maren fik arbejde hos damefrisørinden, der ejede salonen INSTITUT OF AMERICA, der var beliggende i den store flotte Revillonbygning i rue la Boetie, men "det var en hård tid med slid og anstrengelser og ikke noget der hed fritid, ja der var knap tid til at spise". Det varede ikke længe, inden amerikanerinden tilbød Maren kompagniskab, og da krigen brød ud, rejste hun til USA og solgte forretningen til Maren. Maren skulle så sende et fast beløb til afdrag hver måned.

Maren arbejdede ihærdigt på at opnå et godt ry, og en kunde, der var meget glad for Maren, tilbød at sende sin særdeles vanskelige teenagedatter til hende, for hvis hun kunne gøre hende tilfreds, så ville hun ikke blot få datteren som fast kunde, men også datterens veninder. Maren fik ikke blot datteren og veninderne til kunder, men også børnenes mødre, og det var medvirkende til, at hun hurtigt fik en god og anerkendt frisørsalon.

Mr. Haaned

HF 72743

B.P.F....5.000,

D.A.

--JE SOUSSIGNEE, MAREN NIELSEN,

domiciliée à Paris, 44, rue de La Boétie:
reconnais devoir bien et légitimement à
Miss CECILIA TIGHE, la somme de Frs.5.000, (CINQ
MILLE FRANCS), valeur en prix de vente de
meubles; laquelle somme je m'oblige à payer à la
dite Miss CECILIA TIGHE, ou à son ordre,
le Premier AVRIL 1940, sans intérêt.

*Bon pour la somme de Francs
cinq mille*

Maren Nielsen

Payable, 44, rue La Boétie, Paris 8e.

JEAN APPIETTO 9
Avocat à la Cour.
128, Bld St Germain
75006 PARIS - 633.64.54 +
D. 376

Kontrakten med miss Cecilia Thighe vedr. salonen. "5000 pr. måned", som moster med blyant har skrevet øverst.

Maren både satte og klippede hår, men hendes interesse og forretningens image var hårpleje. Forskellige urteafkog blev lavet efter gamle recepter, og jeg kan huske fra de gange, jeg besøgte moster, at der var en ganske forfærdelig stank i lejligheden, når disse urteaftræk blev lavet. Jeg var bange for, at disse gamle recepter ville forsvinde, men Maren ville ikke skrive dem ned. ”Det er noget, man har i hovedet og i fingrene, og det kan man ikke skrive ned”, men alligevel fik Heidi, vores mellemste datter, heldigvis nogle af opskrifterne.

Hårpleje i salonen

Maren i lejligheden

Maren vaskede og skyllede håret i destilleret vand, hvorefter håret blev skilt med skilninger, og hver skilning blev vasket med svamp og specialsæbe. Efter en hårskylning fik hovedbunden derefter en blød, men meget grundig hårbundsmassage med en fin og speciel olie, hvorefter et varmt klæde blev lagt om. Dette blev udskiftet nogle gange, hvorefter en ny olie blev gnedet ind i hårbunden. Til slut hårvask med svamp og specialsæbe som før, inden håret blev skyllet efter i vand med vegetabilsk sammensætning. Ved særlige grelle tilfælde, hvor håret var meget ødelagt, skulle kunden beholde olien i håret til næste dag, og et klæde svøbtes om som turban. Mens jeg besøgte moster, så jeg flere af hendes fine kunder gå ud ad døren med sådan en turban på hovedet. Efter en uges behandling fik håret sin naturlige kraft og styrke igen.

Noget særligt må det have været, for jeg har læst flere breve fra en frisørmester i København, måske hendes lærermester. I brevene beder frisørmesteren om at få et vide, med hvad og hvordan Maren ordner håret, og der er flere rykkere efter svar, men jeg tænker ikke, at Maren har villet fortælle om sine hemmeligheder.

Med svenskerne i bil gennem Tyskland 1939

I august 1939 var fire svenskere på besøg i Paris, og dem kom Maren til at kende. Uheldigvis kom den ene til skade med sit ben, og han måtte flyves hjem. Da de andre svenskere enten ikke turde eller ikke kunne køre bilen tilbage til Sverige, overtalte de Maren til at køre bilen hjem. Midt i august startede hjemturen, som også blev klaret uden uheld. Et sted i Tyskland kom de dog på afveje, og da de gjorde holdt for at spørge om vej, kom en tysker straks springende, men da han opdagede, at det var en udenlandsk bil, ville han ikke hjælpe med at forklare vejen. Maren har også

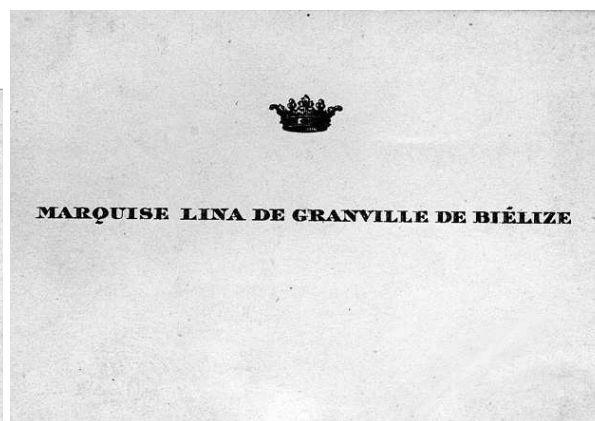
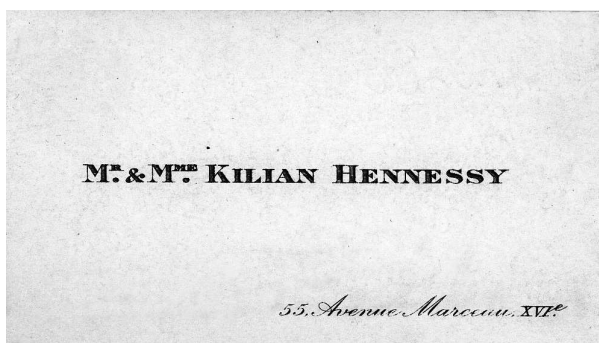
fortalt om de store troppetransporter, de så, mens de kørte gennem Tyskland. Men selve turen foregik uden problemer.

Efter at svenskerne og bilen var blevet afleveret i god behold, rejste Maren til Brande for at holde ferie, men overskrifterne i aviserne om krigens mulige komme blev mere og mere truende, og til sidst turde Maren ikke blive længere i Danmark. Ferien blev afbrudt, så hun kunne komme tilbage til Paris og til sin salon. Hun havde dog fået nok af Tyskland og sejlede derfor til Antwerpen, hvorfra hun rejste videre med tog til Paris.

Maren var heldig, for blot tre dage efter at hun nåede Paris, blev grænserne til Frankrig lukket, og havde hun ikke nået at komme ind i landet, ville hendes salon være blevet konfiskeret. Senere, i 1942, da USA erklærede Tyskland krig, var der også bud efter salonen. Denne gang var det tyskerne. En dag, hvor det ringede på døren, og hun gik ud for at lukke op, var det tyske soldater, der stod udenfor. De ville beslaglægge salonen. Maren snakkede imidlertid godt for sig og forklarede, at selvom salonen havde et amerikansk navn og den tidligere ejer var amerikaner, var det hende, der nu ejede salonen. Og hun var dansk. Efter en grundig udspørgen og kikken papirer gik soldaterne heldigvis igen, og der skete ikke noget.

Værre var det med kunderne. Da verdenskrigen brød ud, og tyskerne nærmede sig Paris, flygtede mange af Marens kunder. Da USA så senere trådte ind i krigen, forsvandt størsteparten af de sidste kunder også, og indtjeningen blev minimal. Dermed fik de Røde Kors pakker, der blev sendt fra familie og venner i Danmark, meget stor betydning for Maren. Af de oprindelige kunder var der nu kun en tre-fire stykker tilbage om ugen, og Maren måtte til at oparbejde en ny fransk kundekreds. De eneste fremmede, der nu var i Paris, var enten tyskere eller tyskvenlige.

Maren fortalte mig også, at under krigen kom prins Caraman Chimay op til hende. Det var ham, der blandt andet ejede vinmarkerne, hvor druerne til champagnen Den Gule Enke blev dyrket. Han var en af Marens gode venner. Da han havde fået ordnet sit hår, gav han Maren en pengeseddel, mens han fortalte, at det var alt, hvad han nu ejede, for tyskerne havde konfiskeret alle hans ejendomme. Han fik dog sine ejendomme tilbage efter krigen.

Et par af de mange visitkort, jeg fandt i mosters gemmer.

Blandt Marens kunder var også hr. og fru Kilian Hennessy, og blandt andet bevirkede disse to venskaber, at hun altid havde champagne og Hennessy Cognac hjemme i lejligheden. Hun kunne vist få de flasker, hun ønskede, forstod jeg på hende, da jeg spurgte nærmere en af de gange, jeg besøgte hende, og hun bød mig velkommen med en flaske champagne.

Som krigen udviklede sig, blev det sværere og sværere at drive salonen. Produkterne blev vanskelige og dyre at skaffe. Alt var fra den Sorte Børs. Som regel kunne man kun få fra den samme person en eller to gange, enten fordi vedkommende var blevet arresteret eller var flygtet for at undgå at blive det. Maren fik også mange gode råd om at rejse hjem til Danmark, ”for alting er

meget lettere derhjemme”, men det styrkede kun hendes mening om at holde ud, og hun var glad for, at hun ikke gav op.

Første gang, jeg besøgte moster Maren, var i 1957, hvor jeg var 13 år gammel, og da oplevede jeg blandt meget andet, at man fejrede nationaldagen og afslutningen på Anden Verdenskrig på Champs Élysée. Jeg var vildt benovet over det store militære opbud og alle de mange flag og mennesker, der var i gaderne, men jeg undrede mig over, at jeg ikke kunne få øje på danske flag. Da jeg spurgte moster Maren, fik jeg det svar, at Danmark ikke rigtigt havde kæmpet mod tyskerne under krigen, og at Danmark derfor ikke blev betragtet som allieret.

*S.A. le Prince Achille Murat,
Officier de la Légion d'Honneur, Médaille
Militaire, Croix de Guerre 39-45 et C.O.E.
Commandeur de l'Ordre de Léopold II,
Le Comte de Boissieu,
Croix de Guerre 39-45, et la Comtesse
de Boissieu ont l'honneur de vous faire
part du mariage du Comte Bertrand
de Boissieu, leur petit-fils et fils, avec
Mademoiselle Delphine Dallemagne.*

*Et vous prient d'assister ou de vous
unir d'intention à la messe de mariage qui sera célébrée
le Samedi 7 Juillet 1984, à 16 heures précises, en l'Eglise
de Varambon, par Pont-d'Ain (Ain).*

*Le consentement des époux sera
reçu par le Père Hardy, Vicaire Episcopal, curé
de Saint-François-Xavier.*

*90, boulevard Malesherbes, 75008 Paris.
157 bis, rue de l'Université, 75007 Paris.*

*Invitation til Prins Achille Murat og hustrus barns
bryllup. Kunder og gode venner*

Lidt fik jeg dog at vide. Noget om Røde Kors pakker, om at der af og til boede nogen i hendes lejlighed, når der var behov for det, og at ”vi hjalp jo hinanden”! Men ikke noget om, hvor meget det havde været, og om hvor farligt det havde været. Det var imidlertid hårde år, men nu havde hun klaret sig igennem, og så var det ”ikke noget særligt” eller noget, der blev snakket om.

Blandt mosters ”gemmer” fandt jeg imidlertid flere ting, der fortæller om tiden i Paris under tyskernes besættelse, og noget er medtaget her.

Det var svært at kapere for en stor dreng, der tilmed var stolt af at være dansk, og bedre blev det ikke, da jeg senere fandt ud af, at oldefar på mors side havde været med i krigen mod tyskerne i 1848, og at jeg gennem min farmor var lidt i familie med Niels Kjeldsen, Dragon Ullerup, der blev dræbt i 1864, og som, mens han fægtede mod tyskere, blev skudt ned bagfra af en tysk officer. Vi blev ikke enige, moster og jeg, men ved senere parader dukkede det danske flag dog alligevel op i gaderne i Paris, selv om det sikkert ikke var på grund af mosters og mine diskussioner.

Blandt andet af denne grund blev der desværre ikke talt meget om mosters oplevelser i Paris under krigsårene, og mens jeg havde muligheden for at spørge, spurgte jeg ikke. Det er først i de senere år, jeg har fået en mere nuanceret holdning til den danske modstand mod Hitler og de tyske besættelsestropper, og jeg må nok give moster ret langt hen ad vejen. En anden grund har også været, at jeg i de sidste år, mens moster levede, mest var interesseret i at høre om familien og familiens forhold.

Først er der en forespørgsel fra Marie og Aage Jensen, venner i Danmark, som gennem Dansk Røde Kors i en henvendelse dateret den 12. oktober 1940 bekymret spørger til Maren og hendes venner i Paris, Ruth og Jean.

DANSK RØDE KORS
CROIX ROUGE DANOISE
AMALIEGADE 18
COPENHAGUE

Til Røde Kors' internationale Komité, Genève.
Au Comité International de la Croix-Rouge, Genève.

FORESPØRGER — DEMANDEUR

Navn - nom ..... Jensen
 Fornavn - prénom ..... Marie
 Adresse ..... 18, Lille Strandvej,
 ..... Copenhagen-Hellerup,
 ..... Denmark.-

Meddelelse
(ikke over 25 Ord. Indholdet maa kun
vedrøre personlige Familjeforhold).

Message à transmettre
(25 mots au maximum, nouvelles de caractère
strictement personnel et familial).

Dearest Maren!
 Could you possibly send us a word. Do you know
 anything about Ruth & Jean. We're all well so
 far. Love,
 ..... Aage & Marie

Dato - date ..... 12th October, 1940.

ADRESSAT — DESTINATAIRE

Navn - nom ..... Miss Sloth Nielsen
 Fornavn - prénom ..... Maren
 Adresse ..... 44, Rue la Boétie,
 ..... Paris, 8e,
 ..... France.-

17 OCT 1940

Svar paa Bagsiden
(Man bedes skrive tydeligt).

reponse au verso
(Prière d'écrire lisiblement).

Røde Kors. Bekymring fra Danmark 17. oktober 1940

Kriegsgefangenenlager
Camp des prisonniers

Datum: Nov. 28th 1942
Date

*Dear Maren: Your cake was delicious. Thousand
 thanks for all the lovely packages, but don't go to so
 much trouble. I have all I need now. Pyjamas are just
 right. Don't worry, everything will be alright. Hope to
 see Jean soon, and hear news of you. It is cold, but rooms
 are heated. Time passes quickly, health is excellent. Think I'll
 bring you some. Loving to all, take care of yourself. Love,
 Ruth.*

Ruth i krigsfangelejr. 1942

På et "Kriegsgefangenenpost, Correspondance des prisonniers de guerre" postkort fra en "Kriegsgefangenenlager" til moster Maren dateret den 17. oktober 1942 skriver Ruth på fransk til Maren: at hun mangler nyheder, om noget hun mangler, og at hun har modtaget et ikke underskrevet brev fra Jean. Hun slutter af med "jeg omfavner Dem".

Kriegsgefangenenpost
Correspondance des prisonniers de guerre

Postkarte Carte postale

An

Mademoiselle Maren Nielsen

Gebührenfrei Franc de port!

Absender: Expéditeur
 Vor- und Zuname: Nom et prénom: *Ruth Jensen*
 Gefangenennummer: No. de prisonnier: *435*
 Lager-Bezeichnung: Nom de camp: *Internierten-Lager*
 Vittel

Empfangsort: Lieu de destination: *Paris, 8e*
 Straße: Rue: *44 Rue la Boétie*
 Land: *Seine*
 Landsteil (Province usw.): Département

Ruth i krigsfangelejr. 1942

På et senere kort dateret den 28. oktober 1942 skriver Ruth til Maren igen. Her på engelsk, og man kan læse, at Maren har sendt en pakke til Ruth, men at Maren ikke skal have al den ulejlighed. Og videre: "I have all I need now. Don't worry, everything will be alright. Hope to see Jean soon, and hear news of you. It is cold, but rooms are heated. Time passes quickly. Take care of yourself. Love. Ruth"

Ruth var engelsk og gift med Jean, og de var mosters gode venner. Da jeg var i Paris de to første gange, besøgte jeg dem og Ruths far "Daddy". Dem havde jeg megen glæde af, også selvom samtalen med dem foregik på engelsk.

8. Reisezug (Aufenthaltsort in Deutschland) mit Grenzangabe- und Grenzangabestelle	Grenzangabestelle: Neuburg über Berlin
	Grenzangabestelle: varnauände
9. Za wem wollen Sie reisen? (umgeben mit Ort, Straße und Hausnummer sowie die aufzufindende Person oder Firma)	a) Zur Hochzeit meines Bruders, welcher ich seit acht Jahren nicht gesehen habe: Julius NIELSEN UTENHUS STR. 11070 Boulevard-Marie JENSEN meine Schwester Blicherevej 7 BRANDE c) --- d) --- e) ---
10. Reisezweck (genau für jeden Ort)	zu 9 a) Zur Hochzeit meines Bruders. zu 9 b) Zur Regelung von Familienangelegenheiten. zu 9 c) --- zu 9 d) --- zu 9 e) ---
11. Beabsichtigter Zeitpunkt der Einreise und Dauer des Aufenthaltes in Deutschland?	Einreise etwa am: baid möglichst Aufenthaltsdauer: Nachreise
12. Was sind sie zuletzt in Deutschland gewesen? (wo, bei wem, genaue Anschrift)	Durchreise durch Deutschland im Jahre 1939. bei ---
13. Sprechen Sie deutsch?	sehr wenig
14. Gewährte Anschrift und Telefonnummer (a) hier, b) in Deutschland (mindestens zwei)	
15. Art des beantragten Sichtvermerks	~~Ein- und Wiedereinreise~~ - Durchreis und zurück - einreisvermerk (Einreisvermerk ist zu vermeiden)
16. Bemerkungen (auch Angaben über Namen und Alter von Kindern, die mitreisen)	---

PARIS (90) den 4. August 1942.
Maren Nielsen
Durchreise durch Deutschland bis zum Zeitpunkt der Einreise und Aufenthalt in Deutschland
44 rue la Botie © 1942 10

Ansøgning om at komme til Danmark til morbror Julius og tante Agnes bryllup samt familiebesøg hos moster Marie i Brande. 4. august 1942

(Zentrale mit Ortsangabe)	
Fragebogen Nr.	
für den Antrag auf Erteilung eines Sichtvermerks zur Reise nach Deutschland	
(in zwei Stücken deutlich auszufüllen.)	
<small>Gesondert auszufüllen für alle Personen über 6 Jahre; hinter unter 6 Jahren sind in den Fragebogen der sie begleitenden Erwachsenen mit Vor- und Zunamen sowie Alter in Spalte 16 anzuführen.</small>	
1. Familien- und Vornamen (bei Ehefrauen auch Mädchennamen), Schriftstellernamen, Künstlernamen, bei Bürgern auch Vatername	NIELSEN Maren Louise <small>(Familienname, angibt in Klammern)</small> <small>(Vorname, Schwere vorzuziehen)</small>
2. Geburtstag und -ort (auch Kreis, Bezirk, Staat)	geboren am 24 August 1905 in BRANDE Dänemark , <small>(Kreis, Bezirk, Staat)</small>
3. Familienstand (bei Ehefrauen auch Familienname, Vornamen, Geburtstag und -ort des Ehemannes)	ledig, ~~verheiratet, verwitwet, geschieden, geschieden~~ <small>(Nichtverheiratete ist zu schreiben)</small> seit --- Ehemann (Familienname) (Vorname) geboren am --- in ---
4. Staatsangehörigkeit (bei Doppelstaaten: die weitere bei Änderung oder Verlust: die frühere)	Dänin seit Geburt --- seit --- --- bis ---
5. Wohnort oder dauernder Aufenthaltsort (genaue Anschrift und Telefonnummer)	44 rue La Botie PARIS VIIIe Tel. Elysées 89-40.
6. Was für einen Paß besitzen Sie? (Art des Passes, Nummer, Behörde, Ausstellungsort, Datum, Geltungsdauer)	Dänischer Pass. Paß-Nr. 47 angestellt durch Dänisches Konsulat Paris in Paris . am 16 April 1940 gültig bis zum 15 April 1945
7. Stand (Beruf) mit Angabe der Firma, Organisation oder Behörde, ihrer Anschrift, Telefonnummer sowie der Art der Tätigkeit (Als Untertagen darüber werden vorgelegt)	Ohne

med alle de nysgerrige. Det skød fra alle sider. En ung mand med en pistol stod tæt op ad muren for at skyde en tysker, hvis han kom denne vej, men han var flygtet ind i et hus

Jeg fandt også mosters ansøgning fra den 4. august 1942 om at komme til Danmark til morbror Julius' og tante Agnes' bryllup, samt besøge moster Marie i Brande. Begrundelsen er brylluppet, og at hun ikke har set sin bror i otte år. Uvist af hvilken grund blev moster i Paris og besøget blev ikke til noget. Dokumentet er medtaget for at vise, hvordan alt blev kontrolleret af tyskerne.

Mosters brev, der er dateret den 23.8.1944 blev aldrig sendt til familien, da Danmark dengang stadig var besat af tyskerne, men det fortæller meget om dagene for Paris' befrielse.

Paris den 23. august 1944

Kære alle

Ja Paris har forandret sig i den sidste tid. Nu skal jeg fortælle lidt om hvad der er hændt de sidste dage.

Torsdag morgen vækket kl. 6 1/2 ved at en hel masse tanks og lastvogne samt små vogne kørte forbi.

...Masser af tyske etablissementer lukket eller forladt.

Folk tog hvad der var. Madvarer, motorcykler o.s.v., o.s.v. Man sagde, at tyskerne skulle være ude af Paris inden næste morgen kl. 6. Vi troede på det, fordi der var så stille i gaderne, men ved midnatstid hørte man skydning både næved og langt væk. Man havde en underlig fornemmelse som om der ville ske noget - Da begyndte kampene i Paris' gader. Lørdag middag tog jeg hjem til Paris. Om formiddagen havde der været store kampe på Concorde Pladsen. Vi gik tur om eftermiddagen, vi var 5, men kom kun hen til Champs-Elyssé, for der var næsten ingen mennesker på gaderne, og tyskerne patruljerede 6-8 mand med geværer rettet i alle retninger. Vi gik straks hjem. Søndag morgen gik jeg i kirke, og da gudstjenesten var forbi, ville hr. Christiansen, at jeg skulle cykle med hjem til frokost, og da alt var forholdsvis roligt, gik jeg ind derpå. Efter frokost ville jeg tidlig hjem i tilfælde af, at der skulle blive uroligheder i gaderne, man hørte stadig skud her og der. Jeg kom godt hen til rådhuset, men på vejen så jeg flere lastvogne og små vogne (tyske), som var forladt eller ødelagt. Gaderne var fulde af mennesker i grupper, som snakkede. Pludselig bliver der råbt og skældt ud, det var en af indlandsstyrkerne med hjelm på hovedet og bøsse over skulderen. "Kan De ikke høre, hvad jeg siger"? Så gik det op for mig, at det var til mig og et par andre på cykel. Vi måtte ikke fortsætte, for der var kampe længere henne, og en tysk vogn kom i den retning. I en fart kom vi ind i en sidegade og ind i en port sammen

...Derefter tog jeg mod til mig og gik fremad, kom hen til Bd. Sebastopol, og da blev vi jaget ind i en port, men måtte løbe nogle meter. Omkring os skød det fra alle sider, der lige overfor gik det hårdt til, en lastbil kom fra rue de Rivoli, drejede om ad Bd. Sebastopol og skråt over for, hvor vi var, blev der skudt på alle i vognen. Flere dræbte og sårede. De bad om at nedlægge våben. Folk

Daddy, Carl O Lindberg og Maren. Daddy er Ruths far

løb til med et hvidt lommetørklæde foran sig for at vise de kom til hjælp. Fik alle de sårede lagt på lastvognen med blodet løbende ned ad dem for at køre til hospitalet. Jeg skyndte mig, mens det stod på, at komme videre. Jeg kom til Palæ Royal og spurgte for, om jeg kunne tage Avenue d L'Opera. Man trak på skulderen. "De kan jo prøve"! Jeg kom næsten helt op til Operaen, men så en del tyskere, og jeg tænkte, der vil jeg ikke forbi. Jeg drejede om, tog rue St. Anne og var forbavset over at se hele gaden fyldt med flag. Franske, engelske, amerikanske. Damer med sløjfer, blå, hvidt og rødt, kort sagt alt hvad der kunne vise de 3 kulører gjorde det. Der måtte jeg igen ind i en port, efter dette kom jeg hjem uden at se mere til den slags. – Jeg havde ønsket at se, hvordan det gik for sig – men jeg var glad, da jeg var hjemme – Herhjemme havde der været skudt på tagene lige overfor mine vinduer.

Næste formiddag skulle jeg med en dame ud at hente grøntsager. Nu var alt jo forandret, man kæmpede ikke i gaderne mere, blev der fortalt. – Vi kom ud til Gare du Nord, kunne ikke komme videre, der var det tyske SS-mænd, som stod på gadehjørnerne og i døråbningerne. De gjorde tegn til os om at vende om. Vi vendte om, og pludselig råbte de op. "Af vejen"! Og da gaden var fyldt med mennesker, gik det ikke hurtig nok. De skød, men heldigvis for os var det kun skræmmeskud, for vi var de bagerste. Vi gjorde omvej, kom derud, og på tilbagevejen mødte vi Røde Kors mænd med sårede på trækvogne.

Om eftermiddagen gik det hårdt til i vort kvarter – hele eftermiddagen rundt om os. Fra St. Augustin skød kanoner op gennem rue la Boetie.

Tirsdag morgen fik jeg at vide, at hr. Hagen en dansk var blevet dræbt lørdag. Jeg tog straks ind til fru Hagen, som jeg kendte godt og holdt så meget af, men pardon, jeg kunne ikke komme derhen på cykel, da næsten alle gader var spærret, jeg måtte køre hjem igen og så gå derind. Måtte gå omveje, da næsten alt var spærret.

Onsdag gik jeg ærinder. Barrikader overalt.

Torsdag (min fødselsdag) en bevæget dag. Først skulle vi til hr. Hagens begravelse...og derefter hjem. Var træt og oprevet. Var lige kommet indenfor døren, da vi så mindst ca. 100 vogne af alle slags tyske køre forbi. Det var tyskere, som forlod St. Augustin. Om aftenen bad jeg venner til en kop kaffe, så ringer fru Christiansen, at hendes mand har set de amerikanske tanks nede ved kajen. Vi skyndte os ned på gaden, ingen kunne holde sig rolig, det var alt for gode nyheder til, at vi kunne sidde stille. Da vi kom ned i døren, hørte vi musik. Vi havde en klemmen om hjertet. Var det rigtigt? Straks gik vi ud. Vi hørte den franske nationalsang samt militærmusik. Christian og jeg svingede os i dansen midt i porten samt nogle enkelte andre par. Kirkeklokkerne ringede også fred for Paris.

Da bad garden alle om at gå hjem, for der var endnu mange tyskere her omkring, som sneg sig frem. Gaderne var oplyste, flagene kom ud, rigtig en glæde og fest. Bagefter gik vi hjem til hr. Hoellgren, drak champagne, og bagefter gik vi hjem, men da skød man stadig i gaderne.

Fredag var der mere stille skønt ikke helt færdig. Vi så flere fanger komme og blev fulgt ind på kasernen, hvor vi var inde at se dem. Om eftermiddagen var der flere tanks i nærheden, var nede at se soldaterne, franske og amerikanske, hilse på dem og ønske dem velkommen.

Lørdag defile' de Gaulle, meget varmt og Paris i fest - Flag alle vegne, på cykler, i håret af pigerne, men jeg var lige kommet hjem, da det begyndte at skyde over alt i alle kvarterer af Paris. Hos os (Revillonbygningen, 44 rue la Boetie. Red.) var hallen fyldt med mennesker som søgte ly.

Søndag morgen var jeg på kirkegården med fru Hagen – meget sørgeligt var det at se hende stå der alene. Eftermiddag i kirke...

I et brev fra sergent Børge Franck kan jeg se, at han boede hos moster i en periode. Der var også en avisartikel om Franck og afleveringen af dokumenterne for tyskernes mineudlægninger i Danmark. Fra hvilken avis ved jeg ikke, men i et brev fra min mor, der er skrevet den 9.8.1945, henviser hun til artiklen. I det samme brev skriver hun også lidt om, at flere arbejdede mere for tyskerne end godt var, og da det har lidt relevans til mosters og mine kontroverser om det danske flag på nationaldagen og paraderne ved Champs Élysée, samt fortæller om forholdene herhjemme under krigen, har jeg medtaget brevet, selvom det ikke drejer sig særlig meget om moster. Dengang boede mor og far i Vejle, og jeg var godt et år gammel.

Først avisartiklen og Børge Francks brev:

Omtalen i Berlingske Tidende

sted i verden har hørt om Danmark, har jeg altid tænkt på den danske konge, sagde han, og da jeg så fik en enestående lejlighed til at møde Kong Christian personlig, ville jeg ikke lade den gå fra mig. Forholdet er det, at de allierede tropper under det meste af krigen har været klar over, at tyskerne lavede en nøjagtig fortegnelse over, hvor de nedgravede land-miner var i de okkuperede områder. Det gjaldt både Holland, Belgien, Frankrig, Grækenland, Norge, Finland og Danmark. Vi

I audiens hos kongen med de tyske mineplaner

Amerikansk oberst rejst i lyntempo fra Paris til København for personlig at overrække kongen den fuldstændige plan over de tyske landminers placering i Danmark

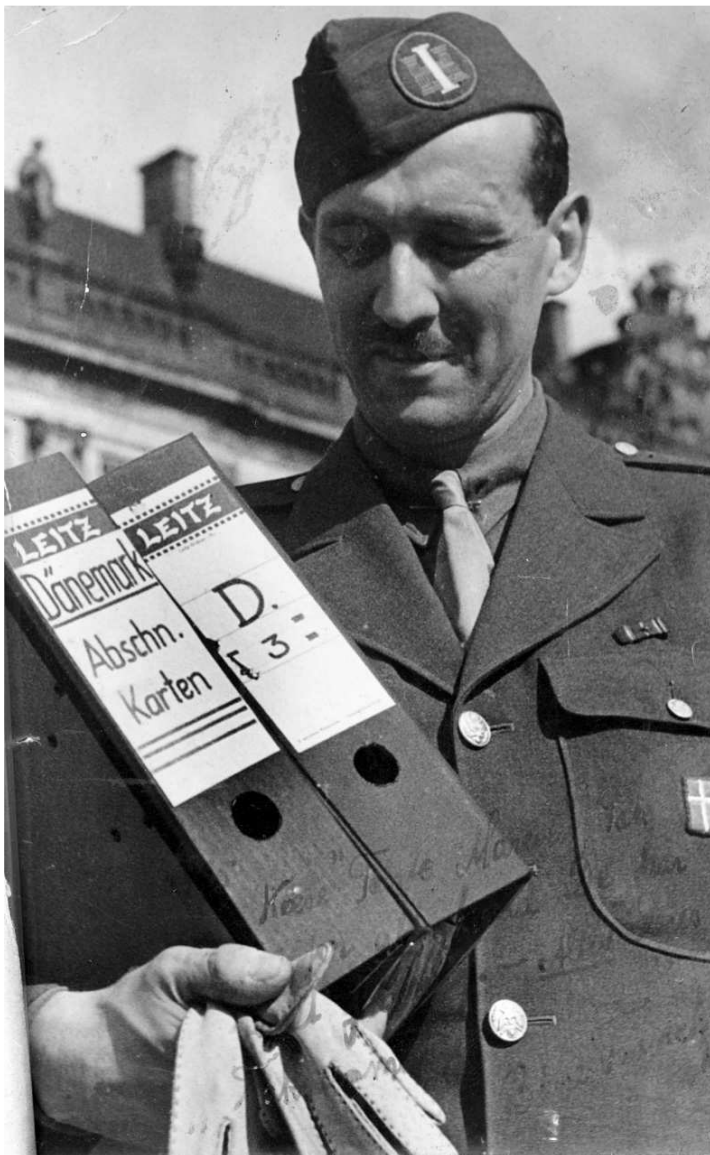
Lørdag eftermiddag startede en jeep med tre mand fra Paris og begav sig med fuld fart nordpå for at nå så hurtigt som muligt til København. De tre mænd var oberst i den amerikanske hær, Edgar L. Morris, sergent Hermann Kohler og danskeren sergent Børge Franck, der under en stor del af krigen har været oberst Morris' assistent.

Det var ikke nogen helt almindelig tur, som disse tre herrer var taget ud på. Målet var nemlig kong Christian på Amalienborg, som skulle have overrakt en fuldstændig plan over, hvor de tyske miner på dansk jord lå nedgravet. Det siger sig selv, at en mission af denne art ikke kunne gå hurtigt nok, og allerede i går eftermiddags blev de tre herrer derfor modtaget i audiens hos kongen.

Efter audiensen talte vi med oberst Morris, som var synlig begejstret over modtagelsen hos kongen.

Hver gang jeg i Amerika eller et andet

var derfor meget interesseret i at få fat i disse fortegnelser, - ikke mindst fordi det har vist sig, at minerne på landjorden har betydet en meget stor fare for civilbefolkningen. I Frankrig er der således efter en foreløbig opgørelse alene blevet dræbt 254 mennesker af landminer. Overalt, hvor vi rykkede frem under invasionen, søgte vi med begærlighed efter disse optegnelser. Snart blev der sagt, at de var gemt i Sydtykland og snart, at de var forsvarligt skjult i selve Berlin. Ingen af delene passede imidlertid. Vi fandt planerne over minenedlægningerne for samtlige okkuperede landes vedkommende i den lille by St. Johannes i Østrig. Planerne over minerne på dansk område gik herfra til Paris, og ved et tilfælde fik jeg overdraget den opgave hurtigst muligt at bringe disse planer hjem til kompetent dansk myndighed. Hvem kan vel siges at være mere kompetent end den danske konge, og derfor besluttede jeg mig til at køre direkte op til kongen. I lommen havde jeg en introduktionsskrivelse fra præsidenten for de frie danske i Frankrig, Prins Georg. Turen foregik i rasende fart i en lille jeep, og tidligt i morges var vi så i København. - Hvad sagde kongen? - Vi talte med ham i 25 minutter, og han var levende interesseret i en række tekniske spørgsmål vedrørende selve mineudlægningerne. På formfuldendt engelsk stillede kongen mig forskellige spørgsmål, som viste, at han havde forbavsende indsigt i den slags problemer. I det hele taget gjorde kongen et overmåde stærkt indtryk på mig. - Og hvad skal der så ske nu? - Kongen bad os bringe planerne videre til general Gørtz, og det sker i morgen eftermiddag. Efter dette er vor mission for så vidt færdig her i byen, og i slutningen af ugen rejser vi tilbage til Paris.

Franck med mapperne over tyskernes mineudlægninger i Danmark

men er nu i sikre hænder. - Alt var en succes! - Mor og alle søskende raske og ellevilde af glæde. Mine "papirer" på bedste vej. Nu er jeg kun træt, meget træt. - Dette at jeg måtte tage mig af alt og det skulle lykkes, drev værket og hjalp mig gennem alt - men nu er alt over og jeg er så træt. Jeg længes nu kun at høre fra Kay - og bedst af alt få hende over her. Men nu må jeg blive rask så jeg kan komme tilbage for et par dage i Paris, ved alle jer kære venner, for jeg skal til "Lille Kay" hvis

København, 28. juni. Militærhospitalet, Tagensvej.
Kæreste lille tante Maren
Tak min egen ven for alt, hvad De gjorde. Uden Dem havde det måske været alvorligt. Nu bliver alt godt. - Jeg har hjernerystelse med kraniebrud, lidt kompliceret, lidt alvorligt,

hun ikke kan komme her. Vær ikke bekymret – alle missioner er fuldført kun må folk komme til mig her på hospitalet nu, hvor jeg skal ligge i 3 uger.

Med et kys siger jeg så tak tante Maren og Gud velsigne Dem for al Deres godhed.

Kærlig hilsen altid Deres

Børge Franck

NB. Det er udelukket at jeg kan skrive til alle, men ”svigerfar” og ”svigermor” skal De hilse og fortælle alt. Hvis nogen spørger har jeg løst alle opgaver men nu forbyder ”de” mig her at skrive eller tænke mere de første dage eller uger. Jeg er sløj og træt lille tante Maren, men lykkelig og tilfreds med alt.

Hils ”Ras”, kongen var rørt og lykkelig over Prins Georgs hilsen, han var strålende imod os.

På snarlig gensyn –X- Tak!

9.8.1945

Fra mor til moster Maren

Tak for brevet, det var rart at høre, at du havde fået kufferten godt derned, og du kunne jo godt bruge det, vi havde sendt med, men Rasmussen kunne jo ikke have mere. Vi kan forstå det er dyrt at leve dernede, det er jo ikke så galt her, men vi er jo også sluppet billigt igennem krigen, men vi mangler jo næsten alt undtagen fødevarer, men vi går jo heldigvis mod bedre tider. Her i Vejle har vi jo også mærket krigen, vi har haft mange overflyvninger mest om natten, og sirenerne hylede ofte flere gange i døgnnet. Vi mindes jo stadig Hitlers fødselsdag i 1943 da kom engelske flyvere så lavt at de næste rørte tagstenene, vi var jo ikke så bange for flyverne for vi mente ikke der var noget at bombe efter her i Vejle, men tyskerne skød jo efter dem med hvad de havde, selv revolvere. Vi har ikke haft antiluftskys her. Særlig slemt var det også om formiddagen da Dagmar Hus blev bombet, det gik jo ud over meget andet, særlig den franske skole hvor mange børn døde, da en flyvemaskine faldt ned og ødelagde det hele. Et par bomber er der faldet her i Vejle, sikkert ved et uheld. Den ene ødelagde en hel gade, og en hel masse ruder i hele byen blev knust. 1 kvinde dræbt 2 døde af chok, det var i 1942, siden har vi ellers haft det roligt her indtil sidste vinter da tyske håndlangere en nat anbragte 4 bomber ned langs hovedgaden. Det var et sørgeligt syn bagefter at se de ødelagte forretninger og tøj, det var ved manufaktur, og sådan skete det en tre nætter i træk, så blev der modsabotage med banen og flere ting, så der var en bomben om natten, og så kom næsten det værste, vores to dygtige og dejlige overlæger medicin og kirurg blev en nat myrdet. Da strejkede vi alle i byen og hele byen var i sorg, ja hvor har de danske forrædere mange mord på samvittigheden. En af dem har myrdet over 100. De sidder nu fængslet og venter på deres dom.

Her uden for Vejle havde tyskerne begyndt på en mægtig flyveplads, der var en vældig trafik af arbejdere her fra Vejle, ja fra mange byer, men mange af dem der stod og drev på gadehjørnerne. Det var ærgerligt at se at de kunne tage ud og tjene 3-4 gange så meget som vi andre der ikke kunne få os selv til at forlade vort arbejde inde i byen og heller ikke ville være med til at ødelægge landet og hjælpe tyskerne. Men vi fik det jo til at rende rundt selv om det kneb. Mange blev jo store mænd som formænd eller grosserer men der er jo også mange der sidder fængslet. Hvordan det gik i Brande med freden ved vi egentlig ikke så meget til, de fleste af de arresterede kender vi ikke. Her var der rigtig festdage med flag og blomster, sikken en aften da vi hørte i radioen om freden, der var radio hele døgnnet rundt.

Nu er de tyske soldater ude af landet og vi har tilbage en mængde flygtninge og sårede soldater der er samlede her i byen. Der er tyfus iblandt dem så det er forbudt at bade i fjorden og åerne og det er mange steder over hele landet. Det har været slemt med paratyfus i Grindsted. Ja Maren vi har alle tænkt på dig, hvordan har det gået med dig i denne tid, sommetider når jeg vågnede om natten kom tankerne, hvordan har du det?

Ja vi ville gerne have hilst på Frank, vi læste i avisen om Frank at han var oppe ved kongen med nogle tegninger så vi kunne regne ud at det var ham, det kunne have været rart at få en frisk hilsen fra dig. Kan du ikke få lov til at rejse hjem? Dersom det ikke skulle blive før, skulle jeg hilse fra

Mourits at vi venter dig juleaften, den holder vi herude i år, nu er Niels Chr så stor at han forstår det, og så skal han være hjemme. Dine venner er da velkommen her kommer de med til Danmark.

Den 9. juni 1947. Første gang Maren var hjemme efter krigen. 5 søstre, moster Maren, moster Marie, moster Mariane, mor Olivia, moster Lone. På højskolen i Uldum.

Da Maren efter krigens afslutning var hjemme hos familien i Danmark, havde hun lånt sin lejlighed ud, så der var opsyn med den, men da hun kom tilbage, var det ikke let at få manden ud af lejligheden igen. Der gik nogen tid, inden hun atter havde lejligheden for sig selv. – Har jeg fået at vide af moster.

Det var hårde krigsår for Maren, og de mærkede hende. I efterladte papirer kan jeg se, at der i et brev fra Finseninstitutet og Radiumstationen, Kirurgisk afdeling den 10.1.1946 bliver sendt et brev til det franske konsulat, hvori der står:

Frk. Maren Louise Nielsen, født 24.8.1905, tidl. bosat i Paris, er den 28. december 1945 blevet indlagt her på afdelingen og skal ligge her sandsynligvis ca. 3 måneder endnu.

(Underskrevet: Børge Heiberg, reservekirurg, dr.med.)

Den 22.9.1949 får moster et brev fra Finsensinstitutet og Radiumstationen, afdelingen for tuberculose, heri står der:

Undersøgelsen her på instituttet viste ikke tegn på noget galt i ryggen eller ved blodundersøgelsen. Også røngtenundersøgelse af lungerne viste normale forhold. – Alt tyder således på, at De er kommet fuldstændig over Deres gamle sygdom, og jeg tror ikke, De behøver at frygte noget tilbagefald.

Med venlig hilsen Johannes Meyer, overlæge dr.med.

Noget må der alligevel have været, for jeg fandt en regning fra Brande kommunes sygehus for kur og pleje dateret den 1.9.1951. Maren var hjemme på ferie og boede hos moster Marie i Brande. Moster var indlagt fra den 17.8 til den 25.8. Regningen lyder på kr. 58,50.

Trods helbredsproblemer og få kunder kom der efter krigen igen god gang i salonen, og moster Maren drev den frem til ”noget man talte om”. Ikke kun i Paris, men også i Danmark. Jeg har flere artikler om Maren og salonen i Paris. Blandt andre fra Uge-Journalen Tidens Kvinder, Politikken og Vejle Amts Folkeblad. Disse artikler fortæller også meget om moster Maren, og derfor har jeg valgt at tage et par af dem med her:

Danske Pariserinder

Brande-pigen blev en dygtig frisør i Paris

Fra vor Paris-Redaktion.

”Der var engang” – ville der have stået i eventyret – en lille dansk pige fra den Nordjyske (Midtjyske! Red.) by Brande. Hun kom til København for at lære et håndværk, og hun valgte hårpleje som sit fag. Der var meget at lære, det gjaldt jo om at uddanne sig ordentligt, og med ægte jysk grundighed studerede vor lille Maren alt, hvad der havde med håret at gøre: farvning, massage, pleje etc. hos en dygtig frisørinde i hovedstaden.

Men det var ligesom ikke nok. Der måtte kunne læres mere, syntes Maren, og så rejste hun ud i den store verden – ud til hårkunstens by, til selve Paris. Til at begynde med var der kun tale om en seks måneders udviklingsrejse – men den blev forlænget til 18 mdr. – og så var det forbi med tanken om at vende hjem. Som så mange andre var den lille Brande-pige faldet for Seinestadens trylleri, og det gjaldt nu om at få arbejdstilladelse og fortsætte i faget.

Slid og ingen fritid

Som bekendt står heldet den kække bi, og det viste sig at slå til også denne gang, Maren Sloth-Nielsen traf ved et tilfælde en meget kendt og dygtig amerikansk hårspecialist, miss Tighe, hvis system hun allerede havde hørt om. Det viste sig, at amerikanerinden havde besluttet at vende hjem til Staterne, men at hun ikke havde kunnet finde en tilstrækkelig dygtig dame til at overtage hendes hårpleje-institut, som hun under ingen omstændigheder ville overlade til en, der ikke kunne fortsætte traditionen og gøre hendes navn ære. Efter en længere læretid, -” og den var hård, kan De tro”, siger frk. Sloth-Nielsen, ”det betød slid og anstrengelse og ikke noget, der hed fritid, ja knap nok ro til at spise” – besluttede den amerikanske ekspert at overlade sit ”Institut of Scientific Care of the Hair” til vor energiske landsmandinde, som siden dengang – det var i 1938 – har ført forretningen videre for egen regning.

En ny generation

Jeg står stadig i forbindelse med miss Tighe, fortæller frk. Maren, da vi træffer hende i den nydelige salon i rue la Boetie – i samme hus som det berømte parisiske pelsfirma Revillon – hvor hun og hendes dygtige hjælpere arbejder med hårpleje efter det amerikanske system. I USA er der masser af saloner, som er indrettede efter samme plan – ja, der er såmænd også filialer i Sydamerika, - lige som huset her i Paris går de alle ind under samme betegnelse, så man kan vide, at der arbejdes efter det rigtige system.

Det har været en interessant tid, fortæller frk. Maren, mens hun med kyndig hånd arrangerer et genstridigt hår så det lægger sig i bløde bølger, men det har ikke altid været nemt. I de første år havde jeg jo husets amerikanske og franske kunder, men så kom krigen og så måtte jeg begynde helt forfra. Det viste sig, at når jeg opnåede gode resultater med mine kunders hår, kom de næste kunder af sig selv, og jeg kan nu glæde mig over, at jeg nu til og med har en ny generation at arbejde med: unge piger, hvis mødre er kommet hos mig for en halv snes år siden.

Min specialitet er at behandle vanskeligt hår – få det til, ved rationel pleje gennem en periode, at blive smukt og fyldigt – det er hver gang en ny og spændende opgave og en stor tilfredsstillelse, når det lykkes! Den største vanskelighed, jeg har, slutter Maren Sloth-Nielsen, er, at mine lokaler er ved at blive for små, men jeg har et lille håb om at kunne installere mit hårplejeinstitut i vort Danmarkshus, når det bliver færdigt – min virksomhed er jo dansk – så mon ikke det kan lade sig gøre?

Ja, hvem ved – måske vil vi en skønne dag finde den dygtige pige fra Brande installeret på Champs Elysée!

Artiklen er underskrevet Claire.

Hårheksen i Paris

Marén fra Brande

Jysk landmandsdatter har skabt sig en eksklusiv salon for hårpleje i byernes by.

Hårheksen i Paris kalder de danske damefrisører hende, takket være de forbløffende resultater, som hun har opnået med sin medicinske hårbehandling, og gennem hvilke hun har skabt en anset lille salon i det fornemme kvarter omkring avenue des Champs-Élysée, hvor også alle de berømte modehuse er beliggende. Mange danske kolleger besøger hende hvert år på deres årlige rejse til Paris for også at spørge nyt fra hendes særlige område af hårplejen. Hun hedder Maren Sloth-Nielsen, er landmandsdatter fra Brande i Jylland, og skulle egentlig i dag have været en jysk bondekone, men hun fik tidlig udlængsel, og takket være sin dygtighed og sin seje jyske energi skabte hun sig en karriere i det fremmede. Hendes franske har stadig en morsom jysk akcent, og når hun taler med landsmænd, er hun straks tilbage i den hyggelige Brande-dialekt, der gør, at man et

øjeblik er lige ved at glemme, at man sidder i en damefrisørsalon i den store flotte Revillon-bygning midt i Paris, udstyret med dejlige gamle franske møbler og tæpper. Den lille, energiske, hvidklædte dame med de store brune øjne og det mørke hår, der skænker én en stor cognac med samme selvfølgelighed, som hun hjemme på gården i Brande ville have hældt et glas mælk op, er en pudsig, men meget charmerende blanding af dansk og fransk, på en gang jævn og bramfri – og en sikker forretningsdame, der ikke er kommet sovende til sine resultater.

Jeg var tidlig klar over, at jeg ville ud – fortæller Madame Marén (med tryk på sidste stavelse af Maren, som hendes parisiske kunder kalder hende – helst til Amerika, men så langt kom jeg ikke. Jeg havde lyst til hårbehandling, ikke i almindelig forstand, men til at lære mine medsøstre den rigtige pleje af håret. Begyndelsen blev gjort i København, og via Norge og England kom jeg i 1935 her til Paris, hvor jeg til at begynde med arbejdede på forskellige saloner for at sætte mig ind i forholdene. Få år efter var denne salon – American Institut, som den kaldes – til salg, og jeg greb straks chancen og købte såvel forretningen som alle dens rettigheder, nærmere betegnet de amerikanske behandlingsmetoder og præparater, som jeg er ene om i Paris, og som ellers kun moderforretningen i New York råder over. Det er alt sammen hemmeligheder, som jeg selvfølgelig ikke kan røbe, ud over at vi foruden almindelig hårbehandling, lunken permanent osv giver medicinske behandlinger for bl.a. håraffald, skæl, tørt og fedtet hår og andre hårsygdomme. Dog siger jeg på forhånd, at vi ikke kan kurere skaldethed. Vi havde for nylig besøg af en pilskaldet mand, der gerne ville have sit hår igen – helst som det der, sagde han og pegede på billedet af en meget hårfager filmhelt på forsiden af et blad, der lå på bordet foran ham. Jeg kunne desværre kun love ham, at forsøge at redde de sidste hår, han havde tilbage i nakken, men ikke at skaffe ham hans fordums hårpragt igen, hvorefter han hovedrystende forlod salonen.

Er de franske damer meget interesseret i at pleje deres hår? – Ja, vist nok mere end nogen anden europæisk nation. Adskillige franske damer giver afkald på meget for at få råd til at pleje deres hår. Mange får håret behandlet hver uge, de øvrige venter højst 10-14 dage. Vi behandler også herrer, som ikke er mindre interesseret i behandling af deres hår end damerne.

Er det helt udelukket, at De kan løfte blot en flig af sløret for Deres mange hemmeligheder? - Jeg kan selvfølgelig ikke skjule, hvad enhver kunde, der bliver behandlet hos os, kan se, f.eks. at vi lægger uhyre megen vægt på hovedbundsmassage. Den øger blodcirkulationen, som er den første betingelse for en god hårvækst, fordi håret får al sin næring gennem blodet. Desuden vasker vi kun hår med destilleret vand og altid med svamp, og dertil anvender vi specielle sæber, alt efter hvordan håret er.

Man har indtrykket af, at de franske damer i øjeblikket holder meget af pandehår, farvet hår og striber i håret? - Ja, pandehår er stadig meget moderne, men det skal være stærkt flieret, klippet meget tyndt ud som en fjerbræmme. Vi har også megen hårfarvning, og hertil kommer, at håret skal farves hver fjerde uge, fordi det vokser en centimeter om måneden og derfor hurtigt røber, hvad der er den naturlige farve. Og hvad angår ”striber” i håret, er det ligeledes blevet meget moderne i de senere år. Det sker ganske simpelt ved, at lidt af håret bliver affarvet, hvorved man efter ønske kan få en eller flere lyse striber i håret.

Hvordan klarede De dem under krigen? – Det var ikke let. Vore sæber slap efterhånden op, ligeledes de medicinske præparater, fordi vi ikke kunne få råmaterialerne fra Amerika. Desuden var der hver dag lukket for den elektriske strøm fra kl. 13 til 20. I dette tidsrum kunne damerne ikke få tørret deres hår, og så måtte de gå hjem med et tørklæde om det våde hår og komme igen næste dag og få det viderebehandlet. Men vi kom jo over det, selv om det nu bagefter slet ikke er til at forstå. Apropos elektricitet-lukningen: En lille episode om en solodanserinde fra Operaen, der havde været til behandling hos mig. Hun forlod salonen kl. 13. Jeg bad hende hellere gå de syv etager ned end at risikere at sidde fast i elevatoren i fem timer, da strømmen blev taget meget præcist. Hun havde imidlertid alt for travlt og sprang ind i elevatoren der ganske vist satte sig i gang, men få sekunder efter standsede midt imellem 5. og 6. etage. Sikken en teaterforestilling. Hyl og skrig og jammer. Aflysning på Operaen i udsigt. Og jeg ved ikke hvad. Jeg forsøgte at berolige den ophidsede unge dame og lovede at hjælpe hende ud, skønt jeg ikke anede, hvordan jeg skulle bære mig ad, hvis jeg

ikke skulle bryde huset ned mellem de to etager. Heldigvis kom Conciergen som den frelsende engel. Da han hørte hvad det drejede sig om, og at aftenens forestilling på Operaen var i fare, tog han resolut et kæmpehåndsving og drejede elevatoren ned – ved håndkraft! Ak, ja! Det var dengang. Det er noget mindre risikabelt at gå til hårbehandling i dag!

Artiklen er underskrevet af Madam R.

Den 9.10.1926 Fra mormor til moster Maren

Moster Marens breve

Da det er unødvendigt at afskrive brevene fuldt ud, har jeg efter bedste evne forsøgt at uddrage de breve, sætninger og afsnit, der fortæller mest om familien og tiden i de år, hvor de er skrevet. Der er rettet fra gammel til ny retskrivning, og ind i mellem er der blevet tilføjet et enkelt komma eller punktum for at lette forståelsen. På Brande-egnen var alt dengang "n-ord", altså en hus – husen, en brev - breven og så videre. Det er det såmænd mange steder endnu, og det har jeg også rettet de fleste steder, men ellers står det ordret, som det er blevet skrevet.

28.5.1925

Fra mormor til moster Maren

...hvordan går det med madlavningen jeg ville gerne høre om fru en var tilfreds med det. Men det jeg ellers ville fortælle var at far har været meget syg siden den 15. men det er da ved at blive bedre. Doktoren sagde det måtte ikke så gerne have sket nu til varmen og han sagde han ikke kom til at arbejde den første måned om så. Det ved vi ikke vi ville så gerne beholde ham ellers bliver det så tomt herhjemme.

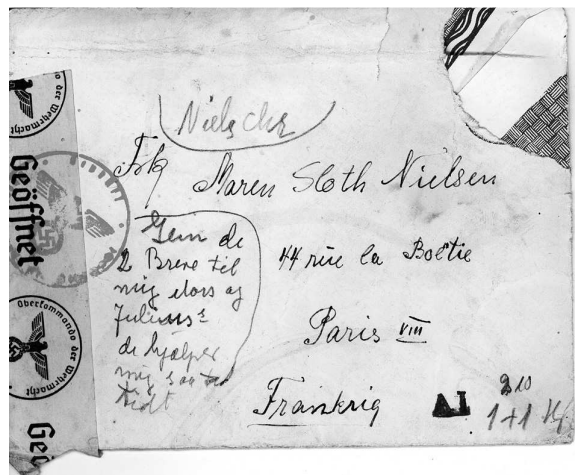
Jeg har nok at bestille jeg syr når jeg har noget og så skal jeg også luge i sagførerens have for at beholde det så kan jeg da tjene en lidt. Nu mange venlige hilsner fra os alle tre (Min mor boede hjemme endnu. Red!) og hilsen til dig fra far igen sagde han vi tænker så tit på dig du er så ung at være så langt borte og vil du så gøre os den glæde at ære os med god opførsel kære Maren.

16.3.1926

Fra mormor til moster Maren

...jo nu skulle far op og har så været en lidt oppe hver dag siden så nu kan han da gå ene over gulvet. Det er da morsomt at du skal til konfirmation der over skønt jeg er meget ked af at du kommer sammen med Mine i Uhre, da nu du har dit hår klippet så kommer det her hjem og er over det hele, og det er vi forfærdelig ked af. Ja det kan ikke nægtes at vi var nær ved at blive vred men da dit hår var så spaltet så kan det endda gå men sæt nu at far havde eller der var bleven noget ved herhjemme så kunne vi næsten ikke være det bekendt jeg græd over det. Men en ting må du love os både mig og far at du lader det gro ud så snart det kan det kan vel ikke gro ud til ferien.

Det var en dag Mariane var her hjemme så fik hun ved dit brev så græd hun over dit hår vi tør ikke lade nogen af de andre søskende få det at vide det sagde Mariane vi ikke måtte hun skulle nok tie. Far er meget ked af det vi troede ikke det var din mening ellers skulle han nok have talt med dig derom. Nu må du have det godt og være en lille rar pige til vi kan have glæde af. Ikke for det, det ved vi godt du vil være alligevel men vi vil gerne minde dig derom.

Brev til moster Maren, hvor små pilfingre har afmonteret frimærket. Moster har skrevet en besked til mig:

Til Niels Chr. Gem disse 2 breve til mig, mors og Julius, de hjælper mig så tit lidt.

Påskedag om aftenen 1926

Fra mormor til moster Maren

Det varer og noget længe inden jeg får skrevet det er knap med penge, vi har fået huset trukket op det vil sige pudslag på så nu kan du ikke kende det når det bliver kalket de blev færdig om onsdagen før helligdagen og far er da ude lidt hver dag.

3die påskedag

Vi har betalt det meste af hvad det kostede med huset men ikke alt sammen så nu må vi spare i denne måned og måske mere men vi er glad vi fik det lavet det er en stor gavn og køn er det også. Lille Maren det er da godt du skrev vi ej skulle få noget sorg af dig det er det bedste vi kan høre men vi kan nu alligevel ikke andet end vi er ked af dit hår er klippet tit kan jeg ikke falde i søvn om aftenen når jeg tænker derpå for når man har fået den gave og er udstyret med pæn hår så må man jo heller ikke misbruge det men lad det gro ud igen Dagmar Bjerre sagde at Kisser havde fortalt det. Jeg har ikke mere papir i dag Mange hilsner til dig fra dine forældre.

31.5.1926

Fra mormor til moster Maren

... men det jeg ville fortælle var at fredag før pinse fik far et tilbagefald det er helt sløj med ham han er op lidt hver dag men kan ingen ting ikke engang hugge lidt brænde til mig så kan jeg se det bliver værre han sidder og går ud når vejret er godt det er kedeligt at se en mand der har været så arbejdsdygtig at den må sidde sådan hel stille jeg har nok at gøre med at passe haven og vores dyr. Olivia er i plads når hun ikke er i skole så hende har jeg snart ingen nytte af men det kunne være meget værre det er godt at far ikke ligger altid. Jeg er så ked af det for lille far men jeg må se at holde humøret oppe vi ved jo ej hvor længe vi må beholde ham og derfor er det om at være god ved ham og hos ham.

8.10.1926

Fra mormor til moster Maren

Jeg skulle hilse mange gange fra far og sige tak for chokoladen den kan han godt spise og er glad for og tak for dit dejlige billede det er så skøn at se dig i dagligtøj det billede ville far beholde han spurgte hotelkarlen som ligger på samme stue om han kunne kende dig. Jeg har begyndt at komme op men feberen vil ikke forlade mig men jeg dristede mig alligevel til at komme hen og se til lille far vi ventede efter at se hinanden igen jeg blev dårligere da han sådan blev taget fra mig og jeg ej kunne hjælpe det mindste til. Jeg fik købm. Mathisen til at køre mig i bil jeg kunne ej gå alene det var hel streng at være der en time så blev jeg også kørt hjem og i seng. Vi ville vel nok bede for ham det har jeg gjort hver eneste dag og for Eder alle. Jeg holder ellers humøret højt for der bliver jo ikke lagt større byrder på os end vi kan tåle. Lille søster har passet os trolig begge to i 14 dage, hun går hen til far hver formiddag og hver aften.

20.1.1927

Fra mormor til moster Maren

Det er da grov som de bliver forlovet du har vel ingen fået med dig derover ja det haster nu ikke så stærkt Lone skulle vi først have lovet hen, hun kan vist få Søren Eriksen det er nu også solide folk og ordentlige men det skal hun selv om, det har ellers meget at sige at få en der er både god og solid og af god familie det tænker jeg også du sætter efter og ej forlover dig med en udlænding eller Københavner. Min kære lille datter jeg drømte i nat at du rejste til Amerika det gør du da vel ikke man kan vel nok finde en herhjemme i gamle kære Danmark den er jo stor nok til os alle. Jeg tror ikke jeg kan tåle det om så var far siger også han går vist til så. Du tænker nok over det lille Maren.

21.4.1927

Fra mormor til moster Maren

Og vi siger også hjertelig tak det var nogle dejlige dage vi kunne næsten ikke afse dig igen sådan at

have sine børn samlet det er noget af det skønneste vi ved nu er det jo blevet noget tomt igen men Gud ske lov i skikker jer godt så er det jo ikke noget at regne at i rejser ud at tjene når det ikke er længere end du kan komme hjem en gang i mellem.

25.7.1927

Fra B. Frederiksen til moster Maren

Tak for brev, ja jeg kan godt forstå De gerne vil være noget for Deres forældre under sygdommen, selv om det jo særlig i disse vanskelige tider er en risiko at opsige en god plads.

Det eneste jeg kan tænke mig er en plads hos bankbestyrer Jensens nu ringer jeg derhen i morgen men lønningerne i Brande for tiden er små og ligger mellem 35-40 kr. om måneden.

24.4.1932

Fra mormor til moster Maren og mor

Lige et par ord for at meddele at Ederes kære far har fået fred nu men nu må i ikke være alt for ked af det for nu har han fred han døde i dag søndag den 24. ved middag jeg talte med ham i aftes, så det varede jo ikke så længe han led ikke så meget.

Vi må jo være glad og taknemmelig han var oppe i går. Begravelsen er bestemt til fredag kl. 2 – den 29.

(Brevet er sendt til København hvor både mor og Maren arbejdede på dette tidspunkt. Red!)

?.?.??

Fra morbror Jens Peder og Ingeborg (min tante) til mor og moster Maren

Køre to søstre! Ja så er vi jo i daglige gænge igen, men det er som tankerne ikke vil samle sig om det verdslige, det er som om det med en tanke forsent søger ud til alle søskende ikke mindst dig lille søster og kære far og mor. Jeg har lige skrevet et langt brev til Julius, så nu synes jeg næsten at mine tanker er halvt udtømte, for det er jo svært at skrive hans brev til jer...

Kære Olivia og Maren

Først inderlig tak for sidst ja det er jo ikke sådan med tankerne der er som om de ikke rigtig kan komme på plads igen de er bestandig på flugt der op til Brande men vi har det så rolig her er ikke fremmede vi skal tage hensyn til vi kan drøfte tanker og minder sammen her i vort lille hjem efter som de vælder ind på sindet og det linder så godt når man har nogen at tale ud med.

Det er ikke sådan for Eder at lade tankerne få frit løb når i ikke er sammen i det daglige: Fremmede kan være gode nok men alligevel –

6.5.1932

Fra mormor til mor og moster Maren

Tak først og sidst for alt det I var for mig den tid I var hjemme og tak for hvad I var for far og lad os så ikke glemme alle de trøstende ord der blev sagt. Nu sender jeg den tale over til Julius som pastor Otte var her inde med på onsdag når han får skrevet den af får jeg den igen så kan jeg skrive den af til Eder. Det var da pænt Jens Peder skrev til Eder. Jeg ville ellers skrive til Eder hver for sig men jeg sender det nu med et brev. Jeg kommer til at tænke over at det dog er meget bedre om Olivia havde en plads i sommer en eller anden sted for i sommer kan jeg bedst være ene der er værre om vinteren havde Olivia endda skullet være hos Ågård i sommer. Jeg ved ikke hvad i synes? Det er jo ikke så rart at få en anden plads for så kort en tid. Vi kan jo alle være enige om at det vil jo ikke være nem for mig hvis hun ingen plads har her bliver jo ikke at leve for uden til én men jeg vil forfærdelig gerne have hende her i Brande.

28.6.1932

Fra moster Marie til mor og moster Maren

Mange tusind tak for tøjet dig og Olivia sendte hjem til mig, det var noget dejligt tøj til pigerne. Jeg går og er halv skidt i denne tid, jeg lider sådan i mit hoved, og hænderne bliver sådan at jeg ikke

kan sy, det er vel nerverne tænker jeg. Jeg vil også til læge for det. Du har vel hørt det med Inger Søndergård, hun var ikke bedre værd end at jage hjemmefra, men Ole holder jo med sine børn, hvor meget så siden de gør, det er ikke let for Mariane, det er da hende det er værst for.

30.8.1932

Fra mor til moster Maren

I går var mor i skifteretten i Vejle og i dag er hun i Uhre hun skulle have Martin Niels og Mariane til at skrive under på at hun må sidde i uskiftet bo. Jeg har talt med Martin og han sagde de fik stenen til fars grav derned i denne uge og ham som skal hugge navn kommer på fredag fra Vejle for der er flere der skal have hugget navn. Han sagde ham fra Give duede ikke til det. Ham fra Vejle tager 50 øre for hvert bogstav jeg sagde ham fra Give tager ikke mere end 25, han duer ikke til det sagde han hvad skulle der stå og jeg sagde lige som vi skrev op da vi var hjemme. Er du da tosset med alt det der behøver ikke at stå hvornår han er født og død det bliver alt for dyrt, der kan stå Hans Chr Nielsen Slot familiegravsted, så sagde jeg man kan da ikke skrive familiegravsted når der kun er plads til to, det kan man da sagde han. Det bliver 50 kr for at få navn i. Og så sten og for at få den herved ville Martin betale han havde ikke råd til mer, men han kunne ikke lægge dem ud så jeg skulle skrive til dig, jeg har skrevet til Jens Peder og jeg ved ikke om Julius og Marie og Peder vil give noget. Jeg vil give 5 kr jeg ved heller ikke om Lone vil, men nu skal jeg høre om de vil for vi skulle jo helst have pengene til på fredag, nu vil du nok skrive snart så vi ved det.

Hilsen til hr fru Ågård Mimi og Grethe.

8.9.1932

Fra mor til moster Maren

Allerførst tusind tak for brevet og pengene. Ja han er endnu ikke kommet for at hugge navn og derfor har vi ikke skrevet. Nu er mor blevet syg og ligger i sengen hun kan ikke gå oppe og kan næsten heller ikke røre sig i sengen. Det er rigtig slem gigt og der følger lidt feber med. Himmelstrup sagde at hvis det ikke var blevet bedre om et par dage skulle hun på sygehuset for herhjemme kunne hun jo ikke ligge. Du kan tro jeg har haft travlt i min plads og så nu mor er syg. I går havde hun ingen ting fået at spise fra jeg gik om morgenen og til om eftermiddagen klokken 3 ½ så det kan hun jo ikke være tjent med.

20. ?. ?.

Fra mormor til moster Maren

Nu har vi så stenen på fars grav det blev den sten fra Skærlund det blev lavet mens jeg lå og var syg. Jeg sagde hvad der skulle stå men der var så mange meninger så jeg sagde så lad stenhuggeren om det.

15.10.1932

Fra mor og mormor til moster Maren

Først tusind tak for smykkeskrinet som jeg blev meget glad for, hvor er det nydeligt. Der var heller ingen mening i at Asta gav mig fødselsdagsgave. Det var vel nok pænt af fra Ågård at sende mig noget. Jeg fik et par silkestrømper af Holme Skovgård og en halv u kaffe med hjem til mor, og så havde den lille skrevet en sang til mig. Jeg fik 2 kr af Lone så kunne jeg selv købe noget. Jeg har købt mig en brun bluse til min nederdel og jeg har fået en sort kjole og nu er jeg ved at få en rød formiddagskjole syet. Ja nu er der jo ikke så længe til at jeg skal på kroen jo jeg er glad for det men det er værst med det knaster og skit, jeg har allerede brugt 15 kr på medicin og i dag har jeg fået noget nyt og hvis det ikke hjælper om 6 dage skulle jeg på sygehuset for nu vil vi have det væk siger Himmelstrup. Nu vil jeg rigtig nok håbe det hjælper for det er ikke til at holde ud jeg er helt rød-blisset i ansigtet.

Kære datter

Mange tak for sedlen den var meget kærkommen og tak for gaven til søster det lavede lidt op på

hende for der er lidt glæde når hun sådan går og er syg fuld af knaster så kan man jo ikke være rigtig glad og det er ikke godt for en 18 årig ung pige. Bare det så kunne hjælpe ellers kan hun da ikke komme hen på kroen

?.?.?.

Fra mor til moster Maren

Nu har jeg sat 50 kr i Sparekassen og de andre skal nok komme der inden ret længe, men jeg har kostet så meget på det skitte eksem. Vi lukker ikke før elleve om aftenen.

Julen 1932

Fra moster Maren til mormor

Kæreste lille mor og Eder alle. Først vil jeg ønske dig en rigtig glædelig jul og et velsignet nytår. Ja i år er det jo første gang vi må undvære far, men vi har jo kun gode minder om ham, han holdt jo altid meget af julen, og derfor skal vi også i tankerne være hos ham nu han har fået det godt. Han er jo sikkert hos os om juletræet lige som vores tanker vil være hos ham. Jeg ville jo gerne have været hjem men der er jo kun to dage og det er næsten ikke til at holde ud at rejse to nætter, men du har vel Julius og Olivia hjemme hos dig den aften, jeg skal holde jul hos Ågårds, men i tankerne er jeg hjemme hos Eder, for ingen steder er dog så godt at være som hjemme. Jeg håber også at i har sat et juletræ om til far nu sender jeg penge til fru Balle til en krans som hun skal lægge derop.

Julen 1932

Fra morbror Julius til moster Maren

Men den sidste tid har vi været så optaget med at få afhandlingen færdig – en afhandling på 60 sider som skal sendes over til undervisningsministeriet. Det er svært at slide så hårdt, men kan det lykkes bliver glæden jo også dobbelt stor.

9.12.1932

Fra mormor til moster Maren

Jeg har haft købmand til mit hjem hvad synes du om det? Nogle snakkede om det var bedre jeg kom nærmere til byen men der er der vel også noget i vejen. Her er der ingen ting i vejen når jeg kan være så rask jeg kan passe mig selv. Jeg søger læge han siger jeg har for højt blodtryk er svimmel sommetider men jeg håber nok det går så jeg kan være ene det er lige godt så rart at have eget hjem og her har vi jo de gamle gode minder om far dem kan jeg jo mindes hver eneste dag. Det kan man ikke så godt andre steder og der er ikke sådan god bo som her.

20.12.1932

Fra mormor til moster Maren

Jeg vil længes meget hvis du rejser længere hen men det kan jeg jo ikke forbyde dig enhver skal jo sørge for sig selv og når man så lægger alt i Guds hånd...

23.1.1933

Fra Frederikke (Morbror Niels' kone) til moster Maren

Tak for julekortet. Det er for at indbyde dig til vor sølvbryllup som vi fejre den 1. februar. Vi giver dem kaffe nede på Brande Hotel alle venner og familie som har lyst til at komme så vi håber at se dig men det kan jo være at du ikke kan få tid til at komme du kan jo besøge bedstemor. Jeg skal hilse dig fra Olivia hun var her i aftes i dag er din mor til de gamles fest.

6.2.1933

Fra mormor til moster Maren

Nu er vi så over den sølvbryllupsfest som forløb meget godt.

Din bror Julius holdt en tale. Han begyndte at sidste gang vi var samlet her var det ej til fest men til

*begravelse kunne far have været med så havde han været i sit es for han var altid så glad når vi var samlet til fest. Jeg kan huske far fortalte mig at da din mor var død Niels og far gik og pløje så sagde du til ham kan man ej få så stor en stige der kan nå fra jord til himmel, nej det kan der ikke. Ja for så ville du Niels havt så lang en stige og havt været op til mor
Men nu har far lavet stigen (jeg kan ikke lige huske hvordan det blev sagt bestemt). Julius ville have sagt mere men det slap op pludselig for ham men det var og nok og godt han stod helt frit med det.
(Niels' mor var min morfars første kone. Red!)*

???

Fra mor til moster Maren

Hvordan går det derover går det godt med friseringen har du ingen anden plads fået det er måske ikke så nemt at få en. Du kan tro jeg også har lyst til at frisere og jeg kunne også godt komme op til Ragna Lykke til den første december hun er dygtig til det hun kan godt vandondulere, jeg skal ikke give noget for at lære men jeg skal jo selv holde mig ved kost det bliver jo det værste og kitler skal der jo også til. Hun vil godt beholde mig efter jeg har lært, men det første vil hun ikke give mere end 20-25 kr. om måneden. Men det er jo ikke så nemt at begynde når man ingen penge har om også jeg ikke sådan skal have ny. Tøj skal der jo altid bruges penge til, og jeg skylder jo også dig nogle. Men det er jo den bedste og billigste måde jeg kunne lære det på når jeg kan sove og få kosten hjemme, for skal jeg til at leje værelse som du gjorde får jeg det ikke lært. Kan jeg ikke få plads ved frisering kan jeg da altid tage plads som pige, det er altid rart at kan noget, men jeg skulle jo have haft det som dig du havde jo nogle penge i sparekassen, men med den løn jeg har tjent har jeg ikke kunnet lægge noget til side, og der er jo ikke udsigter til at jeg kan tage en plads hvor jeg kan tjene mere når jeg skal være hjemme lidt også.

16.5.1933

Fra moster Marie til moster Maren

Ja mors hus er jo altså blevet solgt, nu var der jo en køber til det, Jens Peder var jo inde og tale med Himmelstrup om det, han sa' jo at vi måtte se og få en ordening på det, hun måtte ikke være alene mere. Hun har det jo ellers rigtig godt nu. I dag havde hun så mange fremmede. Lone var her nede og ville have alle hendes tænder ud, men jeg ved ikke om hun fik det, hun blev på sygehuset, hun ville helst bedøves for det, der var sådan en betændelse i dem.

Ja, kan vi få lov til at bygge i den højde huset har, bliver det vel nok til noget, det er sendt ind til behandling, vi har jo ikke lov til at bygge som man vil inde i byen, - det er jo hos os hun helst vil være kan jeg forstå. Ja nu kommer du hjem på fredag, så kan vi jo tale om det. Du kommer jo da herind, når du kommer hjem, nu er det jo noget tomt der hjemme, møblerne må være der til juni, Richard som har købt det, arbejder voldsomt i haven derude. Hvis vi kommer til at bygge, bliver der en lille stue og et lille køkken og gang.

Søren og Jens Peder var ellers lidt hårde over for mig, synes jeg da selv, jeg skulle jo tage alle forpligtelser og pleje hende hvordan det gik, Søren sa', at når hun kom her hen var det for at få pleje og ikke for husly og føde, det havde hun jo. Det ansvar kan vi jo knapt gå med til, hvis hun f.eks bliver syg i årevis som far var, det ved man jo aldrig, det var jo et stort ansvar og påtage sig. Der blev 600 kr udbetalt, som hun fik i banken. Nu kan vi jo tale om det når du kommer hjem på fredag.

26.7.??

Fra mor og mormor til moster Maren

Ja nu er jeg lige kommet hjem fra Lone hun havde fremmede i søndags Kirstine som pyntede hende, jeg skulle hilse dig fra hende. Ja endnu har jeg ingen plads fået, jeg har lige fået brev fra fru Ågård hun sendte anbefaling til mig og spurgte om jeg ikke havde lyst til at komme derover til 1. september de ville meget gerne have mig. Du kan tro anbefalingen var pæn. I dag har Holm og Skovgård været herude og vil leje mig som heldags pige, men de vil ikke give mere end 25 kr. det er

jo ikke ret meget endnu ved jeg ikke hvordan det går.

Kærlig hilsen din søster Olivia

Kære Maren. Ja vi skulle jo sige besked inden aften bare man vidste hvad man skulle, det er jo også for lidt de ville give i løn. Kæreste Maren du kommer vel snart hjem som jeg er glad ved. Julius får fri den 27. men bliver kuns hjemme en dags tid eller højest to han vil på en studierejse til Norge en kammerat vil med, de cykler har telt og primus med. Nu vil jeg slutte og venter så du kommer en af dagene.

Kærlig hilsen fra din mor

25.2.1934

Fra mormor til moster Maren

Mange tak for dit brev som det snart er længe siden jeg er ikke så rask til at skrive som Olivia jeg bliver nok doven men så ind i mellem kan jeg nok jeg har lige skrevet til Julius. Det er skønt du er kommet her hjem skønt det var vel dejligt i Norge nu kan vi vel vente dig hjem her i foråret du har jo ikke set hvordan jeg bor jeg har en dejlig stue lys og varm og er også nogenlunde skønt jeg kan ikke så meget. Olivia har travlt i denne tid der er så mange gæster. Vi vil gerne sende symaskinen jeg har lovet at gå til Børstings og pakke den.

N.B. Jeg er glad ved det du sendte jeg har fået mine overtænder omsat hos Lausgård de var revnet har fået dem lavet 2 gange men nu skulle de omsættes det koster 25 kr den udgift havde jeg ikke regnet med. Jeg synes nu ikke mine tænder klæder mig og passer men det bliver vel bedre.

4.9.1934

Fra moster Maren til mor

Rigtig mange tak for brevet jeg sender nu kufferten hvis ikke du kan bruge frakken vil jeg gerne have den igen. Nederdelen kan sagtens blive både lang nok og vid nok der er jo til bredden foruden nederdelen de 2 kan jo sættes ind og de 2 sættes til som bærestykker. Prøv om du ikke kan få Kirstine i Borup til at lave det. Den blå sribede kjole er til lille Anna, og strømperne kan du måske bruge så er der nogle skoleskemaer til Maries børn. Pudebetrækkene kan mor måske bruge. Jeg har ikke haft fri endnu men får det på torsdag jeg har ikke set noget stof endnu uden det er alt for dyrt.

19.10.1934

Fra mormor til moster Maren

Mange hjertelig tak for I tænker på fars fødselsdag det blev jo en aftale den gang at vi ville blive ved at samles så mange som der kunne den dag men i år var der ingen sammenslutning der kom kuns Martins og Olivia jeg havde heller ingen sagt det til men alligevel en kop kaffe kunne jeg selv lave jeg ville ikke byde for Maries skyld nu hun lige er kommet hjem og ej er så udholdende. Jeg havde da ventet Mariane hun måtte ikke men så kom i går til Maries fødselsdag.

Nå det bliver så alvor at du rejser til Paris så måske vi ej kan skrive til dig i den tid breve kan vi vel nok få. Du kan jo skrive hvordan og hvorledes. Det er jo noget uroligt der nede i denne tid.

Jeg vil hen til Niels i dag han er meget syg det er hovedet han får sommetider besvimelse eller ligfald han skal ud til en specialist i Vejle doktoren ved ikke om det kunne være fra øret han er hævet foran øret. Det er nu strengt for ham.

28.10.1934

Fra moster Maren til mormor

...jeg skal nemlig rejse til Paris på onsdag formiddag og så skal jeg nok skrive dernede fra der er en dansk frisør dernede som fru Hedegård har skrevet til og som har lovet at hjælpe mig til rette det er jeg meget glad for, for det er jo ikke altid let når man ikke taler sproget så godt men jeg kan dog noget, jeg håber så at jeg er blevet særlig dygtig når jeg kommer hjem. Jeg skal være tilbage senest den 30 november for fru Hedegård kan ikke undvære mig deromkring 1ste dec.

Julen 1934

Fra mormor til moster Maren

Ja kære Maren, Olivia og jeg har været på kirkegården og pyntet med gran lavkrans og tulipaner i pot. Det er kært at vi har minderne og når jeg tænker på da i var små der nede i Kærby hvor var i glade og forvente efter døren lukkes op til juletræet så i kunne strømme ind. Mon ikke det kunne være morsomt en gang på gammel maner at holde juleaften med lys på stager ild i kakkelovnen og de gamle juleretter jeg tror det ville fremkalde minder. Ja kære nu vil jeg så ønske dig en glad og velsignet jul. En tak og hilsen til de gode mennesker der er så kærlige imod dig i denne højtid. Ønsk dem en glædelig jul fra mig. En lille julegave jeg ved ikke om du kan bruge sådan en undskyld det er så lidt.

?.?.1935

Fra mormor til moster Maren

Jeg vil ikke råde dig til det ene eller andet men lægge alt i Guds hånd vi er jo ikke herre over os selv. Jeg har nu ondt ved at afse dig måske vi ikke ses mere men jeg vil ikke stå i vejen for din fremtid og når vi så tager Jesu med på råd for det håber jeg også du gør så går det som det er bedst for os.

? så kan vi ikke vente dig til jul måske ikke i lang tid. Så vil vi lægge alt i Guds Faders hånd.

?.?.1935

Fra mormor til moster Maren

Det er herligt at høre at der hver søndag i de danske kirker bedes for de danske i fremmede lande tænk jeg vågnede i morges søndag ved at høre salmesang så tydelig en kendt tone jeg tror det var den Lovet Være Du Herre Krist det lød så dejle der var så mange der sang jeg syntes det var havre og hvede og rug aks der sang og bølgede for vinden. Jeg syntes du var hjemme og skulle rejse og i var samlede alle så fulgte jeg dig lidt på vej så sagde jeg kan du høre hvor kønt de synger jo hør dog hør.

16.4.1935

Fra mormor til moster Maren

Jens Peder var meget syg havde ligget til sengs en uge og måtte ikke komme op de første 14 dage. Det var influenza bronkitis og lungehindebetændelse det kunne have gået til hvad side – men i søndags var han bedre vi håber det går. Det er nu forfærdelig hård ved dem med den sygdom og Ingeborg der selv skal passe det hele og ham med.

Jeg er så ked af at jeg ikke kan hjælpe til jeg snart kan blive syg selv af at ikke kan hjælpe men jeg kan da hjælpe mig selv endnu og det er jeg da glad for.

Jeg tænker tit på når du er syg hvem skal så pleje dig du står jo ene blandt fremmede.

13.6.1935

Fra mormor til moster Maren

Først glædelig pinse og der er endda gået nogle dage. Mange hjertelige tak for gave det var dog for galt men jeg må tilstå jeg var forfærdelig glad for dem og har været ude og betale hvor jeg skylder og resten gik der en del af, jeg havde bagt til pinse og købt kaffe selv og fløde. Jeg havde ikke skrevet til en eneste denne gang for jeg var så sløj, men Søren og Oles kom pinsedag og det er jo gerne til aften de kommer. Jens Peders kom anden pinsedag. Ja Martins kom og den 10'de. Ellers har der ikke været nogen Aksel har jeg ikke hørt fra siden den aften i rejste begge to. Men tænk Julius sendte en fin buket her fra Clausen Hansen i Brande den var vel nok fin lyse røde agaleje tror jeg det er de dufter så fin. Allergladest er jeg ved at få min gæld betalt lille Maren tak. Peder Marie og Olivia hjalp mig med at få stores til mit vindue jeg ville selv betale den men så var den heller ikke bleven så dyr men de skulle købe den jeg kom jo ikke ud og så købte de en flot en så ville de betale noget af det. Det ser også køn ud. Jeg gik ligeså stille 2'den pinsedag om til fars grav han

var nu altid sådan der skulle også være noget festligt til min fødselsdag. Jeg gav ham nogle blomster.

? . 8.1935

Fra mormor og moster Marie til moster Maren

Ja nu vil jeg ønske dig hjertelig tillykke med fødselsdagen, du skulle ellers have haft en peberbøsse, men måske du får det derover. Johannes var her med en hilsen for en tur siden, han har dog alligevel været over og besøge dig, jeg synes egentlig også i kunne passe helt godt sammen.

Kære datter. Hjertelig tillykke med fødselsdagen de 30 år ja det er snart på tide du får eget hjem men selvfølgelig det kan også nok nås endnu.

Vi sender lidt, franskbrødet er fra mig, den anden kage er fra Mariane, resten er fra Marie.

17.10.1935

Fra mormor til moster Maren

Ja lille Maren det er nu ikke sådan som i gamle dage vi boede i skoven men da var vi jo også to om at betale det kunne bedre slå til end for én for da kunne vi da byde vores børn de par fødselsdage vi havde, nu er det ikke så jeg tør ikke sige det til nogen om at komme for jeg kan nok give kaffe men bliver de så til spise...

27.10.1935

Fra mormor til moster Maren

Kæreste datter. Mange tak for sidst. Ja nu er det jo snart tiden du må af sted du har vel også vældigt travlt har du noget uldtøj som ikke bruges så send det med hjem så skal jeg vaske det så der ej kommer møl i det inden du kommer tilbage så kan du jo få det igen ja det er dog klart at du må sende kufferten hjem til opbevaring. Tak for det pæneste fløjl til de små piger jeg er også glad for de fik det. Jeg fik et kødkort til 4 kr den gav jeg til Peder og Marie så det hjalp da for dem.

Jeg tænker mange gange om dagen på dig med tåret i øjet jeg kan ikke lade være.

Nu er Julius rejst det er så bevæget en tid men jeg længes efter Eder og det er kuns godt man kan. Jeg takker for at i er raske og har plads ja det får du dog nok! At I ej skal gå hjemme enten at være syg eller arbejdsløs. Men Gud har jo altid ordnet det på bedste måde for os det har jeg mærket så tit når vi ber om det så vil han også bevare og vejlede os i hvor vi går. Lille Maren jeg mindes lige det der er skrevet i dit Nye Testamente kan du huske det. (Salige ere de rene af hjertet thi de skulle se Gud) Tag hellere det med dig man ved ikke måske man kan få brug for den trøst og opmuntring i en bange tid og rejs så i Guds navn måske vi ses igen måske ikke. Og så Vor Herre velsigne dig og bevare dig. Herren lade lyse sit ansigt over dig og være dig nådig Herren løfter sit åsyn på dig og give dig fred.

Mere kan jeg ikke ønske for dig. Mange kærlige hilsner fra din egen mor.

20.11.1935

Fra E. Hedegård til moster Maren

Frk. Stender er, som De jo selv også sagde, dygtig til vandondulation, for resten også til jern. Permanenten synes jeg det kniber med – hun giver for lidt varme – men da Anne er med der og så kendt med Deres metode – lægger hun selv tiden til. Men hvor jeg savner Dem, til at ordne og tilrettelægge alt derinde, jeg føler rigtig nu hvor meget De har været for mig, og jeg er glad fordi De har lært Thomsen og Anne så meget. Jeg tænker tit på Dem, De går vel i dejlig sol, skriv snart igen.

Julen 1935

Fra morbror Julius til moster Maren

Nå så du vil holde jul i Paris i år, ja, ja, hvorfor ikke. – Så langt fra hjemmet og dog ikke længere end både du og os kan se de samme stjerner på den samme himmel. Sådant husker jeg den første gang jeg kom ud at tjene, at jeg hver aften inden jeg gik i seng måtte ud og se i den retning hvor jeg mente far og mor boede, det kunne sommetider stille min længsel, når jeg tænker på, at så tæt er jeg dem dog, at vi kan se de samme stjerner. Jeg husker også at Sigrید og jeg engang havde skrevet sammen om at se på månen et bestemt klokkeslæt en bestemt aften, og det var da, som om vi var hinanden meget nærmere. - - Å ja, den tid, den kommer aldrig igen. (Morbror Julius og Sigrید var forelskede. Sigrید døde ung. Red!).

Nå ja, jeg skulle vel ikke sådan vække længselen hos dig. – Men også i Frankrig lader Gud nok sin julestjerne skinne. – Har de juletræ dernede. Alt det der hører med til en god dansk jul, findes det dernede? – Måske ikke, nej men så har det heller ikke noget til at skygge for den egentlige julefest – så blev julen måske allerrigest. – Juleglæden den ægte og egentlige – er jo heller ikke den der skabes ved hjælp af lys, grantræ, godter og gaver. Alle disse menneskelige bestræbelser kan være kønne og gode, men bringer dog ikke den egentlige juleglæde: Glæd Eder, thi Eder er i dag en Frelser født. Denne juleglæde sendes ovenfra den anden skaber vi selv. – Men hvor mange er der ikke, der tror, at det første er den egentlige JUL.

Julen 1935

Fra morbror Jens Peder og Ingeborg til moster Maren

Ja det er jo ellers længe imellem jeg skriver men du er jo så langt væk og ene i det fremmede, så jeg syntes lige du skulle have et par ord. Engang var det og mine højtflyvende tanker at farte verden rundt kan du huske da vi var hjemme sammen ville jeg til Amerika, men nu kommer man omtrent ikke længere end til markskellet. Mine vinger er stækkede, men da er det godt med hjem og arne. Tænk på det du er i den alder det er ikke rart at være ene og vær forvissat om det bliver værre med åre. Her på Bjerget lever vi ved det gamle, her er sne og vinter i år alt er så hvidt og rent. Alt går med travlhed her ind til jul vi har lige slagtet og Ingeborg bager. – Jeg tror hvis man tog det lidt mere dagligdags og ikke havde alt den febertravle som er i mange hjem ind under jul at da fik man nok fuldt så meget ud af julen. Ingeborg vil også skrive så slutter jeg med en hjertelig og god julefest for dig.

Ja du kan tro jeg har haft travlt i år til jul og jeg bliver nok ikke helt færdig men det nødvendigste får jeg vel fra hånden vi har nu huset fuldt af dejlig mad og er da så nogenlunde raske. Peder er fri for at køre mælk i vinter så vi kan holde vore hvedebrødsdage i år om vi vil, dem har vi heller ikke haft ret mange af endnu.

Du skal have mange tak for brevet til min fødselsdag og billederne jeg fik breve næsten fra jer alle sammen jeg har ellers ikke været vant til ret meget opmærksomhed i mine dage jeg har jo heller ikke haft nogen der brød sig om mig så kan man nok lære og skønne på de mennesker som tænker på en.

? .1.1936

Fra mormor til moster Maren

Kære lille datter mange tak for alle de breve kort og telegraf og femmeren. Telegraf fik vi julemorgen kl 8 vi havde jo en god jul Olivia kom dagen før lillejuledag for at hjælpe mig så ville vi spise hos os selv men Marie kunne jo ikke blive færdig nu hun har den lille og så blev det sådan at de ville vi skulle spise alle derinde det var også hel dejlig og nu er de for længst rejst Aksel – Julius – Søren har været herhjemme. Ja hver brev og hver besøg er minder som Jens Peder skriver til mig at far og mor var rig på minder med de mange børn. De har kuns tomme stuer er der ingen gråd er der heller ingen sang.

Jeg kan da lige nå at komme op og få min kaffe lavet og seng redt det er ikke altid jeg får fejlet og tørret støv af inden middag skal gulvet vaskes bliver det om eftermiddagen men det går jo blot jeg

kan komme op ja op sagde doktor Himmelstrup jeg skulle ikke ret meget jeg kunne sætte mig i min stol jeg er meget glad for den nu. Marie har jo så meget at gøre jeg vil og selv så længe jeg kan så jeg lejer min nabo til at skurre gulvet. Det er dog det rareste at være hjemme og så går det vel en lille tid endnu.

Frist nu ikke Olivia så hun også vil til Paris.

11.3.1936

Fra mormor til moster Maren

Jeg har fået nogle nye brædder lagt i min gulv i stuen. Den er rådden men nu skal den anden ligge så længe den kan så skal jeg have en hel ny gulv. Det er ellers lovlig tidlig kan huset ikke vare med mig jeg er ikke død endnu sagde jeg til mureren og så grinede han og sagde, så har vi gjort fejl regning. Nu vil han hugge hul til nogle ventiler under gulvet. Mærker du noget til urolighederne vi hører en masse i radio og aviser.

23.5.1936

Fra mormor til moster Maren

Nu vil jeg gøre alvor af at skrive det er svært at man kan blive så ked af at skrive mig som har så gerne i min opvækst villet skrive men sådan tror jeg det går flere end mig når de bliver ældre. Det er ikke til at forstå – for lysten er god nok men at få sig taget sammen jeg skal nu også til at ryste forårets sløvhed af mig og tage mig selv i nakken.

Jeg har været i Arnborg nogle dage der var blæst og sol nok i læ gjorde solen mig så godt. Jeg fik en kort fra Ingeborg om der ikke kom nogen derned Jens Peder var meget syg det var blodforgiftning der var så ingen der kunne Marie søger doktor lige som i fjor jeg ved ikke hvad det skal blive til med hende hun har jo brok og noget der i underlivet for tiden bliver hun behandlet for stærk mavekatar.

Martin er også syg ligger noget og går oppe lidt det er som om doktoren ved ikke hvad han fejler og lige så med Niels.

Nå det var det med Jens Peder jeg kom fra det var jo bedre med hånden og armen men han måtte være meget forsigtig måtte ikke arbejde den 1. måned . Han var begyndt at komme op så fik han bronkitis han skal ligge en uges tid endnu. Han begyndte at køre mælk til maj nu har han fremmede til det igen snart én snart en anden.

Det er hårdt ved Ingeborg jeg er bange han ikke tager sig i agt han har haft forgiftning før. Doktoren sagde sådan en tur tålte han ikke igen det var lige på høje tid han ville til doktoren. Når han har det sådan lidt bedre så synes han at han har ikke tid til det men når sygdom kommer så har man tid og så skal man finde sig i det og være glad for det ikke er værre.

Nu har du hørt en god masse dårlighed her hjemmefra som ikke er så rart at høre. Vi håber det alt sammen går til den gode side?

Har du hørt fra Julius. Nu er han kommen til Schweitz jeg har hørt fra ham omtrent hver 10. dag.

20.8.1936

Fra mormor til moster Maren

Mange tak for brevet i dag som jeg måtte betale 36 øre for det er ikke for pengenes skyld jeg fortæller det men det må vel have været for tung.

Ja nu skal vi jo have din lillesøster gift det burde have været dig du er den ældste. Der er tale om kuns søskende og så at det skulle stå hos mig og Marie men de skulle ikke andet end lægge husrum til for andet kan de jo ikke og hvor der er hjerterum er der også gerne husrum skønt det kan blive snævert nok med plads. Lone vil hjælpe med hvad der skal bruges mælk og høns og kartofler og så må det blive lavet dernede.

22.8.1936

Fra mor til moster Maren

Ja som tiden dog løber nu har du snart været dernede i et år. Martin har jo solgt sin forretning nu er det spændende hvad han får. Jeg har ventet lidt længe før jeg skrev men det er ikke så nemt at få det bestemt og jeg er jo først færdig til oktober og der bliver jo så meget at lave vi havde jo talt om at holde brylluppet hos Marie og så lave maden hos Lone og det skulle jeg selv gøre der er jo bare lidt kneben med plads men nu må vi se det går vel. Og vi ventede også lidt for lejlighedens skyld. Men hvornår tager du ferie fra og hvor længe. Du bliver vel da lidt herhjemme nu det er så længe siden hvis du tog til København først og så kom her så vi holdt bryllup måske den 10 jeg vil da gerne have du skulle med når du kommer hjem alligevel.

Mourits er lige kommet og vi ser på møbler det er ikke let at bestemme sig jeg skal hilse.

11.9. 1936

Fra mormor til moster Maren

Tak for brevet der var i Martins brev, ja nu rejser de så til Vejle at bo 1ste september, og så er de vel uden for alting nu. Han har købt købmandsforretning. Jeg glæder mig til du kommer hjem til søsters bryllup nu søndag den 13 bliver der lyst i kirken, ja når provsten får det at vide fortæller han det jo til alle som er i kirke (siger et gammelt ord).

Olivia er lige en smut her, ja syr forresten der er jo travlt med udstyr at få det nødvendige færdig. Der er jo travlt med apoteket, med gæster sylten og alt det nu inden 1. oktober når hun rejser.

13.11.1936

Fra mormor til moster Maren

Mange tak for brevet sidst hvor jeg ser det havde været en ualmindelig hård tur med skib jeg gik sådan i spænding i flere dage og det har vist været meget værre siden der er nok mange bleven derude som ingen har hørt fra både skibe som er dreven i land stykkevis, vi har meget at takke for.

Det var da meget glædeligt dem dernede sådan længtes og modtog dig det har du vel nok for venlighed og dit glade smil.

Jeg er også så glad du var hjemme og at du kom godt tilbage igen alt er bleven så hel for rolig nu det gik så godt i den tid i var hjemme og vi var i Vejle det var en oplevelse for mig. Det er ikke godt for mine nerver når alt er for roligt. Olivia kom jo en gang imellem før. Men jeg misunder hende ikke det at hun selv har fået hjem langt fra og det er også meget bedre at rejse til mandens by.

14.12.1936

Fra mormor til moster Maren

Hvad nu om kong Edward, mon han ikke også en dag vil fortryde at han afleverede kronen for en kvindes skyld, sæt nu når der går en tid hun forlader ham det har hun jo prøvet før.

Nu skal jeg jo til at have travlt til jul jo det har jeg længe haft med at strikke sokker til de forskellige. Olivia og Mourits kommer til juleaften men jeg tænker nok de skal derhjem til hans, for jeg kan næsten ikke tilbyde det uden til kaffe. Til Søren Aksel og Mourits har jeg strikket sokker til og fået garnet. Jeg får ikke noget til mig selv det slår knapt til. Der er gæld fra oktober men det gør ikke noget det bliver nok ordnet jeg skal dog ikke have så meget jeg har lige købt koks.

Nu vil jeg ønske dig en rigtig glædelig og velsignet julefest for dig og os alle og at vi må holde det på den rette og glade måde og der må blive fred på jord.

Hils alle de skandinaviske fra din mor i Danmark skønt jeg ingen kender af dem så er vi lige gode børn af én Far i Himmelen.

Lev vel.

Julen 1936

Fra moster Lone til moster Maren

Julius kommer ikke hjem til os juleaften i år, det er vel nok en stor skuffelse for os alle, ikke mindst

børnene, de havde sådan glædet sig til han kom, jeg kan heller slet ikke tænke mig juleaften uden Julius. Vi er jo vandt til at have ham, det er første gang i 10 år. Jeg tror også han selv var ked af det kunne jeg mærke på hans brev.

Vi har besøgt Olivia alle fire, børnene og mig var derude i to dage. Hun har det rigtigt rart, men der bliver ikke meget til hende at bestille. De fik vel også mange dejlige ting i brudegave.

6.7.1937

Fra mormor til moster Maren

Jeg læser altid det der står om Frankrig bare fordi du er der. Nu skal du høre Marie var syg i tre dage hjemme så kom hun på sygehuset og den samme nat fik de en lille pige, hun har det ellers godt men er meget træt og noget sløj det var godt hun kom på sygehuset nu kan hun få sin pleje og hvile som hun også trængte til nu lige i de dage er der ikke andre hjemme end Peder og mig. Lille Martin er i Vejle Anne er ved Søren Søndergård Grethe er i Holstebro ved Jørgine en lille ferie. Grethe er ellers ved Søren Søndergård altid.

Olivia er ellers hjemme sidste søndag var der sportsfest. Olivia cykler til Arnborg og Uhre og Kærby.

15.9.1937

Fra mormor til moster Maren

...men er det værd at købe tøj dernede når det er så dyrt og du skal da heller ikke undvære frakke for min skyld sørg for at få noget selv for jeg har været så dårlig den sidste tid man ved ikke om man får brug for noget men det kan også være overgangen fra sommer til vinter der gør det, jeg har ikke kunnet gå i kirke så langt kan jeg ikke komme men ud at køre bil kan jeg endnu det kan måske og blive bedre det håber jeg da men hvis du køber noget er det så ikke bedre at få noget vintertøj der kan bruges om sommeren også jeg har jo nok de to sorte den ældste skal jeg bruge tit jeg er så glad ved den sidste sorte jeg fik til Olivias bryllup den er pæn syet moderne det er rart at have en sort kjole derfor må den anden godt være lidt afstikkende.

23.10.1937

Fra mormor til moster Maren

...jeg har været i kirke i dag og så ser man altid lyst på tilværelsen for der er altid noget godt at hente for næste uge og så vil jeg lige tale lidt med mine børn, dig og Jens Peder – Ingeborg – Olivia skal have et par ord. Julius kan jeg tale lidt med på tirsdag han er hjemme nogle dage rejser vist igen onsdag.

Hvordan går det ved du noget om du kan blive jeg har hørt en dag for nylig i radio at dem der var i Ungarn Tyskland Slavien eller var det Slokivien de skulle rejse hjem. Jeg hørte ikke om der blev sagt Frankrig jeg tror det ikke.

2.12.1937

Fra mormor til moster Maren

Mange tak for brevet for længe siden ja jeg er ked af det men jeg har været så dårlig i lang tid synes ikke jeg kunne komme over nogen ting men har da selv holdt mit hus og så er jeg gået i seng en gang imellem jeg har ingen steder været i lang tid ikke engang i kirke.

Hvad så hvad? tror du om det, du skal dog ikke gå og være ked af det får du ingen arbejde så kommer du da hjem.

14.12.1937

Fra moster Maren til mormor

Jo jeg har haft arbejde siden jeg skrev til dig, men det er stadig privat jeg går ud til kunderne, det hjælper mig jo meget selvom det ikke er nok, jeg kan tjene til hjælp til at leve for men til tøj og

deslige bliver der ingenting. Jeg ville gerne give dig nogle penge nu til jul men jeg bliver næsten nød til at vente til jeg får en plads.

Du skrev til mig at hvis jeg ingen plads havde kunne jeg komme hjem, men hvad skulle jeg så gøre du kan jo ikke forsørge mig, og her har jeg da mine kunder selv om jeg ikke kan tjene nok, men for en stykke tid går det jo nok.

Jeg har det jo også meget bedre her på mit værelse end på hotel, her kan jeg lave mad og jeg giver ikke meget for værelset fordi jeg gør hendes hår i stand.

Julen 1937

Fra moster Maren til mor og far

Det er en anden tilladelse for at blive i Frankrig som studerende man har ikke lov til at arbejde, den gælder for tre år og når den skal fornyes og det ikke kan lade sig gøre, så er det nok at forlade landet i tre dage og når det sker, så rejser de fleste som regel til Belgien det er jo kun nogle timer fra Paris. Men det har jo heller ikke gjort det bedre al den vrøvl der har været med udlændinge i den sidste tid. Først var der jo et hus eller ejendom som blev sprængt i luften i oktober, det regner de med var udlændinge og så nu ham den tyske Viedeman som har myrdet så mange mennesker, så det er jo ikke så sært de bliver skeptiske og at de skærper retten til at være her, men det er jo bare det sørgelige ved det, at det går ud over de uskyldige som ikke har noget med det hele at gøre. I dag har jeg lige fået mig en ny sort vinterdragt, jeg var så udkørt med tøj så jeg måtte tage det hele på tværs og så købe en, det er hos en af mine kunder som har et modehus, men jeg har fået den noget billigere.

21.12.1937

Fra mor til moster Maren

Jeg fik brev fra mor i sidste uge hun har det ikke så godt det er hjertet der er for svagt hun får noget for at sætte det i bevægelse men det er jo også strengt når så det bliver for meget. Mor skrev om jeg ikke kunne skrive til dig hun kunne ikke være over det, hun er bange for at hun ikke skal få dig at se mere, nu skriver jeg et pænt brev hjem til mor og vi tager jo hjem, vi er så ved mor juleaften. Jeg tager hjem dagen før for at lave det festligt for mor.

1.1.1938

Fra mormor til mor og far

Kære datter og svigersøn. I kan vel undskylde mig det varer så længe inden i hører men derfor er takken lige kærlig ment, jeg synes dagen ikke kan slå til for mig det kommer jo af at jeg ikke står op inden den halve dag er gået. Nu vil jeg ønske Eder et glædeligt og velsignet nytår og mange tak for i var hjemme hos mig juleaften.

I aften vil de vist i kirke og høre midnats kl. slå sine 12 slag med nogle minutters stilhed foran. O, hvor var det og højtideligt i fjord jeg var med.

Jeg har så mange gode minder min store børneflokk at jeg næsten ikke kan finde ord at udtrykke det på. (Jeg skriver nu mest sikkert med blyant). Hønen er vel bleven spist den blev vel ikke sur. Mange lykkelige og glade dage for Eder i det nye år.

11.1.1938

Fra moster Marie til moster Maren

Ja, lige et par ord for at fortælle dig at mor er død i dag til morgen. Der var ingen der anede det så snart skulle ske, hun kom på sygehuset kl. 7 i aftes og i dag til morgen kl. 7 var det forbi. Olivia og mig kom lige derom som hun drog sit sidste suk, hun var død inden vi nåede hen til hende. Ikke spor hun led, hun sov så stille hen, hun var nemlig så glad de sidste dage hun smilede hele tiden, nu håber vi du kommer hjem så snart du kan.

13.1. 1938

Fra mor til far

Kæreste Mourits. Rigtig mange tak for dit pæne brev det gjorde også godt at høre fra dig ja jeg manglede dig rigtig men jeg synes næsten ikke det er noget at tage hjem nu der er jo altid så meget der skal ordnes i sådan en tid og nu kommer der også så mange her. I går var vi omme og se mor og i dag var vi omme og lægge blomster. Jens Peder var så ked af at han ikke kom hjem og talte med mor, ja hvor var jeg glad ved jeg ikke rejste, og havde sygebilen kommen om eftermiddagen så havde jeg jo taget af sted, mor havde været mere syg end vi anede nu bagefter kan vi forstå på så meget at mor selv har været klar over at det ikke ville vare så længe, men hvor er det alligevel svært der er så meget man synes man skulle have gjort anderledes.

Vi skal jo have kaffe bagefter da de fik det ved fars begravelse og der kommer så mange ude fra landet og det er jo meningen vi deler det samt krans og flere små poster, det er jo det sidste vi kan gøre for mor, det skal du ikke tale om til nogen. Der er så meget jeg rigtig har at tale med dig om men ikke så let at skrive. Jeg synes du skal tage dit bryllupstøj på og den hvide skjorte og sorte sokker som ligger i puffen. Bagefter skal vi samles her det bliver måske sidste gang vi bliver samlet alle. Hvordan har du det lille ven i din ensomhed. Du kan tro mine tanker også er hos dig.

Din Olivia

15.1.1938

Fra moster Marie til moster Maren

Mange tak for brevet vi lige har modtaget. Jeg vil godt sige, at jeg havde tænkt, ja, Maren kommer hvordan så siden det går. Men nu vi er kommet til at snakke sammen om det, skal vi jo også være fornuftige, der er jo ingen ting du behøver at ordne med, det er vi jo så mange om, og en lang og besværlig rejse er det jo, så jeg synes også at du skal gøre som du synes, naturligvis vil vi savne dig den dag, du kan jo heller ikke nå at komme hjem siden du får dette brev. Ja, vi skal have kaffe på Brande Hotel bagefter, og så samles herhjemme til aftensmad alle søskende. Det er godt jeg har Olivia her hjemme i disse dage. Aksel er også hjemme han kom torsdag middag, der er jo alligevel så meget som skal ordnes i disse dage, og Peder ligger i sengen, han har lagt der siden den eftermiddag mor døde om morgenen, så der er jo godt brug for Aksel. Nu sender vi ingen telegram til dig. Vi kan jo også nok forstå, at du har været slem i tvivl om hvad du skulle gøre.

Ja, Maren havde vi tænkt det snart skulle være forbi, ville vi jo alle have været mere omsorgsfulde for mor den sidste tid, men det var jo det at mor var oppe hele tiden. Der vil vel altid blive noget man synes skulle have været anderledes. Jeg ville jo heller ikke rigtig høre på mor når hun i de sidste dage sa', ja nu får du det snart lettere. Så sa' jeg altid, det må du ikke sige, du skal jo bare ned og have hjertet rettet lidt op igen som Himmelstrup sa' til mig. Men mor havde nu nok selv en anelse om, hvor det bar hen.

Vi hører jo nok fra dig snart igen, og mange tanker er hos dig hver eneste dag. I skal alle være hjertelig velkommen, hvis i vil blive ved med at komme i vort hjem som da mor levede.

15.6.1938

Fra moster Marie til moster Maren

Jeg tog ingen penge op af sparekassebogen, jeg syntes der var blomster nok den dag. Du skrev at du spekulerede på, hvad du skal, vil du høre mit råd, ta' så ikke længere hen, som du i forvejen er, jeg ville jo nu helst at du skulle komme hjem til Danmark, det tror jeg også de andre søskende ønsker, men som sagt, du er jo gammel nok til at vide hvad du gør, ta' ikke til Amerika, så synes jeg da at Paris er bedre, det er da ikke så langt. Ja det med nerverne du skrev om kan jo være forfærdelig slem.

11.10.1938

Fra moster Marie til moster Maren

Ja, det var rart lige at høre fra dig, vi gik i spænding herhjemme og tænkte, kommer Maren hjem nu, der blev sagt i radioen at alle udlændinge skulle forlade Paris inden 2 dage og bladene skrev om det, det var jo en farlig tid, i spænding og uro, men Gud ske lov der er kommet mere ro over det. Jeg tænkte tit på at mor blev skånet for meget i den tid, hun var altid så bekymret for det og for dig, nu du var så langt borte.

Ja, så er vi ved fars fødselsdag, han kunne jo ha' blevet 81 år nu. Lone og jeg sætter hver en vinterasters op på kirkegården, Olivia sendte en krans hjem mandags d 10 oktober, da var det jo hendes bryllupsdag, jeg tænker da, den var fra Olivia den kom fra Vejle. Martins kan jo fejre sølvbryllup den 7. nov., hvad skal man gi' dem de mangler vel ikke stort andet end penge og det forslår jo ingen ting. (Morbror Martin havde haft købmandsforretning i Brande som vist ikke gik for godt. Den solgte han, flyttede til Vejle og købte en ny købmandsforretning der. Red!). Julius kommer vist hjem med kæresten i denne måned han vil måske rundt til familien.

26.10.1938

Fra mor til moster Maren

...nu er jeg da færdig i min plads derude, men jeg har da et par dage om ugen optaget det er ved nogen ikke så langt herfra, det er jo rart at have lidt penge selv at råde over, den første uge i oktober var jeg ude fire dage da tjente jeg 17 kr. vi har haft så mange fremmede i de sidste fjorten dage og i søndags havde vi besøg af Julius og Agnes og hendes bror. Agnes er en sød pige hun så så ung ud men det er hun jo også, hun siger ikke ret meget. Nu til vinter skal hun til Grinsted og give undervisning i kjolesyning. Maren jeg er begyndt at tage undervisning i svømning, vi er syv på holdet, og jeg går til kjolesyning hver mandag aften.

Ja, hvor er det godt der ingen krig blev, jeg synes det var frygtelig, ja her var der også mange der var belavet på det, man var så spændt på det hvert øjeblik når der kom noget i radioen og det var der tit.

?.?.1938

Fra morbror Aksel til moster Maren

Kuns lige et par ord, jeg var nede hos Lone og Søren i dag og skal til Arnborg, hvorledes har du det ellers, er du der endnu, jeg synes det er så svært at komme til Brande og ikke se vores mor, men jeg kommer aldrig til Brande uden at gå op på kirkegården og se til graven, det er blevet så pænt siden vi fik hugget noget af stenen og der er blevet plantet om, nu er morbror Peder Sandfeld jo også død, jeg har det for resten godt, nok arbejde, men helbredet er det knap så godt med som det kunne være.

5.12.1938

Fra mor til moster Maren

Mange tak for brevet og indholdet vi har fået det ordnet og den gav 93,80 de tog noget for det i banken. Og nu skal jeg så op til Martin en af dagene. Ja du har vel nok meget at tænke på med forretningen ja nu vil jeg håbe for dig at det må blive godt for dig det vil også blive rart selv at få noget. Du bliver jo mere bunden. Jeg er kommen ud til Pags lidt igen de kunne ikke undvære mig og jeg har lidt en anden sted så tiden ikke bliver for lang for mig. Mourits onkel og tante og os spekulerer på at tage en tur til Norge i deres sommerferie vi skal så spille kort for at have lidt at holde turen for det havde ellers været dejlig med en tur nu men vi kan jo ikke stå på ski.

Julen 1938

Fra morbror Julius til moster Maren

...men i tankerne sender vi far og mor en hilsen. Jeg sad lige i aftes og læste talen til mors begravelse, og kom derved til at tænke på, om du nu også havde fået den skrevet af, jeg sender den derfor til dig i et taknemmeligt minde om dem og vort lille hjem.

Ja Maren, det sidste år bragte sorg men bragte også lykke. Ja hvad er for resten lykken??

<i>”Thi to som elsker hinanden kan volde hinanden mer ondt end alle de argeste fjender der hævner sig jorden rundt.</i>	<i>Og to som elsker hinanden kan læge de ondeste år blot ved at se på hinanden og glatte hinandens hår”.</i>
---	--

Tror du for resten søster, at noget menneske kan nyde den fulde glæde med et andet menneske. Ja jeg ved ikke hvordan du har det Maren, men har du prøvet det, så kender du det, og har du ikke, så har du noget stort i vente. – Der ligger livet. – Hun er smuk, hun er dygtig og så er hun kun 18 år og en god og fin lille pige – det er dog det bedste.

9.1.1939

Fra mor til moster Maren

Ja vi var jo i Brande. Det har været sådan en vinter her, meget sne så det næsten ikke var til at komme nogen steder, vi var ikke engang nede ved Lone. Bilerne kørte ikke i nogle dage. Jens Peder og Ingeborg var i Brande i Julen og de ville så gerne have os med hjem hvad vi også var, men det kneb med at komme derfra. Peder måtte til at låne en slæde og køre os på vej. Ja du tænker vel lige så meget på os i denne tid som vi tænker på dig, nu er det jo snart et år siden du var hjemme, ja sommetider synes jeg det er meget længere siden og andre tider som var det i går, jeg drømmer så tit om dig det er ikke så rart.

10.2.1939

Fra mor til moster Maren

Det var jo rart for dig at du kunne hjælpe dine venner da de trængte til hjælp. Bare du snart kunne få dine papirer i orden så du selv kunne få noget at virke for, det er jo rart selv at have sit eget og nu har du jo fået lyst til at blive dernede.

Jeg har mange hilsner til dig fra Brande Hotel jeg blev den tolvte januar ringet op fra Brande og da var det fra Lauersen som ville spørge om ikke jeg ville servere ved jubilæumsmiddagen i Håndværkerforeningen. Fru Hulgård skulle jo føre an hende skulle vi rette os efter hun forstod også at vise det, dygtig det er hun men derfor behøver hun jo ikke altid at være så overlegen, der var flere der var ærgerlige på hende jeg da for resten også. Det gav 17,50. Jeg blev der om mandagen og hjalp dem med at pudse glas. Det fik jeg 5 kr. for. Det var fru Lauersen der havde sagt at de skulle se at beholde mig da jeg vidste lidt om hvor det skulle være.

4.2.1939

Fra moster Marie til moster Maren

Du husker nok sidst jeg skrev, at Martin og Åse var syge. Martin fik skarlagensfeber og kom på Give Epidemisygehus, det blev konstanteret den 11 jan. Mors dødsdag, men han blev hjemme til dagen efter, fordi doktoren var helt bestemt på at Åse også havde det, han var her om morgenen før det blev lyst, men hun havde ingen røde pletter, så hun fik det altså ikke, nu har Martin været deroppe i 4 uger til næste torsdag, han skal være der i 5 uger, det er ikke nær så slem som engang. Jeg husker nok for 20 år siden da du kom derop. Du var meget syg og så den lange køretur derop med heste, nu ta'r det kuns et kvarter her fra Brande i bil. Der skal ingenting gøres rent efter det, undtagen det vi selv gør, og pigerne gik i skole 8 dage efter, da de var blevet undersøgt.

Julen 1939

Fra morbror Julius til moster Maren

Hvor er det forførdeligt, al det, der sker i denne tid – finnerne hvor er det synd for dem. Nu samles der ind til dem her i Danmark. Landboerne giver dyr: Køer, grise, høns o.s.v. – Jeg har givet tøj og penge – der er her i Danmark indsamlet halvanden million kr.

6.2.1940

Fra moster Marie til moster Maren

Du skrev om hvordan pakken var sendt. På posthuset skrev de adressen og den kostede 6 kr. 96 øre for at sende den og kassen 50 øre. Nej vi har ikke taget penge af din bog til det, jeg ved ikke om vi gør det, måske hvis det kniber hårdt engang.

Vi har ingen vand i vaskehuset og har ikke haft det siden jul, herinde har vi det heldigvis, men der er ellers ikke ret mange der har vand omkring os. Det er dog en forfærdelig vinter vi har med frost og sne og så længe det bliver ved, ja vandet er jo altså frosset. Skibsfarten er næsten hel lammet. Isbryderne sidder fast, mange gange over Storebælt på grund af isvanskeligheder.

I dag er skolen i Brande bleven lukket for nogle dage på grund af brændstofmangel og flere kirker i Danmark er bleven lukket af samme grund, for det første er brændsel jo bleven forfærdelig dyr og for det andet er det næsten ikke til at få for penge, både for krigens skyld og for den hårde vinter. Dampene sidder fast frosset i havnene rundt omkring lastet med kul. Du kan tro der er rigtig gang i brunkullene her i Brande Sogn, de kan ikke fremskaffe dem så hurtig som de kan sælge dem. Al ting er vel ellers bleven dyrt, det bliver vel nok meget værre endnu. Lønnen skal bare rette sig lidt derefter, vi har 45 kr. om ugen, det er ikke meget i disse tider, men nu går det jo nok også bare vi må slippe med det. De stakkels mennesker som må være i ilden hele tiden og miste både hjem og deres kære, der er vel nok gået mange dampere af neutrale lande ned, Danmark har haft sin part, jeg tror nok det var 4 skibe i løbet af sidste uge som gik ned.

?.?.1941

Fra moster Maren til moster Marie

Kære søster og Eder alle sammen derhjemme. Ja det er jo ikke så længe siden jeg skrev et brev gennem legationen, men nu da fru Fresløv rejser hjem har hun været så sød og elskværdig, og tilbudt mig at tage et brev med hjem til jer, og ligeledes har hun tilbudt mig og ville tage et brev med tilbage fra jer, hvis hun ikke har haft vanskeligheder eller ubehageligheder med dette. Hun har også lovet mig at tage bibelen med hened, hvis det er muligt, vil du ikke skrive til Olivia om at sende den til hendes adresse i København.

Jeg har stadig ikke fået disse breve som ligger til mig hos fru Barth men jeg tænker nok at der snart bliver lejlighed til at jeg kan få dem. Her hos mig går alt ved det gamle jeg er heldigvis rask og har det godt, det er det vigtigste, jeg har bare ikke så meget at gøre her i forretningen men det kommer vel nok igen. – Og hvordan har i det alle sammen derhjemme jeg er så spændt på at høre fra jer, jeg håber at i er raske og alle har det godt, lille Åse bliver vel en stor pige nu. Hvis du skriver til mig så giv mig alle oplysninger om søskende og hele familien så at jeg ved hvordan det går.

(Jeg fandt brevet mellem de andre breve jeg fik i 1988, men Maren kunne ikke huske, om fru Fresløv ikke fik brevet med, eller om hun senere havde fået det tilbage fra moster Marie. Red!).

16.4.1941

Fra mor til moster Maren

Ja det er jo et sørgeligt ærinde at være hjemme i, jeg har været her i 14 dage Peder er jo død, jeg rejste hjem med det samme det er jo ikke let for Marie at være ene. Ja der kan snart ske noget, nu havde vi ellers lige fået håb om at det gik.

Mourits arbejder for sin far i Brande i sommer, så jeg bliver lidt ene, men vi må jo være glad for at der er arbejde i disse tider.

4.5.1941

Fra mor til moster Maren

Ja hvor er det dejligt at kunne skrive sammen igen vi kan ligesom udveksle tanker og det er rigtigt som du skriver at det er som om vi er nærmere hinanden ja du kan tro at vore tanker er tit hos dig det var ikke altid rart sidste sommer og i vinter slet ikke at høre spor fra dig man gik og blev helt tungsindig og i det hele taget er der jo så meget som tynger på sindet det er en urolig verden vi

lever i jeg synes krigen griber mere og mere om sig alle de stakkels mennesker det går ud over, her kan vi sige vi er sluppet billigt i Vejle har vi kun været i bomberum én nat, der brændte en gård i Mølholm og et par huse blev ødelagte, men ved Vestkysten et det vist ikke så rart at være der er bleven nogle mennesker dræbt vi får jo ikke meget at vide. Å hvor gjorde det mig ondt da udsendelserne fra Paris hørte op og derefter var det jo det varede så længe før vi hørte fra dig, ja vi fik et brev 7 måneder gammel dateret den 4. april selv om den var gammel var det dog en hilsen.

15.5.1941

Fra moster Marie til moster Maren

Du kan tro at her i byen havde fok tænkt på mig i tiden inden begravelsen, der blev samlet 750 kr. ind til et minde om Peder og resten skulle være en hjælp til mig bagefter. På selve begravelsesdagen blev der også penge givet, i det hele taget var de alle så gode ved mig. Vi drak kaffe på Højskolehjemmet bagefter, der var lige 75, men der gik en masse folk hjem lige fra graven. Så var de så flinke på kommunekontoret at gi' mig 3 måneders løn, altså april – maj og juni, når den tid er gået kan jeg vist kuns få 86 kr. i enkebørnpenge, det rækker jo ikke engang til føden i disse tider, men den tid den sorg, det skal nok gå alt sammen, bare man må være rask.

Jeg havde vores nabo i 5 dage, så kom Olivia hjem til mig det er jo en god hjælp når hun kommer, hun er her nu, ja nu må du ikke blive bange for mig, jeg skal nok tage mig sammen for børnenes skyld, og når jeg får samlet nogle kræfter går alting også nok.

Martin skriver af og til, hans helbred er det jo skidt med, han er sommetider på hospitalet. Niels har det som sædvanligt han får jo invaliderente. Jens Peders har det også som de plejer, sygdom og slæb, men jeg tror nok de har det helt godt nu. Aksel arbejder nede på Gejlhjerre med murerarbejde, Julius er i Odder på højskole, Olivia har jo selv skrevet, så nu ved du vist lidt om os alle. Jeg har bedstemors stue lejet ud til kularbejdere, der er 4 i tiden ellers har jeg haft 2. De 2 lægger jeg senge og sengetøj, håndklæder til, dem får jeg 5 kr. om ugen af, de andre 2 har selv det hele med, dem får jeg 4 kr. om ugen af. Ja jeg bliver jo aldrig færdig med at skrive – Olivia går og holder mund bager kaffekage og sigtebrød, så nu kan du lige komme hjem og få dig en kop god kaffe, det har vi da lidt af endnu.

?.?.1941

Fra moster Lone til moster Maren

...kunne Marie dog blive noget mere rask, hun havde vel nok en slem tur nu siden begravelsen, jeg var forbavset over som hun holdt sig i disse otte dage, men da var der så meget at tage vare på. Olivia var der jo hele tiden og jeg var der også meget. Det har vel nok været en lang vinter først nu er det ved at blive lidt varme. Regn har vi ikke fået i lange tider, så vi har ingen græs til køerne, det er ikke morsomt.

24.5.1941

Fra moster Marie til moster Maren

Olivia er her i Brande i disse dage, det sker jo ikke så sjældent nu da Mourits arbejder her i Brande. Du kan ellers tro Åse er blevet en stor pige nu, men hun er blevet helt umulig bare jeg skal et ærinde i byen, skriger hun og siger "kommer du hjem til mig igen mor" de må ligefrem holde hende med magt. Det er siden hendes far er død, hun er bange for at jeg skal blive væk for hende. Lone og Olivia er flinke til at besøge mig, ja for resten dem alle sammen som kan.

14.7.1941

Fra mor til moster Maren

Ja Mourits arbejder jo her i Brande og nu er jeg også kommen hertil en 3 måneders tid eller så. Fru Lauritsen spurgte Mourits om jeg kunne tænke mig at være her på hotellet i sommer og så slog jeg til. Fru Lauritsen sagde at jeg måtte servere om eftermiddagen det kunne jeg jo nok tjene ikke så lidt ved det var da meget pænt at jeg fik lov til det, hun vil ellers ikke have stuepiger der skal

servere om eftermiddagen da hun så ikke har tid til at gøre værelserne ordentlig rene. Så det er en lang dag jeg har fra 5³/₄ til 7 om aftenen så har jeg fri derfra de første dage om ugen de sidste aftener om ugen skal jeg så hjælpe hvis der er travlt og når der er bal hvad der jo tit er. Det kneb vældig med at holde ud til at begynde med mine ben blev hævede men nu går det bedre det er bare ikke så meget søvn man får.

14.8.1941

Fra moster Marie til moster Maren

...i over tre uger har jeg rullet for vaskeriet, da deres rulle er i stykker, jeg begyndte jo at rulle sidst i april, men det er først siden jeg har fået vaskeriets rulletøj, det har givet lidt. De 3 sidste uger har det givet 15 kr om ugen, Anne trækker for det meste rullen for mig. Peder kunne have blevet 60 år den 7. august det skulle han jo ikke opleve. Det går såmænd rigtig godt, men det var nu rart om man havde været 2 om alt, det er ikke altid let når man har en flok børn at opdrage, de er jo ikke så gamle og kloge at de rigtig forstår hvad det vil sige at være ene om alting, det skal jo nu gå, og gør det også nok, bare man må være rask og ha' nok at bestille, det mangler jeg altså ikke noget af for tiden. Når jeg ruller kan jeg tjene 50 øre i timen, så det er næsten hele min tid, men jeg tjener dog en lille skilling til hjælp.

16.9.1941

Fra mor til moster Maren

Ja det er dyrt at skrive mange breve og særlig når du ikke tjener så meget jeg vil tro det mærkes på din forretning. Der bliver rigtig arbejdet i brunkullene her i Brande det er jo snart en stor by nu men der er jo også flere mennesker her for tiden både på den ene og den anden måde. De handlende tjener godt alting er rasende dyrt.

Ja du takker for pakken vi har sendt dig, men den er ikke afsendt endnu da pengene kom tilbage fra Røde Kors med den besked at en fr. Lund havde betalt for en som skulle afgå den 15. august. Du skriver at du ingen har fået i august jeg håber da den er kommen derned nu, og så stod der videre i brevet et en fru Åge Jensen havde betalt for den som skulle afgå d. ca. 10 september og du selv havde betalt for 3 tidligere sendinger så nu vil jeg da håbe du får den for august og den for september, men vi kunne så sende penge til den der afgår i oktober hvad vi så gør, og vi skal nok sende en til det gør vi da gerne, så vi er glade både når du modtager den og når vi sender den.

Jeg glæder mig til at komme tilbage til min lille lejlighed igen man er sådan lidt husvild.

17.12.1942

Fra morbror Julius til moster Maren

Det er en fornøjelse at holde højskole i dag, ungdommen er vågen, den lytter og vi håber at den også kan handle, det vil fremtiden vise. Jeg har ikke været hjemme siden i efteråret, men da havde de det godt alle vegne. Marie bærer sin sorg tappert. Det vil jo nok blive svært for hende til jul, den første hun må fejre uden Peder.

I går fik jeg en overraskelse så stor så jeg knap kan komme over den, der kom et anbefalet brev fra Jens Peder, og deri var der 1000 kr. Det var min julegave, de ville betale resten af min læsegæld. Det slår nu ikke helt til, men hvor var det pænt af dem, hvor har de gjort mig meget godt.

8.2.1942

Fra mor til moster Maren

Det med pakkerne skal du ikke bekymre dig om vi er kun glade for at gøre dig lidt glæde Lone er med og deler halvt med os det var jeg ikke klar over, men da vi var derude efter jul sagde Søren at så længe vi kunne skulle vi sende pakken til dig hver måned.

Jeg var en tur i Århus, Martin lå i sengen og skulle en tur på hospitalet men jeg tror at det han fejler er at han har mistet sin energi og det var han også ved at indrømme og det er skidt.

18.4.1942

Fra Ingeborg og Jens Peder til moster Maren

Rigtig mange tak for brevene og billedet til jul jeg ved ikke om du kan tilgive os vi slet ikke har svaret dig men vinter og hårdhed og sygdom har næsten helt taget modet og humøret fra os dette at være glad er ofte vanskelig det har du nok også følt til tider tænker jeg, men nu kommer foråret med solskin og fuglesang deroppe under himmelstrøget så må vi jo bede Gud om og forny livskraften i os og give os kræfter til daglig behov. Intet kan vi jo tage alt kan vi få af Gud.

Her på Bjerget går det ellers ved det gamle med arbejde og det er der nok af blot at vi må kunne. Viljen slår jo ikke til om den end rækker godt vi skulle jo have været op til Søren's i påsken men Jens Peder kunne ikke cykle derop jeg fik endda mit hår permanentet for det, men den slags skuffelser er vi jo vandt til vi har tit måttet blive hjemme når andre er gået til fest, det er jo heller ingen sag så længe han bliver ved med at komme sig, men vi ved jo der kommer bud en gang efter hver eneste af os.

...vi har ikke været raske i længere tid jeg er det for resten aldrig. Det har været godt vejr den sidste tid men vinteren har ødelagt så meget rug og græs ser mange steder til at blive til ingenting. Ja den forfærdelige krig bare den havde ende det er som om alt andet samtidig med vælter ind for at gøre det så besværligt som muligt, men vi må jo igennem det alt sammen og arbejde for hjemmets opretholdelse og vor kære fælles hjem Danmark.

1.5.1942

Fra moster Marie til moster Maren

Jeg har haft så mange kunder nu de sidste 3 uger der kommer stadig flere og flere kunder, så det skal jeg jo passe, det er sommetider strengt sådan at blive ved, når man har så meget i forvejen, men hvad gør man ikke for pengenes skyld og særlig i disse tider, hvor alting er så dyrt, og tillige noget skidt som nu strømper til pigerne 4½ kr. parret og så er der hul i dem den første gang de har dem på, ligeledes sko til dem 25 kr. parret. Fødevarer bliver vi skåret godt ned med men alligevel har vi det godt herhjemme.

Du kan tro vi var urolig for dig, den tid det var så slemt med bombarderingen af Paris. Jeg turde snart ikke tænke på det. I Vejle har de også luftalarm snart hver nat.

Jeg har også haft en drøj vinter, og så den kulde, vi hentede vand ved vores nabo i 9 uger, så fik jeg det tøet op, men Gud ske lov nu er det da ved at blive forår igen. Det er ligesom vinteren bliver hårdere og hårdere for hver år der går, alt bliver så hårdt, både mennesker, verden og naturen, men det følges vel gerne ad.

15.8.1942

Fra moster Mariane til moster Maren

Nu håber jeg du har det rigtig godt og er rask jeg ville gerne have sendt men jeg er rigtig fattig vi har lige mistet en orne til 500 kr. nu har vi ikke andet end 2 køer og 2 heste det går ned ad bakke for os men vi vil prøve om vi kan hæve os igen.

20.8.1942

Fra morbror Julius til moster Maren

Vi har sluttet sommerskolen med 140 unge piger. Vi har haft en god sommer, men det har været så koldt og regnfuldt. Jeg har ventet lidt med at skrive, for jeg ville gerne, om jeg ved samme lejlighed kunne indbyde dig til bryllup, men jeg kan ikke på nuværende tidspunkt sige med bestemthed, hvornår det bliver, det vil noget afhænge af, om den ene af de gifte lærer får plads til november, han er theolog og søger præstekald, og regner så småt med at få det. Hvis han får pladsen, må vi gifte os og have hans hus. Der er 2 gifte lærer, og skolen vil ikke have mere end 2 gifte, så det er vi afhængige af. Der er heller ikke flere lærerboliger her på skolen, og det er slet ikke til at opdrive lejlighed.

Vi skal have 4000 kr. + hus og middagsmad i skoletiden (8mdr.) dertil kommer et alderstillæg på skolen på 600 kr. om året de første 5 år, de næste 5 – 1200 kr. og de sidste 5 år 1800 kr. Altså lønnen kan komme op på 5800 kr. + hus, det er jo meget pænt.

30.9.1942

Fra moster Marie til moster Maren

Grethe skal jo konfirmeres om fire dage. Vores søskende kommer herved til en kop kaffe om aftenen, mere kan det ikke slå af sig denne gang, men jeg synes for Grethes skyld skulle vi have lidt fremmede. Jeg har lige fået fliser rundt om komfuret dem har Harry givet mig, så har jeg fået køkkenet malet og stueloftet også. Jeg har fået to malere til at bo her fra Horsens, så de malede for mig.

Har Ruth og Jean så boet hos dig, har du sådan en lejlighed at du kan have nogle boende hos dig. Er Ruths mand så ikke længere indkaldt det var han jo i førstningen, det er godt at du har haft dem hos dig.

?.?.1942

Fra moster Mariane til moster Maren

Jeg er aldrig ledig jeg har altid for meget at tage vare på, jeg har gået på arbejde i lang tid, og nu har jeg taget kostfolk ind for at se om det kan gå.

Jeg længes tit efter dig kære søster jeg tager tit dit billede og ser på dig og tænker hvor har du været god ved os men jeg kan jo ikke gengælde som jeg gerne ville og det skulle jo være nu hvis det skulle hjælpe dig.

27.10.1942

Fra morbror Julius til moster Maren

Lige et par ord nu mens jeg har tid, inden vi begynder på vort vinterskolearbejde med 158 karle. Vi er jo allerede i færd med at forberede os til at tage imod dem. Jeg rykker op som nr. 1 i vinter, så får jeg flere foredrag om dansk historie og dansk litteratur, jeg har også en del verdenshistorie. Derforuden har jeg dansk og regning og flere småfag, men det er jo foredrag, der tager den meste tid. I efteråret har jeg været ude næsten 3-4 aftener i hver uge og tale ved efterårsmøder, der tjener jeg jo lidt ved siden af, - gennemsnitlig 25 kr. pr. aften, men i efterårsmånederne får vi jo heller ingen løn.

Agnes og jeg har været på jagt i møbelhandlerforretningerne, og nu har vi købt til vores hjem, bare du kunne have set det, ... så får vi lavet sovekammer af nogle elme-alletræer fra Djurslands Højskole (min tante Agnes' hjem. Red!). Under disse træer fandt vi hinanden og gik tur og nu skal vi ligge på dem, det er helt romantisk.

Vi skal giftes mellem jul og nytår altså i juleferien, vi glæder os, å bare du kunne komme og være med. Jeg har lige talt til vort efterårsmøde til 1400 mennesker om Sigrid Undsets bog Kirsten Lauransdatter. Jeg har søgt at købe navnet Slot, det kan ikke lade sig gøre, da andre har eneret på det. Men de foreslog navnet Slotsbo. Så nu får jeg det med bindestreg, altså om 3 uger hedder jeg Julius Slotsbo-Nielsen. Det koster 30 kr. Men så har jeg også et navn som ingen andre.

?.?.????

Fra moster Marie til moster Maren

Jeg kan ikke vide hvordan Julius og hans lille kone har det, der er ingen som har hørt fra ham siden brylluppet, den morgen vi tog der oppe fra var det hel sneknog og vinden lige imod, vi gik 3 kilometer til stationen, biler var der ikke én og få fat i. Vi sov lidt hårdt, der er ingen fjermadrasser i højskolesengene, men det kunne nok gå for 2 nætter, det var dejligt at komme hjem i sin egen seng igen.

27.1.1943

Fra moster Marie til moster Maren

Ja, brylluppet stod ellers godt. De blev en masse pæne ting givet af folk deroppe fra, der blev 118 kr fra hans søskende og morbror Erik Peders. Det var forfærdelig koldt deroppe lidt havde de vist og fyre med og dyr er det jo også en tons brunkul koster 60 kr inden det når derop det er en god 20 kr mere end her, men i Brande er det umuligt nu og få en tons, de bliver sendt rundt i hele landet, det er godt gjort, hvor man selv har det i sognet og så ingen ting kan købe, det er lige som kartoffelmel og vi har endda selv en kartoffelmølle. Jeg har fået mig et par nye senge og skal have et skab og lille kommode magen til, jeg solgte mit præstegårdstæppe og fik 150 kr for det, så kunne jeg snart få sengene i bytte med de gamle, det er lave moderne senge ud i et, nu får jeg så den anden om kort tid, det kan man da få lidt af endnu for sine penge, ellers kan vi snart ingen ting få, hverken tøj eller føde, kød er det også meget småt med, men vi må vist ikke klage endnu, der er vist ikke mange der har det så godt som vi har det.

2.4.1943

Fra moster Lone til moster Maren

Ja, den dag vi modtog brevet fra dig lå vores lille dreng alvorlig syg. Det var bronchitis og lungebetændelse, vores lille Arne havde, der var i 5 dage det blev værre for hver dag, det var frygtelige dage, sådan en spænding at gå i, doktoren troede ikke han var kommet over det, en morgen jeg ringede og fortalte hvordan han havde det, kunne jeg nok forstå der ikke var megen håb, vi skulle holde op med al hans medicin kun hans hjertedråber skulle han have noget oftere, men det vendte så ved middagstid, vi bad for ham både dag og nat og man skulle jo næsten tro vi var blevet hørt, i februar måned døde der 5 børn af lungebetændelse i Brande Sogn.

Vi havde en dejlig dag deroppe på Djurslands Højskole, vi spiste frokost kl 12 og vielsen fandt sted kl 2, da vi kom hjem fik vi en kop kaffe og så middag kl 6 + aftenskafe, Olivia har vel nok skrevet hvordan det hele foregik.

13.5.1943

Fra moster Lone til moster Maren

Vi har lige haft valg herhjemme, Søren blev valgt ind i sognerådet, det er jeg meget ked af, det vil jo tage megen tid, og han har en del offentlig arbejde i forvejen, det er ikke let når han skal så meget ud, jeg er ked af at være alene hjemme de lange vinteraftener.

17.8.1943

Fra mor til moster Maren

Vi spekulerer meget på dig nu har der jo igen været bombeangreb på Paris. Hvis nu du ville hjem kunne du så ikke få Ruth og hendes mand til at tage sig af dine sager og hvis det er penge du mangler til rejsen fik vi dem nok til dig og fik dem også nok derved, nu kan du jo tænke over det.

22.8.1943

Fra Ingeborg og morbror Jens Peder til moster Maren

Vi har haft en meget god avl i år det har vrimlet op af jorden med Guds gaver det er næsten som han har dækket bordet for os mennesker bare vi så forstår og tage imod det på rette måde og med rette sindelag vi kan jo ikke takke nok for det vi tager det for en hel selvfølgelighed at det hører os til.

...som hun skriver har vi fået høsten i hus og er glade derfor det har jo været et vanskeligt høstår men alligevel en god og vi har meget at takke for. Før i tiden tænkte vi jo ikke så meget på ordet i Fadervor – Giv os vort daglige brød – som vi gør nu det kommer uvilkårligt i sådanne tider. Du ser heraf at vi har det godt og vi vil inderlig ønske at du har det lige så godt.

13.12.1943

Fra moster Marie til moster Maren

Der var vist ikke mange der havde troet, at krigen skulle vare så længe. Det går ikke altid lige roligt til herhjemme særlig København, det er forfærdeligt med alle de sabotører der er rundt omkring, alle de værdier der går tabt. Også herhjemme er der mange der er gået til for krigens skyld, det vil tage år før sådanne sår læges. Men hvor har vi meget at takke for, så længe vi kan blive mætte er der ingen grund til at klage. Det er ved at knibe med tøj, som nu strømper de er ikke til at opdrive og lager har småfolk ikke haft, men der er altid nogle der kan blive ved med at klare sig, fordi de har haft råd til at købe ind.

Nu varer det jo heller ikke så længe inden Julius og Agnes venter sig en arving, Olivia er det også ved at være kendt på nu, sikken glæde når Olivia får én da de nu har været gift så længe.

26.1.1944

Fra fru Ågård til moster Maren

Tusind tak for den dejlige læbestift og kindrouge, hvor er det sødt og rørende af dig at tænke på mig og jeg er meget glad for begge dele, for det er så meget bedre end hvad vi kan købe herhjemme. Du må undskylde lille Maren, at jeg ikke fik sendt noget ned til dig, men grunden er den, at jeg ikke har ret meget tiltro til fru Fresløv, hun er en mærkelig én. Du kan tro jeg er rigtig godt gal på hende, siden den historie med de lagner og håndklæder du skulle have haft. Tak for dit sidste brev, det var længe om rejsen, der var en seddel på tysk lagt i hvor der stod at de havde taget et postkort ud eller lignende, som du havde lagt i brevet.

Nu har vi jo begyndt at tænke på sommeren og søger at få et lille sommerhus til leje, men det er ikke nemt for alle vil jo på landet, og de fleste foretrækker jo at blive på Sjælland da rejsen til Jylland efterhånden er blevet besværligt og til Vestkysten kan folk jo ikke komme mere. Ja hvem havde tænkt sig at vor herlige Vesterhavskyst skulle laves om til en hæslig fæstningsmur, men sådan er der så mange ting vi ikke havde tænkt os.

10.5.1945

Fra moster Lone til moster Maren

Rigtig hjertelig tillykke med freden i Europa, det er store dage vi har oplevet, endelig kom den time da freden blev en kendsgerning, og som vi alle har længtes så meget efter. I disse dage fejrer vi jo Europas fred, og i lørdags fejrede vi jo Danmarks frihed, det er den største dag vi har oplevet, håber heller ikke at komme til at opleve sådan en mere, denne dag glemmer vi aldrig. Vi hørte det jo i radioen fredag aften at nu havde de tyske tropper i Danmark overgivet sig betingelsesløst. Danmark var nu igen et frit land. Lørdag morgen kl. 8 begyndte alle landets kirkeklokker at ringe freden ind, og vi hejste dannebrog som jo ellers var forbudt, i radioen lød også kirkeklokkernes ringing, det var gribende øjeblikke som aldrig glemmes, der var ingen tørre øjne i denne stund, og børnene sagde, nu kan moster Maren komme hjem til os. Hvordan har du det kære søster det har været strenge år for jer i Frankrig, vi har sendt mange tanker ned til dig, men vi har jo ikke kunnet hjælpe dig i de sidste år. Brevene vi skrev til din fødselsdag sidste år, kom tilbage alle sammen. Hvor har jeg længtes efter dig, det er strengt at gå så lang tid og ingenting har kunnet høre fra dig. Først i september fik vi Røde Kors til at søge efter dig og de svarede at det ville tage lang tid. Efter godt et halvt års forløb fik vi et telegram at du havde det godt og boede samme sted. Telegrammet var ikke dateret så vi kunne ikke vide hvornår det havde været i Paris. Frihedsbevægelsen har travlt, der har været mange arrestationer siden den 5. maj, vi var i Brande den dag, der var mange kendte personer der blev arresteret. Julius er også frihedskæmper, de har arbejdet godt under krigen. Nu må stikkerne og landsforræderne jo tage deres straf hvad de også har fortjent. Hvor har krigen dog ført meget ondskab med sig.

2.7.1945

Fra moster Lone til moster Maren

Du skrev om stof til en kittel det er umuligt for os at få, jeg sender den kittel med som du lod blive hjemme sidst, du kan måske få den syet om det er jo et stort arbejde, jeg sender et lagen med, du måske kan få syet en af.

...hvor er der blevet meget dårligt nu efter krigen, der er så mange anholdelser her nede fra brunkulslejrene. Kriminalbetjenten hentede to forleden dag, vores tegnebog blev stjålet i sidste uge der var 900 kroner i den, det er jo lidt rigeligt hvis vi ikke får den igen.

27.7.1945

Fra moster Marie til moster Maren

Tusind tak for brevet, jeg har lige fået det nu, og sætter mig til at skrive med det samme, det kan ikke ske for hurtigt synes jeg, dit brev har jo snart været 1½ måned undervejs. Det var en stor glæde at høre fra dig efter al den tid, vi vidste jo aldrig om du var i live, men Gud ske lov at det nu er forbi med den krig, man kan begynde at tale frit igen. Ja, Brande har været udsat for meget, særlig bombesprængninger, men det var jo vores egne folk, frihedskæmpere og sabotører, ja der blev dræbt 2 her i Brande sidste efterår og lige inden jul, men ved en fejltagelse, huse er det ikke gået ud over. Den sidste tid var der forfærdelig mange vinduessprængninger, det er nu danskere, den dag og følgende dage efter freden blev der først uro, frihedskæmperne hentede i massevis af mennesker som blev interneret i nogle dage, alle som havde haft det mindste med tyskerne at gøre. Piger og fruer som havde snakket med dem var også interneret et døgn og det var i stor stil. Men ellers har vi jo haft det forfærdelig godt herhjemme, vi har jo altid kunnet få nok at spise selvom det sommetider har knebet.

28.8.1945

Fra moster Lone til moster Maren

I sidste uge var vi til sølvbryllup hos vores fætter Laurids Andersen, der var 180 inviteres, loen var ryddet så der spiste vi, suppe – tarteletter – steg og is, og kaffe inden vi skulle gå hjem, så du tænker nok vi ikke er meget rationeret herhjemme, der er jo også bleven smørmærker givne, hvede har de selv, men man kan ikke andet end tænke over det, der er jo mange som har for lidt.

Jeg skal prøve om jeg kan fortælle lidt om de første bevægede dage efter 5. maj, vi så jo ikke ret meget af det som foregik. 5 maj cyklede vi til Brande om eftermiddagen, der var et rørende liv dernede, gaderne var stuvende fuld af mennesker, alle landsforrædere, må vi vel godt kalde dem, blev hentet af frihedskæmperne og ført ned i realskolen og var der i nogle dage og blev løsladt eftersom de var blevet afhørt, de første vi så der blev ført ned, (gjorde et stærkt indtryk på os) var ... og hans kone, han var kun med fordi han ville følges med sin kone, hun var nazist og havde været tyskerne til hånde i flere retninger, at se en mand så nedtrykt, ham havde vi vel nok ondt af, for mere national mand end ... findes vel næppe, de fulgtes ad med en frihedskæmper for og bag, da de kom til lågen ved realskolen og skulle gå ned, vendte han sig om mod menneskeskaren og sagde "dette er uretfærdig", mere fik han ikke sagt, så vendte de revolveren mod ham, så han måtte gå ned, han gik hjem om aftenen, da mødte vi ham, så nedtrykt en mand har jeg aldrig set. Han kunne næsten ikke gå op ad gaden.

6. maj var vi også i Brande, den dag var der også travlt med arrestationer, pludselig kom en deling tyske soldater, fuldtbevæbnede, marcherende ind på torvet og gik ned i stilling, forfærdelig panik folk løb til alle sider, heldigvis faldt der ingen skud, kriminalbetjenten fik talt med dem, de sagde, at de var på tur op gennem landet og vidste ikke der var kapituleret. ...var jo dagens mand, han var jaget af gestapo, havde været væk et års tid, for et område havde han været fører for frihedsbevægelsen. En dag sagde han gennem højtaleren gennem hele byen, at næste dag skulle alle feltmadrasser møde på realskolen inden kl. 11, over middag kørte han igen gennem byen, og sagde at de feltmadrasser der ikke mødte inden kl. 6 ville blive hentet, der var gruelig panik, de råbte og skreg uden for dørene, de ville have fat i dem. ...fulgte selv sin datter derhen, hos ... var

der vildt oprør hun skulle ud pigebarnet, ...gik ud og sagde det var så længe siden hun havde gået med tyskerne så hun kunne nok slippe fri, han tog så sin bil og kørte hende om, folk var rasende, hun skulle være gået, de andre blev fulgt derop af menneskemængden. ... gik selv derom. ...til ...'s far var der et par oppe efter, hun tjener i Uhre. Mange tog de ud og klippede, men det gik nu helt over gevind, de lod store drenge på 14-15 år på egen hånd gå ud og klippe ..., hun var nu sammen med tyskerne fra hun var 12 år, hende forlangte de udleveret, men ... var rasende, hun smed en taburet efter dem men ramte sin egen datter i nakken så hun måtte til lægen, men klippet blev hun, så trak de hende ned på torvet og spyttede på hende, så fik hun lov til at løbe hjem. Jeg synes nu også der er grænser for al slags ting når de lader store drenge på egen hånd foretage den slags ting, der er et grueligt røre nede blandt byens borgere rigtig indbyrdes krig, nu er det vist ved at falde til ro. ... (ham med højttaleren Red!) er ikke blevet en anset mand siden den tid, var det måske heller ikke så meget før. Ja frihedskæmperen må vi være stolte af, de har gjort et farefuldt arbejde, de rigtige frihedskæmpere, men der var mange i Brande, som kom med de sidste dage, jeg ved nogle der meldte sig om morgenen, dem regner man jo for ingenting.

31.8.1946

Fra mor til moster Maren

Ja nu sidder jeg har sidste aften i mit hjem herude det er lidt vemodigt jeg har været meget glad for at bo her men vi håber jo at det må blive det samme i Brande. Stue soveværelse og køkken er færdig men vi må bo hjemme lige den første tid.

13.12.1946

Fra Ingeborg og morbror Jens Peder til moster Maren

Nu er jeg da så nogenlunde og skal hjem først kommende torsdag håber så det varer ved med helbredet det er jo en towli alder jeg har man skulle jo kuns have været 20 men jeg har jo aldrig været stærk det var jo faktisk en hel vildand og gå med til den forsømte ejendom i Arnborg da vi blev gift nu får jeg min velfortjente straf jeg burde og have forstået at jeg ikke kunne holde til det i længden.

Når jeg tænker tilbage på de første år var Jens Peder altid syg og jeg måtte hente brænde henne i skoven og selv hugge det i stykker og hente vand nede ved Jakob Kirkegårds og Jens Peder måtte af sted med mælkevognen, ja jeg græd mange gange om morgenen når han tog af sted i mørke og kulde.

Ja vi burde jo være de mennesker taknemmelige som hjalp os til et hjem men jeg synes nu de burde og kunne have set som ældre erfarne folk at vi hel ville sætte vort livsmod og ungdomskraft til inden det blev til et hjem vi burde med den indsats vi har gjort i Arnborg have fået nogle bedre betingelser og arbejde under.

Det er underligt man sådan skal være syg det er ikke til at forstå Guds mening og veje men som du skriver må vi lade Gud bestemme over vores liv.

Vi er vel ikke kommet til verden forgæves nogen af os jeg har tit ønsket at jeg ikke var født jeg burde ikke og have trådt ind i jeres familie ej heller have giftet mig med Jens Peder han burde have haft en der havde penge så han ikke behøver og have slidt sådan men når man er ung ser man alting fra den lyse side mit sind har altid været lys og glad selvom det har fået manganen knæk det skulle jo helst holde en ud når man har været god nok til og leve må man vel også være god nok til at dø.

Jeg synes det havde været bedst for Jens Peder om jeg var gået væk jeg har altid villet ham det bedste men han har ikke rigtig forstået det der kan være så meget misforståelse imellem mennesker. Jens Peder har været så ualmindelig god ved mig i al den tid jeg har været syg jeg er næsten kommet til at kende ham bedre gennem mit sygehusophold.

Du kan tro vi har det dejligt derhjemme på Bjerget den 2.11. kunne vi tænde det elektriske lys men det er også dyrt det er underligt så meget man kan blive ved og koste på en ejendom og så mangler vi endda meget inde i huset vi har næsten ikke købt noget til og pynte med eller meget andet der skal til i en husholdning man kan jo også klare sig med lidt.

Du skriver du skulle hjælpe os lidt det var en stor hjælp du gav os det lagenlærred jeg kan næsten græde når jeg tænker på det for jeg er bange for at du ikke har fået noget ud aftøjet så bliver det jo for dyrt for dig du har jo måttet kæmpe og stride for det du har og du kan tro Maren jeg i mit stille sind har beundret dig du må jo have haft Gud med dig i dit arbejde og når vi lader os lede af Ham går det aldrig så galt selv om det ser sort ud mangan gang.

Nu er det ved at mørkne på stuen her mine briller er heller ikke så gode du må undskylde det bliver lidt skævt det er så kedeligt her på sygehuset når man begynder at være oppe jeg har ikke været oppe andet 3 timer om dagen endnu, i morgen ved 3 tiden kan du lige tænke på os da sidder vi ved køkkenbordet og drikker os en kop god kaffe du skulle lige have været her ja vist alt går efter beregning ? så er jeg hjemme torsdag.

16.11.1947

Fra moster Lone til moster Maren

...denne gang skriver jeg fra vores nye hjem i Uhre det blev så alligevel til alvor om det også trak længe ud, nu skal vi så se om vi bliver glad for byttet. Vi har haft håndværkere siden vi er kommet herop så nu er det pænt hvor det er gjort i stand, det kan jo også betale sig at koste lidt på, det er nye bygninger over det hele. Til foråret skal vi have bygget til stuehuset, der er for lidt plads til os nu bedste skal have lejlighed de er godt tilpas ved at være her. ("Bedste" var Lones plejeforældre Stinne og Jerg. Red!) Der bliver helt væltet omkuld derude i Kærby der er fire maskiner der arbejder døgnnet rundt, så nu er der lige så store sanddynger som på Gejlbjerg. I dag er det den første søndag siden vi kom herop at vi ingen fremmede har haft, vi har vist haft besøg af alle vore kendte siden, det er vi også meget glade for, men jeg må jo tit bage en kage, og så kniber det jo med melet. Hvordan har du det, er der knap med fødemidler, det er meningen at jeg vil sende en pakke til dig sidst i denne måned. (Der blev fundet brunkul på Moster Lone og Sørenes gård Kærballégård, hvorefter de mageskiftede gården med Vigård. Red!)

18.11.1947

Fra moster Mariane til moster Maren

Mange tak for breven i kan tro jeg blev glad da den kom og det er også længe siden ja så længe siden at jeg ikke kan være bekendt at jeg ikke har skreven før men jeg har været syg ja meget jeg havde en hjerneblødning jeg blev kørt hjem i bil fra mit arbejde thi du kan tro det var slem jeg syntes jeg hele tiden kørte på hovedet men hjem kom jeg der var en til at holde mig for jeg skulle jo kaste op hele tiden og frøs.

Jeg tror ikke jeg kan komme ud i vinter det vil blive en slem en for mig men det går jo nok nu kan jeg jo selv passe huset den gang jeg lå i sengen var Lone og Marie her hvor var jeg glad for dem.

Før jeg blev syg var jeg oppe på gården for at hjælpe i kartoffeltiden jeg ville lige prøve hvor mange penge jeg kunne tjene inden jul jeg var sommetider 3 steder på en dag det blev jo for meget for mig det er jo ikke altid pengene der kan skabe glæde.

17.12.1947

Fra morbror Jens Peder til moster Maren

Hvordan mon du har det nede i Frankrig det er vist ikke så godt der høres jo i radioen dernede fra hver aften om strejker og uroligheder – men det er jo ikke eneste der det er jo over det meste af verden det betyder måske ikke så meget som det lyder til. Herhjemme i Danmark fik vi regeringsskifte i efteråret og der kævles og godt både før skiftet og endnu det er som om verden slet ikke kan komme i lave igen – det bliver måske ikke rigtig godt mer i vor tid – vi ældes jo.

27.1. 1948

Fra moster Lone til moster Maren

Rigtig mange tak for julebrevet og fignerne, de var vel nok dejlige, vi spiste dem med velbehag alle undtagen Arne "Dem vil jeg ikke ha" sagde Arne "de er mule". Hvornår mon det går i lave, så vi

kan købe ligesom vi har gjort før, bomuldstøj kniber det svært med at få fat i, det som vi skal bruge til hver dag skjorter og daglige kjoler, vi begynder at nå bunden af sengelinned, vi har 9 senge i brug til hver dag, jeg har lige købt 2 betræk til karlekammersenge 129 kr. ikke videre pænt med alle slags fisk og brandmænd, men det må man vel være glad for.
Olivia venter en baby til foråret det har hun måske fortalt dig.

2.12.1948

Fra moster Marie til moster Maren

I år kan vi få 200 gr. ris til hver så vi skal have risengrød det er snart nogle år siden vi sidst har smagt det. Det er dog ved at blive lidt bedre med alting, flormelet blev frigivet til okt. Og vi får 1 u sukker – ¼ u kaffe ekstra til jul.

..12.1948

Fra mor til moster Maren

Nu er vi blevet ene i huset (En del var lejet ud til murer Jørgensens, min kammerart Thorkils mor og far. Red!) det er dejligt nu skal vi have soveværelse ovenpå og juletræ i den lille stue så har jeg også et sted til børnene og deres legesager ja Jørgen bliver stor en sød og stille dreng nu kan du jo se ham her han skeler blot lidt vi håber jo det retter sig. Vi har det ved det gamle Mourits skal bygge børnehaven her i Brande så nu har han da arbejde lige foreløbelig.

17.12.1948

Fra morbror Julius til moster Maren

Vi har ellers tænkt på at bryde op og få vores eget. Vi skal nok overtage ledelsen af Odder Højskole til november næste år. Det skulle allerede have været nu til april, men det syntes vi ikke vi var færdig til. Men fra november næste år er vi nok forstandere på Odder Højskole, hvis det går i orden med det økonomiske. Vi skal sætte 5000 kr i det og så skal der nok lige så mange til for at komme i gang som driftskapital. Hvordan vi får dem skaffet ved jeg ikke, men vi må jo prøve.
Vi har jo i lang tid drømt om at få vor egen skole. Der er plads til ca. 50 elever, det er en meget passende størrelse, hvis vi bare kan få den fuld. Vi glæder os og lever i håbet.

29.10.1949

Fra moster Mariane til moster Maren

Jeg synes at jeg skulle fortælle lidt om bror Jens Peder og Ingeborgs sølvbryllupsdag den var helt enestående de begyndte med sange om morgenen klokken 6 blev de vækket med sang Sigrid (Min kusine. Lone og Søren's datter. Red!) og mig var lige kommen op jeg havde lige fået tændt op på komfuret men det var jo koldt i stuen men vi fik sat fart på inden et kvarter var hele huset varmt og inden 7 var de færdig med smørrebrød og kaffe og halv 8 gik vi i haven og hejste flaget og sang der var 15 i det hele og klokken 11 spiste vi frokost mange gode retter jeg havde tillavet der var 20 til at spise og de holdt tale alle sammen om det så var moster Anne og klokken 3 måtte vi jo om på forsamlingshuset og der fik vi af første klasses suppe med høns og snitte og flæsketeg med rødkål og brunet kartofler og is og kaffe og så kaffe igen klokken 12 vi kom hjem klokken 3 om natten og hvor de blev hyldet med tale og gave det var synd du ikke var med hvordan har du det modtog du mit brev med 5 kr. kunne blive ved længe endnu men jeg skal i seng for i morgen skal jeg over til fru Hansen der skal jeg være i 3 dage det er hendes fødselsdag den 1. november jeg er glad for hende og kan gøre alt for hende.

7.11.1949

Fra Ingeborg og morbror Jens Peder til moster Maren

Kære lillesøster. Vi siger så mange tak for brevet og billederne og alle dine gode ønsker for os på vores festdag. Ja det var en dejlig dag som vi aldrig glemmer – bare du havde været med – vi fik så meget hyldest, som vi var helt rørt over og som vi jo synes ikke at fortjene. Mariane og Sigrid var

her at hjælpe til med det som var her i hjemmet.

Om natten var naboerne her og rejste en fin æresport og om morgenen var de igen 11 i alt og sang morgensang for os – så var de inde og få kaffe og snaps og humøret blev højt – (ikke for højt) og så skulle Ingeborg og jeg hejse flaget og sangerne sang to flagsange – det var første gang flaget blev hejst her på Bjerget. Kl. 10 kom alle de gamle af familien som vi havde bedt til frokost. Der var Erik Peders – Birkebæks Mine og Andreas – og et par ældre folk fra Blåhøj som var de første der tilbød os hjælp til oprettelsen af vort hjem – mange kom uindbudte fra forskellige sider men alle var de velkomne og vi blev til frokost 22 i alt. Vi spiste en god frokost og der blev holdt taler alt til vor ære. Kl. 1 kom søskende og vi fik kaffe – kl 3 startede vi så til forsamlingshuset og modtog cirka 150 mennesker til spisning desforuden de unge om aftenen – Frandsens orkester fra Brande spillede fra før vi gik til bords. Der blev sunget og holdt taler – og selv måtte jeg jo op og takke for de femogtyve år. Det var meget højtideligt og vi var helt rørt over den hyldest vi fik. De to gamle fra Blåhøj sagde det var den største hyldest de endnu havde hørt at et par folk var blevet tildelt – det var rart at høre af de to prægtige mennesker – og nu bag efter hører vi fra naboer familie og venner hvor glade de var for vor fest og den ære vi blev tildelt.

Da vi var færdige med at spise begyndte vi så at danse Ingeborg og mig dansede brudevalsen – og alle klappede – og så tog dansen rigtig fat unge og gamle imellem hinanden – omkring midnat efter som de fik kaffe begyndte det at svinde i forsamlingen – men de sidste holdt ud til kl 3 nat. Og til slut sang vi stående Der er et yndigt Land og sidst Altid frejdig når du går – festen var forbi og vi var godt trætte – vi tænkte meget på dig kære søster og talte om dig, kun godt – mærkede du ikke at det ringede for dit venstre øre.

Kære svigerinde. Rigtig mange tak for alle de gaver og gode ønsker for os. Ja det blev jo en dag vi aldrig glemmer der var mange mennesker som mødte med et ærligt sindelag til og hylde os og feste sammen med os, vi følte at det kom fra hjertet det var et skår i glæden at du ikke kunne være med.

Nu vil jeg fortælle lidt om hvad vi fik, et spisestel fra søskende hvori du også har din andel og et kaffestel en dug et dækketøjsskab 12 teskeer 12 sæt gaffeltøj fra naboerne en syltetøjsske og en bog fra præstegården en stegesølvgaffel fra Husmandsforeningen et lille sølvfad fra Retsforbundet en tretårnet kagesølvske fra Niels Nørgårds Blåhøj det var dem der hjalp os til hjem for 25 år siden de var så glade som et par børn de gik hånd i hånd fra det ene rum til det andet og glædede sig ved den fremgang der var sket de to par var også hædersgæster her den dag det var dem vi kan takke for at de turde vise os tillid skønt de kendte os næsten ikke det syntes jeg var stort, ja vi fik en masse blomster som jeg har en del af endnu og minderne lever vi længe på, ja Mariane og Sigrid gjorde et stort stykke arbejde hernede som ikke vil blive glemt men som vi skal påskønne ved lejlighed.

Moster Maren

Moster Maren på besøg på Bellisvej i Grenaa. Majken, Anni, Heidi, moster Maren, Tonie

Min første erindring om Frankrig kan føres tilbage til syv-otte års alderen, hvor jeg var begyndt at samle på frimærker.

I mit hjem på Lyngbakken i Brande, oppe på loftet, stod moster Marens gamle kommode, som hun havde arvet efter sine forældre, og i den var der en masse gamle breve med spændende frimærker på konvolutterne. De ældste var fra 1925. Jeg havde længe haft kløe i fingrene, og en dag, jeg var alene hjemme, gjorde jeg noget, der nok ville havet givet de fleste frimærkesamlere forhøjet blodtryk, men det var jeg dengang i lykkelig uvidenhed om. Jeg var ikke interesseret i frimærkestempler eller konvolutter, så jeg rev alle frimærkerne af kuverterne, vaskede dem af

papiret og satte derefter frimærkerne ind i mit frimærkealbum. Jeg var vældig stolt af de mange flotte frimærker, jeg nu havde fået, og det varede ved, lige til jeg viste dem til min mor, som så gerne ville have at vide, hvorfra jeg havde fået dem. Efter en højlydt samtale mellem mig, min mor og min far, og selvom der normalt ikke blev brugt slående argumenter i hjemmet, ”endte” det med, at jeg fik en endefuld.

Det største problem for mor var ikke at få far til at give mig en endefuld, men at få fortalt moster Maren, der boede i Paris og derfor havde opmagasineret nogle ting hos os, at jeg havde været i hendes gemmer og ødelagt kuverterne. Jeg overværede ikke opgøret, da Maren kom hjem på sommerferie, men et par dage efter var Marens sager flyttet ned til moster Marie, der boede på Blichersvej i Brande.

Min første ferietur til Frankrig foregik i 1957. Da var jeg 13 år gammel. Moster Maren var hjemme i Danmark i 1956, hvor min mor og lillebror omkom ved et færdselsuheld, og mors søskende talte meget sammen om, hvordan de kunne hjælpe far og mig, for en ting var at miste sin far, det kunne dog gå an, selv om det var slemt nok. Det viste min moster Marie, da hendes mand døde, og hun stod alene tilbage med en stor børneflokk. Noget helt andet var det at miste sin mor, mente man i familien.

Maren og jeg aftalte, eller rettere Maren aftalte med mig, at vi skulle skrive brev til hinanden hver uge. Det var jeg ikke særlig interesseret i, men jeg syntes ikke rigtigt, jeg kunne undslå mig, og det blev da også ind imellem til noget af en pestilens. Men vi holdt forbindelsen ved lige, og Maren betragtede sig efterhånden som min reservemor.

Mens Maren var hjemme, luftede hun tanken om, at jeg kunne besøge hende i sommerferien året efter. I løbet af vinteren blev beslutningen taget, og jeg fik den store oplevelse, at komme til Paris kun 13 år gammel. Jeg er ikke i tvivl om, at far havde nogle gevaldige problemer med at lade mig rejse alene med tog til Paris, og at han ikke var rolig, før han fik besked om, at jeg var kommet godt frem. Da jeg rejste fra Fredericia, hørte jeg også, at han havde fat i konduktøren og fik ham til at love, at han ville holde øje med mig og få afløseren i Hamburg til at gøre det samme.

Bortset fra de gange, hvor vi havde været i Vejle og Herning med rutebil, havde jeg kun været uden for Brande nogle få gange, når vi skulle på familiebesøg, men alligevel rørte det mig ikke særlig meget at skulle rejse alene så langt. Jeg var selvfølgelig spændt, men ikke bange. Jeg kom frem i

god behold til Gare du Nord, den store jernbanestation inde i Paris, hvor moster Maren stod og tog imod, og der blev straks afsendt et telegram til Brande med besked om, at alt var gået godt.

Brande var jo ikke større, end at alle vidste, hvor far havde et nybyggeri i gang, og postmesteren sørgede for, at telegrammet omgående blev sendt ud på arbejdspladsen, så far ikke skulle gå og vente på besked til om aftenen. Jeg tænker såmænd også, at det meste af Brande havde interesseret sig for, hvordan jeg kom til Paris.

Jeg var seks uger i Paris, og det er helt utroligt, hvad jeg oplevede, mens jeg var der. Selvom det var højsæson i moster Marens frisørsalon - alle skulle have ordnet deres hår, inden de skulle på ferie - havde moster arrangeret flere fridage, og vi travede Paris tynd, så de fleste seværdigheder og besøgte mosters venner og bekendte.

"Bonderøven" fra Brande i Paris' gader sammen med Kaja, der var assistent hos moster

der så oversatte og forklarede, og lige for sikkerhedens skyld så blev der også ringet, når jeg skulle fra det ene sted til det andet.

Mosters telefon var noget af en Storm P opfindelse, som jeg var vældig interesseret i, og jeg kan endnu tydeligt både se og høre hende for mig, når hun med tragten foran munden slog på "pinden" for at få forbindelse til centralen og sagde "allo, *allo*, *allo*" med stigende irritation i stemmen jo længere tid, der gik uden forbindelse til centralen. Som tiden gik, fik Maren også nye telefoner, men den gamle telefon gemte hun til mig, og den fik jeg med til Danmark mange år senere.

Jeg havde shorts og skjorter og ikke ret meget andet tøj med til Paris. Det var ikke lige, som moster syntes, det skulle være, så jeg blev ekviperet i en forretning, hvor alene udvalget af mørkeblå blazere fyldte det samme som hele arealet i den forretning, hvor jeg senere kom i lære. Da jeg kom ud fra den forretning, var bonderøven fra Brande blevet til en præsentabel ung herre fra Paris, med blå blazer og lange grå flannelsbukser.

Mens jeg var i Paris, piskede moster Maren mig til at skrive dagbog, det var en daglig kamp, og når jeg læser i den i dag, kan jeg blive helt forpustet over at se, hvor meget jeg oplevede. Flere gange, mens moster arbejdede, og det kunne arrangeres, var jeg alene rundt i Paris enten med mosters venner eller kunder. Enkelte gange var det med franskmænd, der kun kunne fransk, men det gik alligevel. Jeg talte dansk, og de talte fransk, og nogle gange forstod vi også hinanden.

En af mosters kunder havde en lille forretning et par gader tæt ved, og der kunne jeg komme ned, når moster arbejdede, og jeg kedede mig. Jeg kunne hjælpe med at komme varer i poser, hjælpe kunderne ud ad døren, veje varer af og andre småting. Når der opstod sprogproblemer, måtte vi have fat i telefonen og ringe til moster,

Jeg skulle også hjælpe til med kunderne i salonen. Det var noget med at åbne døren for kunderne, sige farvel og være høflig, og det var jo ikke lige noget for en dreng på 13 år. Jeg syntes, det var noget pjat, for kunderne kunne jo lige så godt åbne døren selv. Moster mente imidlertid, at jeg havde godt af lidt opdragelse og af at lære at være høflig, mens jeg syntes, det der med knus og kys på kinderne var noget træls noget og helt galt, hvis der en sjælden gang også skulle kyskes på munden.

Telefonen

Jeg må trods alt have opført mig nogenlunde, for jeg fik mange afskedsgaver, da jeg skulle rejse tilbage til Danmark. En af gaverne, en pengeseddel, fik jeg at vide af moster, at den skulle jeg være særlig glad for, selvom det var et lille beløb, for den havde jeg fået af en kunde, der egentlig slet ikke havde råd til at give noget. En anden gave var en flaske Cointreau, som jeg fik af madame Colas, der ejede den forretning, hvor jeg flere gange havde været nede for "at hjælpe til". Da jeg kom op til moster med gaven, mente hun, at det måtte være til far, men jeg havde jo personlig fået flasken i hånden, mens madame Colas med løftet pegefinger havde sagt tak for hjælpen og god tur hjem. Det diskuterede vi så, indtil moster ringede til forretningen, hvor hun fik at vide, at det var fint med mit goddag og farvel på fransk, men det, der var blevet sagt om flasken, betød altså, at den skulle afleveres til far, når jeg kom hjem!

Ud over opdragelsen var maden også noget, der skabte konflikter mellem moster Maren og mig.

Far og jeg havde spist de samme syv gode solide danske retter med sovs og kartofler ugens syv dage hos min faster og farmor det sidste års tid, og det var jo ikke helt den samme mad, der blev serveret i Paris. Moster mente, at man skulle spise det, der blev sat på bordet, mens jeg syntes, at franskmændene bare kunne lave noget ordentlig mad.

Helt galt blev det i Dortmund, da jeg kørte tilbage til Danmark sammen med moster Maren. Vi overnattede på et stort hotel, og jeg ville have gryn med mælk til morgenmad. Der gik nogen tid med at få moster til at bestille grynene, og der gik endnu længere tid med at forklare tjeneren, hvad det var, jeg ville have. I Danmark på Lyngtofte kro fik jeg dog lidt oprejsning. Vi skulle have noget at spise, inden vi kørte det sidste stykke til Brande, og selvom moster tit havde lavet dansk mad til mig, syntes jeg alligevel, at jeg havde fået meget mærkeligt at spise i Paris, så jeg glædede mig til en solid dansk middag. Mens vi sad og spiste, kørte en bil med franske nummerplader ind på gårdspladsen. Den kørte imidlertid videre efter at have holdt stille lidt. Pigen, der serverede, udbrød: "Åh, - heldigvis. De franskmænd er så kræsne, at de ikke er til at få til at spise den gode mad, vi laver". Og jeg kikkede meget sigende på moster.

Moster Maren havde fået købt sig en lille Renault 4CV, lige inden jeg kom til Paris, og den var parkeret i en bygning, hvor der var garage i flere etager. Det var også en af de ting, der imponerede mig i Paris. Den første gang jeg var med derhenne, kom en af vagterne straks springende og tilbød at hente bilen, og jeg fik forklaret af moster, at de var helt utroligt hjælpsomme i parkeringshuset, både til at hente bilen og til at stille den på plads. Under køreturen rundt i Paris fik jeg imidlertid en

lumsk mistanke om, at det var, fordi man vidste, hvordan Maren kørte bil, og var bange for, hvad der kunne ske i parkeringshuset med moster ved rattet.

Odder Højskole 1957. Mosters Renault 4CV velkommen fra Paris. Morbror Aksel, moster Marie, med høj hat morbror Jens Peder, morbror Julius, moster Mariane, tante Agnes. Siddende ? og kusine Åse (moster Marias datter, der dengang var på Odder Højskole, hvor morbror Julius var forstander og Agnes var lærer). Børnene er fætter Chresten og Hans samt kusine Bodil. Sønner og datter af Julius og Agnes.

En dag, hvor vi skulle på besøg hos nogle af mosters venner, kørte vi forkert og kom ind på en motorvej. Det i sig selv var ikke så slemt, men vi kørte i den forkerte retning, opdagede jeg, og da bilerne vedblev med at dytte og blinke til os, blev Renaulten resolut vendt for blot nogle minutter senere at gå i stå midt i indfletningsvejene til motorvejen. Bilen var for lille til at gemme sig i, men jeg kravlede så langt ned i sædet, jeg kunne, mens moster febrilsk prøvede at få Renaulten i gang igen. Vi blokerede fuldstændigt det store kryds. Jeg så nogle, der truede og dyttede, og andre, der stod ud af deres biler og iagttog os med store smil, mens de kom med kommentarer om, hvad vi skulle gøre.

Maren ville selv køre hjem til Danmark, og da hun ferielukkede salonen i august måned, fordi de fleste af hendes kunder på dette tidspunkt havde forladt Paris på grund af deres ferie, var det blevet aftalt, at vi kunne køre sammen hjem til Danmark.

1959 Igen i Paris. Moster Maren og mig ved Triumfbuen

På vej med toget ned gennem Tyskland havde jeg bemærket de udbændte og udbombede huse og ruiner fra krigens tid, særlig i Hamborg og Köln. På vej op gennem Tyskland kørte vi på de brolagte tyske motorveje, som Hitler havde fået anlagt, og selv om det ikke gik for stærkt, vi kom sjældent over 80 kilometer i timen, lykkedes det os alligevel at komme til Danmark. Far fortalte mig mange år senere, at da han så, hvordan Maren parkerede bilen uden for vores hus i Brande, havde han ikke givet mig lov til at køre med hjem, hvis han havde vidst, hvordan hun kørte bil. Men det gik jo godt, og Maren havde bilen i mange år og uden de store uheld.

I 1958, mens min farbror, Eric Storél, var chefrejseseleder hos Press Resor i Sverige, forærede han far og mig en tur til Paris i julegave. Turen varede en uge, men det blev ordnet sådan, at mens far tog med rejseselskabet tilbage til Danmark, blev jeg hos moster Maren.

Så denne gang fik jeg også lov til at opleve Paris i en hel sommerferie. Det var spændende allerede

efter to år at gense ”de kendte steder”, og ugen med far gik hurtigt, for jeg ville jo gerne vise ham meget af det, jeg selv havde oplevet sammen med moster Maren.

Nationaldagen 14. juli. General de Gaulle i jeepen.

kunne kikke ned på den store folkemængde, der trængtes på fortovene, og tænke på sidste gang. Jeg fik også taget mange fotos, for mange mente moster, der syntes, at soldaterne og køretøjerne så ens ud.

Noget, der havde optaget mig stærkt første gang, jeg var i Paris, var, at jeg fik lov til at opleve militærparaderne på Champs Élysée på nationaldagen den 14. juli. Dengang stod vi godt nok i 10. række på fortovet, hvor vi ikke kunne se noget som helst, men moster havde købt et to meter langt ”spejlrør” til mig. Det hjalp lidt, og jeg fik set en lille smule af militærparaden.

I 1959 havde moster imidlertid fået lov til at se paraderne fra en lejlighed hos en af sine kunder, så nu stod vi på en altan på første sal, hvorfra vi havde den bedste udsigt, og jeg

Consulat Général
de Danemark

TEL: ELYSÉES 41-00
ADRESSE TELEGRAPHIQUE: DANENBERG PARIS
RÉF. N° 36.X.I.I.
(Prise de rattachement 10 francs)

Paris, le 11 Juillet 1959.
112, Avenue des Champs-Élysées, Paris, 8^e

CERTIFICAT D'IDENTITÉ.

Valable pour le voyage Paris-Danemark avant le
15 Août 1959.

Je soussigné certifié par la présente que Monsieur
Niels Christian Kjeldsen PEDERSEN, Ecolier, m'a déclaré
d'être né le 3 Avril 1944 à Vejle, Danemark, et d'être
en possession de la nationalité danoise.

Je n'ai aucune raison de douter de l'exactitude de
sa déclaration.

SIGNALLEMENT:
Taille: 175 cm.
Cheveux: lysblond
Yeux: blågrå.

Signature du porteur

Nils Christian Kjeldsen Pedersen
Consulat Général de Danemark à Paris,
le 11 Juillet 1959.

Consulat Général de Danemark à Paris

BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND
E 25 JULI 59
Köptan 5

A. HANSEN
Secrétaire

No 191
Sans frais.

1959. ”Reservepasset”

Denne gang fik jeg lov til at hjælpe moster i salonen, og jeg fik efterhånden lært en hel del om at vaske hår og give hårbundsmassage. Tage imod kunderne og følge dem til døren skulle jeg også, og det foregik stadig på den samme overstrømmende måde som sidst, som jo ikke lige var min stil. Jeg var også blevet to år ældre, og det blev det bestemt ikke bedre af.

En aften var vi i biografen for at se en storfilm på et kæmpelærred, så vidt jeg husker, var det ”Jorden rundt på 80 dage” af Jules Verne, og selvom jeg ikke kunne fransk, var det alligevel en stor oplevelse. Jeg havde læst bogen, så jeg kunne nogenlunde følge med i handlingen. Det var imponerende, og der gik flere år, inden vi så noget tilsvarende i Danmark. Da vi kom ud fra biografen, opdagede jeg, at mit pas var væk. Jeg ved ikke, om det blev hugget, eller om jeg havde tabt det, men der kom lidt panik på, og moster og jeg måtte op på Det danske Konsulat, hvor jeg med noget besvær fik udstedt et midlertidigt pas.

Denne gang skulle jeg rejse hjem med det svenske rejseselskab, og jeg kørte fra Paris med en bus fyldt med ene svenskere. Og så mig! Men det varede ikke længe, inden vi forstod hinanden udmærket. Vi kom igennem Rheims, hvor vi så den flotte domkirke, selvom det vistnok var kældrene med champagne, der trak mest for svenskerne. Jeg

lagde mærke til, at der blev købt godt ind af både champagne og af cognac, og jo nærmere vi kom den danske grænse, jo mere blev der flyttet rundt på flaskerne. Det gik udmærket med både at komme ud af Frankrig og ind i Tyskland med mit midlertidige pas, men da vi kom til den tyske grænse ved Danmark, spærrede toldbetjenten øjnene op, da han så mit "papir". Han spurgte, om jeg kunne tysk, hvilket ikke var meget, men han var optimistisk og mente, at vi nok kunne forstå hinanden ved at blande tysk, engelsk og dansk sammen. Men det gik slet ikke. Jo mere han hidsede sig op, jo rødere blev han i hovedet, og lige inden det så ud, som om han skulle til at eksplodere, begyndte han at snakke om "Dumme Dänen". Det var noget, jeg forstod, men jeg turde ikke svare igen. Endelig, efter en times tid, knaldede han et stempel ned i passet, og vi fik lov til at køre.

Svenskerne havde heller ikke forstået en pind af det hele, men i fællesskab fandt vi ud af, at det måske havde noget at gøre med, at jeg ikke havde fået stemplet passet ved indrejsen til Tyskland, og "når man ikke er kommet ind i Tyskland, kan man heller ikke komme ud"! Det var den almindelige mening, at tyske toldere var nogle mærkelige selvhøjtidelige nogle. Der opstod et stærkt fællesskab i bussen mellem mig og svenskerne, og det varede ved lige nøjagtig så lang tid, det tog at køre fra de tyske toldere til de danske toldere. De danske toldere fandt samtlige cognac- og champagneflasker, der var gemt rundt omkring i bussen, og der blev udskrevet store bøder, som i sig selv var slemme nok, men det værste var, at der var store chancer for, at der skulle betales bøder en gang til, når svenskerne skulle igennem tolden til Sverige, og der bredte sig en kedelig misstemning i bussen op gennem Jylland.

Men det var ikke mit problem. Jeg havde fået ringet til far og farmor i Brande og fortalt, hvornår jeg kunne være fremme, og selvom det var blevet en lille smule bedre med min kræsenhed, så glædede jeg mig gevaldigt til at komme hjem og få nogle gode danske bøffer.

Med en moster i Paris og to lange ferier samme sted var det jo nærmest en selvfølge, at jeg skulle have fransk i 4. mellem, selvom det var frivilligt. Jeg havde lært en hel del franske ord, mens jeg var på ferie hos moster, men jeg syntes alligevel, det var svært. Da det så kun gav et g+ i karakterbogen, selvom jeg brugte lige så lang tid på mine lektier til fransktimen som på de andre lektier tilsammen, ville jeg vælge fransk fra. Far mente nu ikke, at der var noget i vejen med den tid, jeg brugte til at forberede mig til fransk, men at det nok nærmere var mine andre lektier, der skulle bruges mere tid på. Alligevel gik det nemmere med at fortælle far, at jeg ikke gad læse fransk end at få det fortalt til moster Maren.

De få ord, jeg kan på fransk, kommer perfekt, og på vores ferieture i Frankrig får jeg gerne nogle lange forklaringer på, hvad jeg spørger om. Hjælpsomheden er stor. Mit problem er så, at man tror, jeg kan forstå, hvad der bliver sagt, og når jeg siger: "non compri" og slår over i dansk eller engelsk, plejer der at opstå nogen forvirring. Det varer som regel ved, indtil jeg også begynder at bruge arme og ben til at forklare med. Så ender det alligevel med, at vi nogenlunde forstår hinanden. I dag fortryder jeg, at jeg ikke gjorde noget mere ved det franske sprog, mens jeg havde så let ved at lære det og var i Paris, men det har jo også sin charme at gætte sig til, hvad der bliver sagt, og så senere finde ud af, at meningen var noget helt andet. Det kan også give gode oplevelser og ferieminder.

Moster var hjemme i Danmark på ferie hvert år. Et år, det har nok været i 1958, foreslog far, at jeg skulle byde moster velkommen til Danmark ved at tage toget til Fredericia og møde hende der. Så kunne jeg også hjælpe med kufferterne. På tilbagevejen kom vi til at sidde over for en soldat, og da moster tændte sig en cigaret, sagde hun til soldaten, at det ikke var for at være uhøflig, at han ikke blev budt, men hendes franske cigaretter var temmelig stærke. Det er jo ikke noget, man skal sige til en soldat, så inden længe sad han også med en cigaret i munden. Efter et par sug blev cigaretten skoddet, og vi fik at vide, at han ville gemme resten til senere.

Jeg var vant til cigaretrøg hjemme, hvor far dagligt røg 30 – 40 cigaretter. Først Queens og derefter Kings. Det var vist de sidste, der kradsede mest. Så jeg var vant til cigarettåger i hjemmet, selvom de var tynde i forhold til tågerne hos moster første gang, jeg var i Paris. Om dagen, mens der var kunder, havde hun altid to eller tre tændte cigaretter liggende rundt omkring i lejligheden. Så kunne hun lige nå et par hiv hver gang, hun kom forbi en af dem. Allerede anden gang jeg besøgte moster i Paris, var tobaksforbruget mere normalt, og det varede ikke længe, inden tobakken helt blev lagt på hylden.

1976 Velkomst Toni moster Anni

med Anni og vores ældste datter Tonie. I 1977, da Tonie var 12 år gammel, fik vi køreljighed til hende med en lastbil, der skulle til Paris med fisk. Derefter og indtil moster døde, har en i familien været i Paris næsten en gang om året, og man kan sige, at Paris er blevet ”vores by”.

1986. Hos moster Maren. Tonie, Anni, mig, moster Maren. Majken fotograferer.

af gaderne i Paris, stoppede en bil ud for mig, og føreren spurgte om vej. Det kunne jeg sagtens hjælpe med, så jeg hev bykortet op af inderlommen og satte mig på forsædet ved siden af ham, mens jeg begyndte at forklare. Det gik temmelig nemt med at få forklaret vejen, og som tak for hjælpen ville han give mig en flot ny pjækkert, han havde i en plasticpose på bagsædet. Han

Mosters ferie i Danmark varede som regel en måneds tid, og hendes base var hos moster Marie i Brande og moster Lone i Uhre, hvorfra hun rejste eller blev kørt på besøg hos venner og resten af familien. Derudover var familien også samlet flere gange omkring moster. Som regel var hun også hos os i Grenaa nogle dage.

Moster ville gerne have mig til Paris, men der var nogle år, hvor der skete så meget. Jeg fik en kæreste, Anni, skulle være soldat, fik arbejde i Grenaa, og vi fik hjem og børn. Men i 1976 var jeg igen i Paris. Denne gang sammen

Marens tro på, at familien fra Danmark kunne tage vare på sig selv og finde rundt i Paris på egen hånd, kunne imidlertid ligge på et meget lille sted. Hun var glad for vores besøg og ville os det bedste, og derfor sørgede hun altid for at passe godt på os, mens vi var hos hende. Hun følte, at hun havde ansvaret for os. Vi fik lange formaninger om, hvad vi skulle passe på, og hvad der kunne gå galt. Og nogle gange hørte vi også efter.

En dag under et besøg hos moster i Paris, hvor jeg kom gående alene i en

fortalte, at han var sælger for det firma, der lavede dem, og at han havde dem billigt. Jeg sagde imidlertid, at det var alt for meget, og at det ville jeg ikke tage imod. Vi talte lidt sammen, han var

Moster Maren i smøgen til opgangen til sin lejlighed. Ved palais Royal

forklarede, at jeg jo ikke var ”jyde for Vorherre”

nem at tale med, og da han skulle videre, spurgte han, om jeg havde nogle kontanter, for han var ved at køre tør for benzin. Han havde kun sit checkhæfte på sig, forklarede han, mens han pegede på benzinmåleren, der stod tæt på nul. Desværre var jeg lige så tørlagt for kontanter, som han var, så vi vinkede pænt til hinanden, da vore veje skiltes.

Da jeg kom op til moster og fortalte, hvad jeg havde oplevet, fik jeg en kæmpe skideballe sammen med den lange historie om, at danskerne var alt for troskyldige og lette at narre for diverse fup- og fidusmagere. Det hjalp ikke noget, at jeg for ingen ting, og at jeg kun havde sat mig ind på forsædet af bilen med den yderste del af venstre balle og resten uden for, så jeg var klar til at støde fra med venstre ben og lade mig falde ud på fortovet, hvis han gassede bilen op og ville køre. Og at jeg for øvrigt havde penge på mig. Det hjalp alt sammen ikke noget. Formaningerne fortsatte og begyndte igen næste gang, jeg skulle ud at gå.

48 Udsigt fra opgangen til mosters lejlighed over mod det smukke gamle teater.

Selv da vores piger var på besøg hos moster, var der mange formaninger både med hensyn til acceptabel mode, og hvad der skulle passes på. Men alligevel skulle man også have lov til at have sin egen mening! Jeg husker en dyr vinterjakke, som Tonie havde købt, mens hun var au pair i Paris, og som jeg brokkede mig en hel del over for moster, fordi Tonie havde spurgt hende til råds inden købet. Jakken var flot, men den var både for dyr og heller ikke god nok, efter min mening. Da fik jeg at vide af moster, at selvom det ikke lige var, hvad jeg syntes om, så skulle jeg acceptere, at det var Tonies valg, og at hun var glad for jakken.

Lejligheden var beliggende i Rue de Richelieu, hvor der i ejendommen mange år tidligere havde været en fabrik. Moster havde fået at vide, at fabrikken skulle omdannes til lejligheder og sælges, og hun købte en af dem, da det blev muligt, og mens den var billig, Herefter blev lejligheden genudlejet.

For at planlægge frem i tiden havde moster købt en lejlighed inde i hjertet af Paris. Lejligheden lå nabo til Palais Royal, lige overfor og med udsigt til det smukke gamle teater, og parken/haven i palæet få meter derfra blev ”hendes have”.

Gennem flere år havde moster en dygtig pige ansat som assistent i salonen på Rue la Boetie, og moster fortalte, at det havde været hendes ønske, at assistenten skulle overtage salonen. Men moster blev jo ved, og det kunne assistenten ikke vente på, så på et tidspunkt sagde hun op og rejste. Maren fortsatte med salonen i Rue de Boetie nogle år endnu, indtil den blev afviklet, og moster flyttede ind i sit nye hjem. Selvom alderen var til det, stoppede moster ikke helt med forretningen. Flere af kunderne flyttede med til den nye adresse, og selv da hun blev 80, var der stadig enkelte kunder tilbage af den gamle kundekreds.

Inden moster flyttede ind i sin nye lejlighed, skulle den istandsættes, og hun spurgte, om jeg og en af mine venner eventuelt kunne komme til Paris for at lave arbejdet, men det blev desværre ikke til noget. Lejligheden blev istandsat med andre gode venners hjælp, og det blev dejlige omgivelser for moster i hendes otium. Senere tilbød moster os lejligheden på den betingelse, at vi skulle betale den månedlige husleje, så længe hun levede. Sådan blev der handlet mange gange i Frankrig. På det tidspunkt syntes vi imidlertid ikke, at vi havde råd til det flotte tilbud, og i stedet blev lejligheden solgt til en af mosters venner fra USA.

Da jeg i 1989 besøgte moster og Heidi, havde moster inden min afrejse fra Danmark besluttet, at der skulle skrives testamente, mens jeg var dernede, men i ugen, mens jeg var der, var sagføreren bortrejst, så det blev ikke til noget. Moster ville så få ordnet papirerne, når sagføreren kom tilbage, men jeg tror, at den ene dag efter den anden er gået, uden at det blev gjort.

Da jeg ringede på hos moster Maren, blev jeg modtaget med åbne arme, og inden længe blev der skålet "velkommen" i champagnen, Den Gule Enke. Senere så jeg, at der var blevet købt ind til en "bedre middag", men da bøfferne skulle steges, kom moster pludselig i tvivl om, hvor længe de skulle være på panden. "For de skulle jo helst være møre".

Derhjemme havde jeg hørt lidt om "minutbøffer", og at en god mørbradbøf næsten kun skulle vendes på panden, så for ikke at risikere, at bøfferne blev stegt til sålælæder, skyndte jeg mig at sige, at det skulle jeg nok klare. Moster så tvivlende på mig, men da jeg lød overbevisende, fik jeg lov til at prøve. Bøfferne blev lækre, og da moster havde spist af sin, sagde hun, at det havde hun ikke forventet fra min side. Det havde jeg nu heller ikke selv, for da det var Anni, der lavede maden derhjemme, og hun var superb på dette område, var madkunst ikke noget, der interesserede mig. Næste dag, hvor vi var ude at handle, ville moster igen have oksemørbrad, men da jeg så et stykke kød i slagterdisken, som så lige så flot ud, men kun kostede det halve, mente jeg, at vi kunne tage dette stykke i stedet. Det syntes moster ikke, men med mine evner ud i kokkekunsten fra dagen i forvejen fik jeg lov til at bestemme.

Oksestegen blev stegt på samme måde som mørbradbøfferne, men efter at have trukket godt i kødet med sine forlorne tænder, så moster fornærmet på mig, mens hun sagde: "Det er synd at ødelægge en god middag med et stykke dårligt stegt kød!" Og derefter fik jeg ikke lov til at nærme mig hverken pander eller gryder.

En dag, hvor jeg også var med moster ude at handle, skulle vi blandt andet have en flaske vin med hjem til middagen. Da der var blevet fyldt godt op i indkøbsnettet, tog jeg flasken i hånden, men på vej ud ad døren blev jeg stoppet af damen i forretningen, som med løftet pegefinger og en lang svada på fransk stoppede flasken i en pose, hvorefter vi fik lov til at gå. Jeg kunne ikke se det store problem i at gå med en flaske vin i hånden, og da slet ikke i Frankrig, men det gjorde man altså ikke og slet ikke i selskab med en ældre dame.

En anden oplevelse om pli og opførsel fik jeg hjemme i mosters lejlighed. Jeg skulle tage en morgenkåbe over mig, når jeg gik fra soveottomanen i stuen og ind på badeværelset, fik jeg at vide, for der var vinduer, man kunne kigge ind ad. Det diskuterede vi lidt, for lejligheden var beliggende på anden sal, så det var svært at kigge ind. Et enkelt glimt af et par underbukser kunne der vel heller ikke ske noget ved, mente jeg. Det gav anledning til en større debat, for moster sagde, at selv om hun nu havde boet i Paris i så mange år, var hun stadig gæst i landet, og som gæst skal man opføre sig ordentligt, følge landets skikke og hverken provokere eller kræve ind.

Når vi gik i Paris' gader, så jeg, at hun tit gav en skilling til nogle af de mange tiggere, der sad rundt omkring. Det havde hun altid gjort, men som jeg blev ældre, havde jeg hørt lidt om, at tiggere havde deres faste pladser, og at det mange steder var en organiseret og indbringende forretning. Det fortalte jeg Maren, men som hun sagde: "Jeg har selv været fattig engang, og det skal man huske på, når man selv har penge. Nogle steder kommer det også til gavn. Der er megen fattigdom i verden." I Grenaa hos Tøjeksperten Olrik arbejdede jeg sammen med Bitten Bøye, der var ansat i afdelingen for børnetøj, og hvor hun blev en hel institution for byens børn og deres forældre. Bitten Bøye og hendes mand Georg Bøye blev vores gode venner, og selv her, hvor fru Bøye fylder 90 og har inviteret os til fødselsdag, "hvis jeg lever så længe", ses vi jævnligt. Hr. og fru Bøye skulle på ferierejse til Paris, og vi aftalte, at de skulle opsøge moster Maren og overbringe en hilsen fra Anni, mig samt vores børn.

Vel ankomne til Paris mødte de os på mosters adresse for at overbringe vores hilsen, men tidspunktet var desværre ubejlejlighedsfuldt, da moster havde kunder i salonen. I stedet blev de inviteret op til middag den følgende aften, og selv i dag omtaler fru Bøye middagen og den hjertelige velkomst med begejstring i stemmen. Middagen og snakken trak ud, og da de skulle af sted, ringede moster efter en taxa, som hun oven i købet betalte. Det ville de selvfølgelig ikke have, men det var der ikke noget at gøre ved. De var mosters gæster, og så kom de med en hilsen fra Grenaa!

I Paris og senere gennem telefonsamtaler talte vi om, om moster skulle tilbage til Danmark. Årene var jo gået, og moster var efterhånden blevet gammel. Vi var bekymrede for, hvordan hun ville kunne blive ved med at klare sig i Paris. Hendes venner var jo også blevet gamle og kunne enten ikke besøge hende længere på grund af dårligdom, eller fordi de var døde. Vi var bange for, at hun ville blive ensom i Paris, hvorimod der i Danmark var flere fra familien, der kunne besøge hende, selvom det var fra en yngre generation. Vi syntes derfor, det ville være bedst, hvis hun kom til Danmark.

Der var forespørgsler ude flere steder, blandt andet gennem min kusine Åse og fætter Martin, og der blev også fundet et plejehjem, hvor moster kunne være, men da det kom til stykket, ville hun ikke. Hun syntes, at hun hørte til i Paris, hvor hun efterhånden havde boet i næsten 60 år, og besluttede sig for, at her ville hun blive.

Den sidste gang, jeg besøgte moster i hendes lejlighed, ville hun absolut følge mig til bussen både for at være sikker på, at jeg kom frem til mødestedet, der var i udkanten af Paris, og at jeg kom godt af sted. Måske også fordi hun følte, at det kunne være den sidste gang, jeg besøgte hende. Jeg havde imidlertid opdaget, at hun var begyndt at blive glemsom, og ind imellem, når vi gik i gaderne, kunne hun pludselig ikke huske vejen hjem. Derfor ville jeg på ingen måde have, at hun skulle med så langt. Vi kom nærmest op at skændes, for hun mente ikke, at hun kunne sende gæster eller familie af sted på den måde. Kompromiseret blev, at vi fulgte ad til en af de nærmeste metrostationer og sagde farvel til hinanden der.

Moster kom på plejehjem, og jeg blev kaldt til Paris af hendes sekretær. Der skulle ordnes papirer vedrørende lejligheden, så den kunne blive ryddet og overdraget til den nye ejer. Anni var med, og vi var oppe hos den danske konsul, hvor jeg underskrev en fuldmagt til sekretæren angående lejligheden. Vi skulle jo bo et sted, mens vi var i Paris, og vi ville helst bo i mosters lejlighed, selvom vi havde fået at vide, at den ikke var alt for spændende. I flere år havde moster klaget over mus og kakerlakker fra restauranten, der dengang var nede under lejligheden, men nu var det naboerne, der klagede over moster. Moster var blevet noget affældig på det sidste, og da hun heller ikke så alt for godt, havde det været sløjt med rengøringen. Lejligheden havde også stået tom i nogle måneder, og dermed havde det været et godt sted for både mus og kakerlakker, indtil ejendommens andre lejere klagede så meget, at lejligheden blev gasset for skadedyr.

Jeg havde lovet moster, at jeg ville rydde op i lejligheden, hvis det blev muligt for mig, for hun brød sig ikke om at tænke på, at fremmede skulle rode i hendes sager og papirer. Men det var ikke rart. Der var mange minder. Moster havde samlet meget gennem årene, men vi fik da ryddet op. Vi havde imidlertid ingen steder, hvor vi kunne aflevere det, der skulle fjernes, så vi gik rundt i Paris' gader og fyldte de skraldespande, vi kunne finde, når vi havde sorteret. Enkelte af de smukke gamle møbler blev sendt hjem til Danmark, hvorefter sekretæren fik lov til at tage det, hun ville. Resten blev fjernet af det firma, der skulle rydde lejligheden.

Jeg fandt de sidste gamle breve fra familien, papirer, udklip fra aviser og blade, og hvad der ellers var blevet gemt. Blandt andet fandt jeg nogle små årskalendere, og da jeg bladrede i dem, fandt jeg under den dag, hvor min mor og lillebror døde, et notat, hvor hun havde skrevet: *"Meget træt. Inden jeg sov, så jeg en ligkiste i et sving køre nedad og ikke kunne standse ikke ret hurtig – gik i seng mellem 12 og 1"*. Da jeg læste det, kom jeg til at tænke på, at jeg engang havde fundet en stak hæfter om stjerner og stjernetegn hos hende og drillende havde spurgt, om det var noget, hun troede på. Moster havde svaret undvigende og sagt, at det ikke var alting, man kunne give en naturlig forklaring på.

Vi havde det svært med, at moster skulle være på et plejehjem i Frankrig, for vi vidste jo, hvor godt der bliver taget hånd om de ældre i Danmark, og hvor dårlig omsorgen for de ældre er i mange andre lande. Da vi så fik at vide, at hun oven i købet lå på en seks mands stue, ønskede vi meget, at vi havde fået moster overtalt til at komme til Danmark. Sekretæren kørte os ud til plejehjemmet, hvor vi drak kaffe og var sammen med moster. Til at begynde med blev hun forvirret og kunne ikke kende os, men da hun hørte min stemme, som hun straks genkendte, varede det ikke længe, inden snakken gik. Også selv om hun ikke kunne forstå, hvorfor vi pludselig dukkede op i Paris, og så herude på "hospitalet".

Vi ville gerne gøre lidt ekstra for moster og havde fået at vide, at man eventuelt kunne give et beløb til ledelsen for plejehjemmet og så håbe på, at der af den grund blev taget mere hensyn til hende. Med udgangspunkt i forholdene på Grenaa Sygehus mente Anni imidlertid, at vi hellere skulle gøre noget for personalet, for det var jo dem, der passede moster, og det gjorde vi så.

Vi fandt to store bakker hos moster, og dem fyldte vi med frugt, kaffe og andre lækkerier. Det hele blev afleveret i personalestuen, og det var helt sjovt at forklare på dansk, at det var til dem. Det havde de vist ikke oplevet før. Da vi gik fra plejehjemmet, kunne vi mærke, at det var der blevet talt om. Alle hilste venligt.

Af sekretæren havde vi fået at vide, at moster ikke altid havde sit eget tøj på om dagen, så der var yderligere antipati mod plejehjemmet, inden vi nåede frem, men det blev godt nok ændret, da vi kom ind på seks mands stuen til moster. Vi kunne både se og fornemme, at personalet havde hjertevarme, var venlige og hjælpsomme, og at de tog sig af de gamle. Marens tøj var godt nok ikke hendes eget, fik vi at vide af sekretæren, men det passede hende, og det klædte hende. Alle de andre på stuen havde også rent og pænt tøj på. Jeg tænker, at tøjet lå i en fælles pulje og blev brugt, hvor det gjorde bedst fyldest. Så vi tog mere af mosters tøj med næste gang.

Med hensyn til seks mands stuen fandt vi ud af, at det var godt for moster, at der skete noget omkring hende. Vi kom forbi et par enkeltmands stuer, og der var der kedeligt og trist, ensomt og intet selskab. Næste dag var vi derude igen, og jeg skal nok love for, at moster var kvik. Hun talte dansk med os, fransk med stuekammeraterne og ind imellem engelsk med sekretæren og mig. Pludselig opdagede jeg, at der stod både læger og sygeplejersker i døråbningen, og at de betragtede os indgående. Vi fik at vide, at moster havde trukket sig ind i sig selv, men at man efter i dag ville starte med genoptræning. Da vi kom ud fra plejehjemmet, blev vi enige om, at det ikke var sikkert,

at det, der blev gjort for de gamle i Danmark, var bedre end det i Frankrig.

Sekretæren arbejdede imidlertid på at få moster ind på et bedre og finere plejehjem med en eller to sengs stuer og tættere på, men med den hjertelighed, der var det første sted, troede vi ikke, det ville blive bedre for moster. Vi sagde alligevel ja, fordi sekretæren derved bedre kunne komme på besøg.

Julebasar i Den Danske Kirke. Moster hjalp meget til i Den Danske Kirke i Paris og særlig til julebasaren, hvortil hun lavede mange ting og hjalp med selve arrangementet

Sidste gang, jeg var i Paris, var i 1999 til mosters begravelse. Anni havde fået influenza og var desværre ikke i stand til at komme med, men jeg bookede ind på en bustur med tre overnatninger i Paris og boede på et hotel ikke langt fra mosters første lejlighed i Rue la Boetie. Der var ikke mange til begravelsen bortset fra de, der skulle være der, for Maren, der var blevet 92, havde overlevet sine søskende og de fleste af sine venner. De, der levede endnu, var ikke så mobile, at de kunne deltage i begravelsen.

bankbøger. Det kunne jeg ikke forstå, for jeg vidste, at moster selv skulle betale for opholdet, så længe hun havde værdier, og da det sidste plejehjem var et dyrt sted, ville der ikke blive noget tilbage, selvom hun havde en hel del penge "på bogen". Jeg fandt kontoret, hvor den venlige sygeplejerske kom i tvivl, da jeg skulle kvittere for modtagelsen, og der blev tilkaldt hjælp fra en jurist. Juristen kunne engelsk. Jeg fik en stor undskyldning og fik forklaret, at man ikke kunne udlevere værdigenstande, inden boet var blevet gjort op. Jeg forklarede så, at sådan var det også i Danmark, men at jeg gerne ville give plejehjemmet mosters tøj, sko, taske og andre sager, hvis de kunne bruge det. Fra plejehjemmet hastede jeg til begravelsen, der skulle foregå i Den Danske Kirke, og det blev en enkel og smuk højtidelighed.

Hjemmefra havde jeg fået at vide, at jeg skulle møde på plejehjemmet for at afhente mosters sager og

Efter begravelsen blev jeg inviteret på en kop kaffe i Den danske Kirke af præsten. Vi fik en lang snak, hvor vi blandt andet talte om moster og om, at hun havde levet en hel menneskealder i Paris. Mens vi talte sammen, kom jeg til at tænke på, at moster havde fortalt mig, at det engang havde været hendes mening, at hendes smukke møbler skulle tilfalde den danske kirke efter hendes død. Det havde hun talt med præsten om, men da han så også var begyndt at interessere sig for hendes pengesager, blev der pakket sammen, og ingen af delene blev til noget.

Det morede jeg mig lidt over, og jeg kunne ikke lade være med at fortælle præsten om mosters pragtfulde skrivebord, der var blevet sat til salg hos en af mosters bekendte, da hun flyttede til den mindre lejlighed, men at hun aldrig havde fået afregnet. Præsten var meget interesseret i at få at vide, hvor skrivebordet var opmagasineret, men det vidste jeg ikke. Og jeg kunne fortælle, at hvis det var blevet solgt, så havde sælgeren beholdt pengene, eller også ville han beholde dem, når det blev solgt.

Derefter gik jeg en lang tur rundt i gaderne i Paris, alene med mine minder og tanker. Jeg kender Paris temmelig godt, men kom alligevel på afveje. Jeg fik bykortet frem fra lommen, men jeg kunne

ikke lige finde ud af, hvor jeg var, så jeg spurgte om vej. Manden, jeg spurgte, var hjælpsom, men da han så mit bykort, der var fra mit første besøg i Paris i 1957, var han næsten mere interesseret i at få at vide, hvorfra jeg havde kortet med de gamle reklamer, end i at hjælpe mig. Kortet var godt og overskueligt, og da jeg ikke mente, at gaderne i Paris ville ændre sig så meget, at kortet ikke kunne bruges, havde jeg gemt det.

Det var en trist tur med mange minder, og vi har ikke været i Paris siden begravelsen, men nu er lysten ved at være der igen.

Moster blev begravet i de ukendtes grav på Paris' mest kendte kirkegård, Père la Chaise, i en rund græsplæne med en lille hæk omkring, men uden noget mærke eller mindesten.

Maren, ung frisør i Paris

Slægten fra Fløe

Vestpå i Brande sogn ved Holtum Å, der er en biå til Skjernåen, og som dannede skel mellem Arnborg og Brande sogne samt mellem Ringkøbing og Vejle amter, ligger landsbyen Fløe.

Fløe har været et bosted helt tilbage til stenalderen. Det kan man blandt andet se ved de seks gravhøje på matrikel 2b og 3a, der blev fredlyst i 1899. Den store skovrigdom, som navnene Brandlund, Dørslund og Lundfod i Fløes umiddelbare nærhed tyder på, forsvandt efterhånden, og beboernes antal var siden middelalderen blevet reduceret under virkninger af pest og krige. Omkring 1600 tallet var egnen et fattigt, tyndt befolket hedesogn.

I en indberetning af 1638 fra præsten i Brande til dr. Ole Worm anføres:

”En stor Fjerdingvej fra Kirken udi Vest ligger og to Gaarde, kaldet Fløe”.

I en indberetning af 21. februar 1649 af præsten Laurits Nielsen Winther nævnes:

”Fløe, to Gaarde”.

Matriklen for Koldinghus Amt, Brande Sogn, 1664 (Landsarkiver Nørrejylland) angiver følgende:

Ejer af to Gaarde i Fløe, Jacob Ulfeld til Karstoft.

Christen Pedersen er Fæster paa den ene Gaard

Søren Andersen og Christen Jacobssen er Fæstere paa den anden Gaard

I matriklen 1688 nævnes Michel Jensen som fæster af Christen Pedersens gård.

I en mandtalsliste for kopskatregnskab for Koldinghus Amt for 1704-05 anføres under Fløe:

”Er tre Gaarde, Proprietarie Goods og findes hos en Mand derudi, navnlig Peder Hansen, til Huse hos en fattig Enke, som har aldeles intet Kvæg, er allernaadigst forskaanet”.

I sine optegnelser fra Brande sogn oplyser Peder Larsen, Dørslund, at Fløe omkring 1750-1800 bestod af fire gårde og et boelssted. Gårdene var: Søndergård, Nørgård, Østergård og Vestergård. Disse fire gårde lå før udskiftningen samlede øst for den nuværende Søndergård. Det er sandsynligt, at de pågældende navne først er knyttet til gårdene efter udskiftningen omkring år 1800.

Ovennævnte **Christen Pedersen** er slægtens ældste, kendte person. Han angives født omkring 1600, men som slægtens stamfar nævnes dog i almindelighed hans svigersøn, Palle Svensker. Christen Pedersen er iflg. matriklen fæster under Karstoft. Langt de fleste af bønderne var i det 17. århundrede fæstere. Der var dog ingen særlig forskel på deres og selvejernes økonomiske stilling. Selvejerbønderne arvede deres gårde, mens fæsterne ved overtagelsen måtte betale indfæste. Fæsterne havde store afgifter gennem landgildet, til gengæld betalte selvejerne dobbelt så store skatter. En stor afgift fælles for selvejere og fæstere var tiende til kirken. Endvidere var der en pengeskat og en kornskat.

Gårdene faldt sammen med heden. Byggematerialet var ler æltet sammen med lyng, den egns materiale, indtil murstenene i det 19. århundrede blev almindelige og billige nok. Taget var af lyng.

Palle Svensker og Christen Pedersens datter

Svenskerkrigen 1657-59 satte dybe spor på egnen og fik i særdeleshed betydning for slægten, idet Palle Svensker, hvis navn den endnu bærer, knyttede sig til den. Om begivenheder i sognet har vi præsten Peder Eskildsen Brammings officielle indberetninger om hændelserne. I slægten kun mundtlige efterretninger.

Ifølge præstens indberetninger foer svenskerne frem med hård hånd:

”Hos Niels Larsen tog Svenskerne 39 Rigsdaler i rede Penge. To Heste, to Par Bukskindbukser, 26 Tdr. Rug og et par Støvler. I Præstegaarden tog Svenskerne Penge og Gods for 175 Sletdaler og 100 Tdr. Korn, nok foruden pinte de os med Strikker og Bøsselaase, at vi maatte vise dem og købe os løs fra dem med vor Formue, vi havde i Jorden. Nogle maatte ogsaa ved saadanne Pinsler sætte Livet til.”

Efter svenskerne kom vore forbundsfæller, polakkerne og brandenburgerne, og de gik om muligt endnu hårdere frem. Det hedder i indberetningen:

”Hos Peder Nielsen i Brande tog Brandenburgerne Korn, Flæsk, Heste, Køer og Svin. To Vogne, seks Senge, Hynder og et flamsk Sengeklæde for i alt 300 Sletdalere, foruden 100 Tdr. Korn. Endvidere klædte de ham to gange af med Hug og Slag. Tog bort Støvler, Sko, Klæder, Hat med alt. Polakkerne tog saa Resten”.

Fra præstegården lyder det:

”Men Polakkerne, som laa paa Gaarden og raadede selv for al Ting, de sagde, det var deres, og at intet hørte os til, og Avlen, og alt hvad der findes uddøde. De brækkede og brændte, hvad forekom og huserede saaledes, at vi paa det sidste om Natten maatte rømme og undløbe barfodet og saa godt som nøgen fra dem.

Men der de havde skattet paa det haardeste, da fangede de om at plyndre, og det paa det allerstrengeste i tre samfulde Uger, saa at hver maatte rømme fra Hus og Hjem formedelst deres Røveri, Voldtægt og Pinsel. Sognet stod ganske øde i 14 Uger, derefter drog samme Hjem, som levende var”.

På gårdene i Fløe indkvarteredes svenske ryttere, men her gik det anderledes. Christen Pedersen havde en datter, hvis navn er glemt, men hun og en af de svenske dragoner ved navn Palle blev glade for hinanden, og det er i almindelighed Palle ”Svensker”, der nævnes som slægtens stamfar. Hvorledes dette gik til fortælles der om på forskellige måder.

En af fortællingerne siger kort, at Palle var svensk dragon, blev taget til fange og ingen sinde indløst. Derefter blev han gift med Christen Pedersens datter og fik gården.

En anden fortælling er fortalt af en gammel mand fra Brandlund, der som ung havde hørt den af Sidsel Dam, en gammel kone i Uhre. Sidsel fortalte, at hun i sine unge dage havde kendt en gammel kone i Fløe, en datter-datter af Palle, som kunne huske følgende fortælling af hendes bedstefar, om hans afrejse fra Fløe i 1658: Afrejsen blev foretaget en tidlig morgen i regn og tåge, men afdelingen for vild, og Palle blev sendt ud for at finde vej. I tågen og i den øde egn forvildede han sig, men som Sidsel sagde: ”Vorherre førte ham efter et par dages omflakken tilbage til kæresten i Fløe”.

Der findes flere overleveringer af disse fortællinger, men med små variationer er de ens. Deres efterkommere udgør Fløe-slægten.

Om selve stamtavlen synes der ikke at kunne rejses nogen berettiget tvivl, derimod har traditionen om, at Christen Pedersen var ejer af Søndergård i Fløe, og at denne gård som selveje gik i arv i hans slægt, ikke kunnet bekræftes. I matriklen 1664 nævnes Christen Pedersen som fæster under Karstoft. I det syttende århundrede synes ingen af de to Fløe-gårde at have været i selveje. Navne på matriklen 1688 kan ikke henføres til slægten, det samme gælder de matriklen 1664 tilførte navne. Efter alt at dømme er Christen Pedersens gård overtaget af Michel Jensen, denne kan måske have været en anden svigersøn, men dette er kun gisninger. Hverken Palle Svensker eller hans søn Christen Pallesen ses af de her benyttede kilder at have boet i Fløe. Hvis de ikke har boet i Fløe, har de sikkert stadig haft forbindelse med byen og antagelig gennem slægtsskab, idet vi atter træffer 4. generation, Palle Svenskers sønnesøn, Palle Christensen Fløe, som bonde på en af Fløe-gårdene.

Stamtavle

- 1) Christen Pedersen født omkring 1600. Nævnes i matriklen 1664 som fæstebonde i Fløe
- 2) Palle. Ifølge mundtlige overleveringer rytter i Karl Gustavs hær.
  - a. Tilnavne: Fløe, Svensker, Dragon. Han var gift med .... Christensdatter.
  - b. I ægteskabet ifølge overleveringer mindst to børn.
- 3) Christen Pallesen, gift med Ane ....
  - a. Christen og Anes datter (datterdatteren er meddeler til Sidsel Dam i Uhre)
  - b. Christen og Anes søn
- 4) **Palle Christensen Fløe, var bonde i den senere "Søndergård" i Fløe. Havde ifølge skiftebrev af 15.8. 1781 to børn. Ane og Christen:**
  - a. **Ane Pallesdatter gift med Peder Jensen. Fæster og senere ejer af Nørgård i Fløe.**
Ane Pallesdatter og Peder Jensens børn:
    - i. Jens Pedersen født 1745
    - ii. Palle Pedersen født 1747
    - iii. Else Pedersdatter født 1751
  - b. Christen Pallesen Fløe, født 1728. Overtog Søndergård. Gift med Maren Sørens datter
Christen Pallesen og Maren Sørendatters børn:
    - i. Palle Christensen Fløe, født 6.5.1764
    - ii. Søren Christensen Fløe, født 1767
    - iii. Kirsten Christensensdatter, født 1768
    - iv. Jens Christensen Fløe, født 1770
    - v. Else Christensensdatter, født 1775
    - vi. Christen Christensen Fløe, født 1778

Slægten fra Nørgård i Fløe

6 x tipoldefar Peder Jensen?

Jørgen Jørgensen, friskolelærer i Borup, som flere år inden 200 året for stamfaderen til FASTERHOLTS slægtens Palle FASTERHOLTS fødsel udgav en bog om Fløe slægten, oplyser, at samtidig med Christen Pedersen i Søndergård boede

Peder Jensen født omkring 1600 i Nørgård i Fløe.

Peder Jensen findes ikke på matriklen 1664. I matriklen 1688 nævnes Peder Hansøn som fæster på den ene af de to Fløe-gårde. Han nævnes ligeledes i mandtalslisten 1704-05. Det er måske ham, der er slægtens stamfader.

Anden generation er ifølge Jørgen Jørgensen, Borup:

5 x tipolefar Jens Pedersen

Jens Pedersen havde følgende børn, og med dem er vi på historisk grund:

- 1) Peder Jensen, født 1712. Fæstebonde i Fløe, gift med Ane Pallesdatter
- 2) Hans Jensen, født 1714. Smed i Branduhre
- 3) Anders Jensen, født 1731. Gårdejer i Arvad, Brande sogn.
- 4) Maren Jensdatter, født ?

4 x tipoldemor og 4 x tipoldefar Ane Pallesdatter og Peder Jensen

Peder Jensen, født 1712, blev gift med Ane Pallesdatter. Fæster og senere ejer af Nørgård i Fløe. Han har antagelig overtaget gården omkring 1740.

Hvornår Ane er født, vides ikke, men det må antages, at hun er den ældste af Palle Christensens kendte børn, da hun ellers skulle have været gift og have sit første barn i 15-års alderen. Hun døde 23.4.1753.

I andet ægteskab er Peder Jensen gift med Maren Nielsdatter, født 1734.

Efter Ane Pallesdatters død blev der holdt skifte på Nørgård. Skiftebrevet giver oplysninger om familieforholdene og tillige med dets fuldstændige fortegnelse over alt på gården et godt indblik i tidens og egnens landboforhold, og deri står blandt andet:

”Anno 1753, den 23. September, indfandt Christen Adserbøl af Skærlund sig udi Peder Jensens Sted udi Fløe, hvor hans Kone, Ane Pallesdatter, boede og døde samme Sted den 23. April, for baade at registrere og vurdere alt, hun som Børn tilhørte, som kunne komme til Deling mellem Ægteemanden, Peder Jensen, og disse sammen i ægteskab avlede trende umyndige Børn, tvende Sønner og en Datter. Den ældste Søn, Jens Pedersen, gammel 7 Aar, den næstældste, Palle Pedersen, 5 Aar, og Datteren Else Pedersdatter, 2 Aar. Faderen Peder Jensen, var til Stede, saavel Morfaderen, Palle Christensen, som var Formynder, de tiltagne Vurderingsmænd, navnlig Peder Jørgensen, Sandfeld, saa og Jens Madsen i Fløe, og blev samme Forretning foretaget med alt Hus, som blev forevist af vedkommende”.

Peder Jensens Svoger, Christen Adersbøl, der var Skiftefoged, har forestaaet Skiftet, og Anes Far, Palle Christensen, var Formynder for Børnene.

Af Besætning var der ifølge Skiftebrevet:

To Heste, en brun og en sort, 24 aar gamle, 4 Stude, 2 Stude- og en Kviekalv 6 Køer, 50 Faar, et Fedesvin, 30 Lam og 9 Bistader.

Af Redskaber var der:

To Vogne, en Plov og en Harve, Høleer, Spader, Økser, Ulksakse, Solde og Halmløbe.

Brugsgenstande i Huset:

Fire Kar og en Tønde, to Ballier, to Spande og tre Stripper. Der var Øltragte, Øltønde, Flødebøtte og et Pottemaal af Træ. Endvidere Bagetrug, Drøfletrug, Træfade, Stenfade, og Stentallerkener, to Tinfade og otte Tintallerkener, samt tre Skægmand. Der var et Messing-Fyrfad, to Spinderokke, to par Kaarer, og et Mælkeskab af Fyrretræ.

Det egentlige Bohave var:

Tre Stole, et Egetræs- og et Fyrretræs-bord en gammel Kiste, en Hængelsestage af Messing. Tre Senge med Dynner og Lagener, to Puder og to Pudehynder, et Pudevaar, endvidere et lidet Hængeskab.

Af Forraad var der:

To Hørgarnslagener, 16 Alen Vadmel, en Drejlsdug, 13 Alen brunt Foretøj og 16 Tønder gammel Rug.

Værdigenstande:

Et Sølvbæger, ungefar til én Pæl, samt tre Sølvteskeer.

Der er en vis Velforsynethed med Hensyn til Besætning, Redskaber og Brugsgenstande, men alt i alt giver det Billede af et fattigt Hjem.

Husene var:

10 Fag Stuehus, 15 Fag Lade, 8 Fag Fæhus og 4 Fag Faaresti.

I 1781 døde Peder Jensen, og der blev da atter holdt skifte på Nørgård. Nu mellem enken og de to hold børn.

Besætningen var af samme størrelse som 1751, men med hensyn til redskaber og indbo er der en væsentlig større velstand. Også dette skiftebrev giver mange oplysninger:

”og var paa samme Tid tilstede Enken Maren Nielsdatter, salig Peder Jensens, med sin Lavværge Christen Pallesen Fløe. Samme Tid var og tilstede Sønnen Palle Pedersen, 34 Aar gammel, Sønnen Niels Pedersen, 26 Aar, Sønnen Hans Pedersen, 15 Aar, item Sønnen Peder Pedersen, 12 Aar med deres Formynder, Farbroderen Hans Jensen Smed, Uhre, Brande Sogn. Den ældste Søn, Jens Pedersen, var ikke til stede, men opholdende sig paa Sjælland. Saa var og til stede Datteren, Else Pedersdatter, 28 Aar, med sin Mand Peder Nielsen, Uhre, Brande Sogn, Datteren, Ane Pedersdatter, med sin Ægtemand, Jonas Pedersen af Harrild, Ejstrup Sogn, Silkeborg Amt, item Datteren Mette Pedersdatter med sin Formynder, Farbroderen Anders Jensen i Arvad, Brande Sogn.”

Peder Jensens Svoger af 1. Ægteskab, Christen Pallesen, Fløe, var Værge for Enken, og hans Brødre Formynder for Børnene.

Maren Nielsdatter overtog som bestemt ved skiftet gården, som hun afstod til sin søn Niels Pedersen.

Ane Pallesdatter og Peder Jensens børn:

- 1) Jens Pedersen, født 1745
- 2) **Palle Pedersen, født 1747. Gift med Johanne Madsdatter, der sad som enke på en af de to gårde i Fasterholt**
- 3) Else Pedersdatter, født 1751

Maren Nielsdatter og Peder Pedersens børn:

- 1) Niels Pedersen, født 1755. Overtog Nørgård.
- 2) Ane Pedersdatter. Gift i Ejstrup, Harrild.
- 3) Hans Pedersen, født 1766. Gårdejer i Holtum.
- 4) Peder Pedersen, født 1769. Skæbne ukendt.
- 5) Mette Pedersdatter. Skæbne ukendt.

Slægten fra Fasterholt

Tip-tip-tip oldemor og tip-tip-tip oldefar

Johanne Madsdatter og Palle Pedersen Fasterholt

Palle Pedersen Fasterholt er født i Nørgård i Fløe 1747 og død i Fasterholt 25.5.1822. Tilnavnet Fasterholt fik han efter sin bopæl i Fasterholt, Arnborg sogn. Han er opkaldt efter sin morfar, Palle Christensen Fløe i Søndergård i Fløe, der var den anden Palle i slægten, og Palle Svensker var hans tipoldefar.

Palle Pedersen blev 28.9 1778 i Arnborg kirke viet til

Johanne Madsdatter født 1736, der sad som enke i den ene af de to gårde, der dengang var i Fasterholt, og med hende overtog han gården i fæste. Hun havde i sit første ægteskab børnene:

- 1) Ane Kirstine Jensdatter, født 1763, gift med
  - a. Palles farbror, Hans Jensen Smed, Uhre Brande sogn, og efter hans død med:
  - b. Niels Hansen, Skærlund, med hvem hun havde fire børn.
- 2) Jacob Jensen, født 1770 gift 1797 med Margrethe Jensdatter fra Brande. Med hende overtog han en af gårdene i Brande by, hvor han boede, da byens jorder år 1800 blev udskiftede.

Fasterholt er beliggende lidt nord for Fløe. Navnet hentyder til tidligere skovbevoksning, idet "holt" betyder lille skov.

Om de to gårde, der var Fasterholts eneste bebyggelse i ældre tid, oplyses, at de 1683 ejedes af Jørgen Hansen, Horsens. Senere kom de under Karstoft, og en af ejerne her, Poul Østergård, solgte i 1764 begge gårde til Peder Jørgensen, Holtum, hos hvem Palle en tid var fæster.

Peder Jørgensen boede på Holtumgård, og hans søn, Jørgen Pedersen, overtog den efter ham. Det var dennes døtre, Maren og Mette Kirstine, der blev gift med Palles to halvbrødre. (Slægten fra Nørgård i Fløe)

Senere blev Palle selvejer. Om hans personlighed og hans liv som gårdmand i Fasterholt vides intet. Det ligger for langt tilbage til, at mundtlige overleveringer har kunnet holde sig.

I Fasterholt blev gårdene vist aldrig udskiftede. Her gik det den modsatte vej, idet Palles svigersøn i 1805 fik begge gårde og lagde dem sammen.

Johanne Madsdatter og Palle Pedersens børn:

- 1) **Anne Marie Pallesdatter født i Fasterholt 1779 døbt 4.7., død 13.11.1827 som gårdmandskone i Fasterholt, gift med ungarl Peder Thomsen, Tornvig, Arnborg sogn født 1775, død på Fasterholt 18.3.1857.**
- 2) Jens Pallesen født i Fasterholt 19.8.1785. Om hans skæbne vides ikke noget. Han er muligvis død som ung.

Tip-tip oldemor og tip-tip oldefar

Anne Marie Pallesdatter og Peder Thomsen

I 1805 afstod Palle Fasterholt gården til Anne Marie og Peder Thomsen. De havde indtil da boet i Rom, Ikast sogn, hvor deres ældste barn var født. Ved brylluppet den 2.5.1802 angives Peder Thomsen at være fra Tornvig, men han skulle stamme fra Dørslund, Brande sogn, hvilket stemmer med oplysninger om, at flere af hans børnebørn var opkaldt efter ham. Han fik navnet Dørslund.

Samtidig med, at Peder Thomsen overtog sin kones fødegård, købte han den anden gård i Fasterholt og lagde gårdene sammen. Det blev da til en ejendom på ca. 1500 tdr. land, som med tiden fik navnet Fasterholtgård. Den synes dog i lange tider kun at have haft navnet Fasterholt.

Langt den overvejende del af jorden var hede, der strakte sig mod nord til Søby, mod øst til Fasterholtbjerre, mod syd til Tornvig og mod vest til Holtum og Arnborg.

Under Napoleonskrigen steg priserne på landbrugsprodukterne stærkt, og det gav anledning til en stor stigning i ejendomspriserne. Tidligere fæstere kunne med lethed afdrage på gælden eller bringe den helt ud af verden. De nærmeste år efter 1814 bragte en fortsættelse af prisstigningerne, men så kom katastrofen med statsbankerot og pengeknaphed. Der kom et mægtigt prisfald på landbrugets produkter og en deraf følgende økonomisk krise, der varede til 1828. Ejendomspriserne faldt katastrofalt, og der var tvangsauktioner overalt i landet.

Man kan måske tænke sig, at disse forhold har været medvirkende til, at Peder Thomsen 1827 i en alder af 52 år afstod gården til sin 24-årige ugifte søn, Palle. Hustruens død kan også have bevirket det. Selv købte han en anden gård, Sandgård, ved Kibæk Station og flyttede hertil med sine to yngste sønner. Besiddelsen af denne gård bevirkede, at den yngste søn Peder Pedersen fik tilnavnet Kibæk.

Sandgård blev solgt i 1840. Peder Thomsen vendte tilbage og blev aftægtsmand på Fasterholt, og Peder Kibæk købte Sandfeldgård. At der var "kraft" i Peder Thomsen endnu i 1844, ved vi af en historie fra dette år. En tid før var hjemmebrænding af brændevin blevet forbudt, og til kontrol med forbudets overhævelse var der nu og da besøg af toldbetjente på gårdene. En dag i 1844 kom de til Fasterholt. Peder Thomsen tog meget kraftig i mod dem og hævdede, at her var der ingen, undtagen hans søn Palle, der havde noget at sige. Palle blev kaldt hjem fra marken: "Brændevinstøj? Jovist havde de det"! Han hentede karaffel og glas og skænkede til hver af betjentene. Dette var det eneste "brændevinstøj", de fik at se på Fasterholt.

Anne Marie Pallesdatter og Peder Thomsens børn:

- 1) Palle Pedersen født i Rom, Ikast sogn 1803, død på Fasterholt 25.6 1876, gift med Ane Pedersdatter fra St. Sandfeld, født i Sandfeld 30.4 1815. Overtog Fasterholt.
- 2) **Dorthea Pedersdatter født på Fasterholt 1809, død i Birkebæk 7.1 1855, gift med Niels Nielsen Birkebæk født på Birkebæk 1805, død i Skarrild 1896. Gårdejer Birkebæk, Arnborg sogn.**
- 3) Johanne Pedersdatter født på Fasterholt 1810 død i Skovbjerg 2.2 1891. Gift med Christen Pedersen. Gårdejer Skovbjerg, Arnborg sogn.
- 4) Thomas Pedersen født på Fasterholt 1813 død på Harrildgård 17.12 1891, gift med Johanne Kirstine Pedersdatter født i St. Sandfeld 12.11 1823 død på Harrildgård 6.6 1888. Gårdejer Harrildgård, Brande sogn.
- 5) Peder Pedersen født på Fasterholt 1817 død på Sandfeldgård 15.5 1898, gift med Maren Pedersdatter født i St. Sandfeld 1814 død på Sandfeldgård 1871. Gårdejer Sandfeldgård, Brande sogn.

Slægten fra Birkebæk

Tipoldemor og tipoldefar

Dorthea Pedersdatter og Niels Nielsen Birkebæk

Gården Birkebæk var i ældre tid fæstegård under Tandrup i Snejbjerg Sogn. Omkring 1770 blev den selveje. Niels Nielsen Birkebæk overtog gården ved sit giftermål 1830 og afstod den til sin søn Niels Birkebæk Nielsen, der i 1875 gennem forhandlinger med oberstløjtnant Dalgas og en tre mands stor delegation solgte gården til Hedeselskabet.

Dorthea var svagelig og døde den 7.1 1855, 45 år gammel.

Niels Nielsen var født på Birkebæk i 1805 og blev Arnborg Sogns store mand i det 19. århundrede. Han var søn af Niels Jepsen fra Ørbæk i Hoven Sogn og hustru Abelone Nielsdatter af Birkebæk.

Som ung var han skoleholder i Arnborg. Som landmand var han dygtig, og de første træer i det vældige område, der hedder Birkebæk Plantage, blev plantet af ham.

Han var taksationsmand i Kreditforening og Brandkasse. Indtil 1874 sognefoged for Arnborg Sogn og gennem en lang årrække medlem af sogneforstanderskabet for Arnborg og Skarrild Sogne. Præsten var selvskreven formand, men ved sin klogskab og store indsigt havde Niels Nielsen Birkebæk i disse år afgørende indflydelse på sognets forhold. Han var amtsrådsmedlem, kandidat til folketinget og var hædret med dannebrogskorset.

Fra autoritativ side omtales Niels Nielsen Birkebæk som en sjælden klog og indsigtfuld mand. Gennem hele sin tid bevarede han fra sin ungdom som skolelærer en stærk interesse i folkeoplysning, og i en artikel i Hedeselskabets tidsskrift 1921 af Peder K. Toksvig, der i 1864 var hyrdedreng på Birkebæk, bliver Niels Nielsen Birkebæk omtalt som:

”en alvorlig, stille og tænksom Mand, der syntes præget af Hedens Tungsind. Der blev sjældent eller aldrig talt ved Bordet, Niels Birkebæk var en faamælt Mand, og var han til stede, herskede der gerne Tavshed. I Førstningen troede jeg, at han kun var min strenge Husbond, men jeg lærte senere, at han ogsaa var min faderlige Ven og Velgører, hvem jeg mere end nogen anden kan takke for den Uddannelse, jeg fik paa Staby Højskole og Jelling Seminarium”.

Mens han var amtsrådsmedlem, blev amtsvejen Brande-Herning anlagt, og det skyldes for en væsentlig del ham, at vejen kom gennem Arnborg. Hans kones slægtninge, familien Pallesen i Kollund, gjorde al deres indflydelse gældende for at få vejen gennem Fasterholt-Kølkjær-Kollund, og en tid så det ud, som det skulle lykkes for dem. I denne tid mødtes Christen Pallesen og Niels Nielsen Birkebæk:

”Vi fik da æ Vej!” sagde Christen Pallesen.

”Ja, saa kyer o en, mens I haar en”, svarede Niels

De fik den ikke!

Niels Nielsen Birkebæk skulle ikke have aftægt, men blev alligevel boende hos sin søn på Birkebæk og flyttede med ham til Holtum. Ind imellem hjalp han også med i det daglige. For eksempel hentede han hvert år et stort læs hvilling ved Vesterhavet, selv om Lene (Ane Malene) Birkebæk ikke altid vidste, hvad hun skulle stille op med den overflod.

Senere flyttede han til sin søn, Thomas Birkebæk i Skarrild og døde her i 1896.

Dorthea Pedersdatter og Niels Nielsen Birkebæks børn:

- 1) **Abelone Nielsdatter Birkebæk født på Birkebæk 4.5 1831, gift med Jens Peder Pedersen født i Sandfeld på St. Sandfeld 26.12 1824. Gårdejer St. Sandfeld.**
- 2) Niels Nielsen Birkebæk født på Birkebæk 18.7 1834, gift med Ane Malene Nielsen født i Holtum, Arnborg Sogn 10.2 1840. Overtog Birkebæk 1863, Vester Holtum 1875

- 3) Peder Nielsen Birkebæk født på Birkebæk 29.4 1840, gift med Edel Katrine Kristensen. Gårdejer og sognefoged i Omvrå, Sdr. Omme sogn.
- 4) Thomas Nielsen Birkebæk født på Birkebæk 30.7 1845, gift med Kristiane Lustrup født i Skarrild 8.12 1841. Gårdejer og sognefoged i Skarrild.
- 5) Ane Marie Nielsdatter Birkebæk født på Birkebæk 16.11 1849, gift med Niels Kristian Pedersen født i Sandfeld 19.4 1839. Overtog sin fødegård i Sandfeld

Oldemor Abelone Nielsdatter Birkebæk og oldefar Jens Peder Pedersen Sandfeld.

Oldemor og oldefar

Abelone Nielsdatter Birkebæk og Jens Peder Pedersen Sandfeld

Oldefar Jens Peder Pedersen Sandfeld, født 1824 i Sandfeld, og oldemor Abelone Nielsdatter Birkebæk, født 1831 i Kærby, boede på Jens Peders fødegård i Sandfeld. Gården overtog Jens Peder i 1852, og de boede på gården, indtil den i 1896 solgtes ud af familien.

Efter gårdens salg flyttede Jens Peder Pedersen og Abelone til en lille ejendom, der var bygget på den opdyrkede jord i Uhre Kær. 1897 blev en del af denne jord skilt fra til sønnen Peder Sandfeld Jensen, og hovedparcellen blev i 1900 overtaget af sønnen Erik Peder Pedersen, hos hvem Jens Peder og Abelone kom på aftægt.

Jens Peder Pedersen var søn af Peder Pedersen (kaldet Pæ Sandfeld), St. Sandfeld og hustru Kirsten Eriksdatter og således bror til de tre søstre, der giftede sig med sønnerne fra Fasterholt.

Jens Peder Pedersen og hans bror Jens Pedersen deltog i Treårskrigen 1848-50. En tredje bror Erik

Pedersen var også med. Blandt andet i slaget ved Fredericia, hvoraf han blev så stærkt rystet, at han døde i 1851. En lillebror, født 1832 var med i slaget ved Dybbøl i 1864.

Jens Peder førte dagbog under sin krigsdeltagelse, og den er i dag gået i arv til min fætter Hans Slotsbo. Der findes afskrift af dagbogen i slægtsbogen Fasterholtslægten. Jeg har dog kopier af dagbogssiderne.

Under krigen i 1864 var Jens Peder i sognerådet, måske sognerådsformand, og han havde sognets papirer hjemme. En dag kom tyskerne og gennemsøgte gården for at se, om de kunne finde disse papirer. De fandt dem dog ikke, for oldefar havde snarrådigt taget dem alle med ind i soveværelset, hvor de blev gemt i bornholmeruret. Oldemor lå i barselsseng, og det håbede han, at tyskerne ville respektere. Papirerne blev reddet, og der skete ikke familien noget.

I 1902 skulle oldemor og oldefar fejre guldbrillup, men det gav store problemer, for min mormor var blevet alvorligt syg efter moster Lones (Abelone) fødsel, og dengang måtte hverken mor eller

barn komme uden for hjemmet, inden barnet var blevet døbt. Det så ud til, at moster Lone og mormor ikke kunne komme med til guldbrylluppet, men et par dage inden festen blev mormor så meget bedre, at der kunne holdes barnedåb. Det var faktisk i sidste øjeblik, for barnedåben var den 1. maj, dagen inden guldbrylluppet. Men festen blev reddet, og hele familien kunne samles.

Selv da min moster, Lone Eriksen, fødte sit første barn, var det ikke helt ligegyldigt, om moderen forlod hjemmet, inden barnet var blevet døbt. Lone ville til Brande for at købe en ny kjole, men fik besked af sin svigermor, at hun ikke måtte tage nogle steder inden barnedåben. Lone spurgte forsigtigt om råd flere steder og tog derefter af sted for at købe kjolen. Det var svigermoderen ikke helt tilfreds med. Og det her var endda i 1930.

Et gammelt vers fra guldbrylluppet, som sad i en håndskåret træramme, fandt jeg hos moster Lone, og det lyder sådan:

LYKØNSKNING

I Anledning af Jens Peder Pedersens og Abelone Nielsens Guldbryllup i Kærballe d. 2. Maj 1902.

*Det fine Myrtes friske Grønt
Til Guld er nu forvandlet skønt
Og vidner højt om lykke.
Ja, gid til Livets Sol gaar ned
Vorherres milde Aftenfred
Beständig hos jer bygge
Gode venner*

Oldemor døde kort tid, efter at moster Lone var blevet konfirmeret, og der blev fejret og gjort rent i laden, hvor kisten skulle stå. Familien samledes til en lille andagt i hjemmet, hvorefter der blev spist, inden man skulle i kirke. Nogle kom gående, men fra Birkebæk og Skarrild kom familierne i hestevogn.

Oldemor døde i januar måned, og på grund af vinterføre og dårligt vejr med snestorm blev det meget sent, inden man nåede kirken. Kisten blev ført til Brande på hestevogn, og efter højtideligheden skulle man tilbage for at spise suppe, så det blev langt ud på aftenen, inden man kørte hjemad. Lone havde passet oldemor under hendes sygdom og blev derfor meget skuffet over, at hun ikke måtte komme med i kirke. Men hun skulle blive hjemme og sørge for, at der var varme på, når gæsterne kom tilbage fra begravelsen.

Abelone Nielsdatter Birkebæk og Jens Peder Pedersens børn:

- 1) Kirsten Jensen, født i Sandfeld 26.3 1853, død 23.7.1862.
- 2) Dorthea Jensen, født i Sandfeld 25.3 1855, død 4.9. samme år.
- 3) Dorthea Jensen, født i Sandfeld 18.1 1857, gift med Otto Sørensen, født 18.2 1841. Gårdejer i Branduhre.
- 4) Karen Jensen, født i Sandfeld 17.2 1858, gift med Anton Christensen, født i Hjøllund, Arnborg Sogn 18.7 1851. Husmand Østerholm, Søby, Arnborg.
- 5) Peder Jensen, født i Sandfeld 12.3 1861, død 11.6 1864.
- 6) Niels Birkebæk Jensen, født i Sandfeld 5.9 1864, død 11.6. samme år.
- 7) Kirsten Jensen, født i Sandfeld 11.2 1866, gift med Peder Jørgensen, i andet ægteskab gift med Lars Kr. Larsen, født i Sdr. Omme Sogn 7.3 1875. Gårdejer i Kærby, Brande sogn.
- 8) Peder Sandfeld Jensen, født i Sandfeld 9.10 1867, gift med Kirstine J. Christensen født 7.3 1878. Gårdejer i Kærby, Brande Sogn.
- 9) Ane Marie Jensen, født i Sandfeld 18.11 1869, gift med Johan Christian Larsen, født i Trøllund, Sdr. Omme Sogn 22.2 1870. Gårdejer, Lundsgård, i Kærby, Brande Sogn.

- 10) Niels Birkebæk Jensen, født i Sandfeld 25.12 1871, gift med Ane Olsen, født i Ry 2.10 1872. Hotelejer i Brande.
- 11) **Maren Jensen, født i Sandfeld 10.7 1873, død i Brande 11.1 1938. Gift med Hans Kristian Nielsen (Slot), født i Uhre 13.10 1858, død i Brande 24.4 1932. Gårdejer i Kærby, Brande.**
- 12) Erik Peder Jensen, født i Sandfeld 27.3 1875, gift med Ane Kirstine Eriksen, født i Kærby 8.2 1878. Gårdejer i Kærby.

Efterskrift

I foråret 1985 fik jeg opfyldt en gammel ønskedrøm. Jeg havde længe ønsket mig en campingbus, og det fik Tage Hovgaard, der havde Voldby Plejehjem ved Grenaa, tilfældigt at vide en dag, han var inde for at handle hos Tøjeksperten Olrik, hvor jeg dengang arbejdede. Jeg blev straks spurgt, om jeg ville købe hans bus, et ombygget "folkevognsrugbrød", der var en syv/otte år gammel. Den var sat til salg hos en autoforhandler til 75.000 kroner.

Jeg var fyr og flamme, men da vi havde diskuteret emnet tidligere i hjemmet, og jeg ikke kunne få Anni med på ideen, måtte jeg sige nej tak. Hovgaard prøvede at overtale mig, og af bar ærgrelse over, at jeg ikke ville købe, tilbød han på vej ud ad døren bilen til kun 50.000 kroner, hvis jeg kunne tage en hurtig beslutning. Jeg fik hurtigt aftalt en prøvetur, og på vej hjem fra arbejde øvede jeg mig på, hvordan sagen bedst skulle fremlægges over for Anni.

Det viste sig, at bilen var et fortrydelseskøb. Hovgaard havde købt bilen uden at rådføre sig med sin bedre halvdel, og efter en ikke særlig vellykket tur til Stockholm, hvor de undervejs overnattede i de svenske skove, havde bilen stået hjemme på gårdspladsen og grinet af ham i trekvart år, inden den endelig var blevet sat til salg hos autoforhandleren, hvor den nu længe havde stået til salg for 75.000 kroner.

Jeg var klar over, at vi begge skulle være enige om købet, så jeg var spændt på, hvad Anni ville sige. Men da vi kom ud til bilen, var vejret lige til at køre på ferie i. Solen skinnede fra en skyfri himmel, og i bilen var der alt, hvad hjertet kunne begære. Et komfur med to gasblus, køleskab, skab til service med kopper, tallerkener, gryder og pander. Sofa, der kunne trækkes ud til sovesofa, ekstra to sovepladser oppe under hævetaget, klædeskab, magasinrum, vandtank, varmeapparat, fortelt, campingbord, campingstole og en masse andet. Og Anni faldt pladask for herligheden. Ud over de mange gode ting, jeg har nævnt, var der store rusthuller rundt omkring på bilen, så vi kørte bilen op til nogle venner, der skulle se på det. De mente nok, at det kunne ordnes, og aftalen blev, at de fik vores Opel Kadett i bytte mod at renovere campingbussen.

1986. Videre fra moster Maren rundt i Perigord. Mig, Majken, Anni. Tonie fotograferer

Bilen havde kørt 170.000 kilometer, så vi vidste, der ville komme reparationer, men – en ønskedrøm var inden for rækkevidde. Vi havde tidligere haft en Saab, der havde enkelte nykker, en Opel Kadet uden, og nu fik vi en campingbus med mange. Det var, som om den ville bestemme en hel del selv og gøre holdt, når den syntes, det var ved den tid, men efterhånden fik vi styr på særhederne. I 1989, da den skulle have et ferieeftersyn inden turen til Frankrig, og jeg blandt andet havde bedt om nye tændrør til bilen, blev jeg ringet op af værkføreren, der syntes, jeg skulle spare tændrørene, - for de var bedre end motoren! Efter et større regnestykke og sammenligning mellem afskrivning og renteudgifter kom der en ny motor i bilen, selvom den kostede næsten det halve af, hvad vi i sin tid havde givet for bilen.

Vi har haft mange gode ferieture med ”den gule”, som den blev kaldt, og bilen blev brugt både som flyttebil for børnene, personbil og feriebil.

Som årene er gået, har vi nu den tredje af slagsen, og anden form for bil kan vi ikke tænke os.

Året efter at vi havde købt bilen, i 1986, ville vi besøge moster Maren og holde sommerferie sammen med Tonie, vores ældste datter, der da havde været au pair i Paris i næsten et år. Vores mellemste datter, Heidi, var på sprogskole i England og kunne derfor ikke være sammen med os, så det blev vores yngste datter Majken, Anni og mig, der kørte fra Danmark mod Frankrig. Vi havde aftalt, at vi skulle mødes med Tonie på campingpladsen i Boulogneskoven i Paris ved nitiden om aftenen, og da vi drejede ind på den lille vej til campingpladsen, så vi en, der vinkede til os fra en bus, der kørte forbi. Vi troede, der blev vinket til os, fordi vi havde dansk flag på campingbussen. Men det var Tonie. Og klokken var fem minutter i ni! Så kom ikke og sig, at det er svært at planlægge.

Mens vi var i Paris, havde vi nogle dejlige dage sammen med moster Maren, inden vi kørte videre til Perigord nogle hundrede kilometer syd for Paris, hvor vi havde en dejlig og oplevelsesrig ferie i et meget spændende område af Frankrig. På tilbagevejen afleverede vi Tonie på en banegård lidt uden for Paris. På den måde kunne vi køre i en bue uden om Paris, og Tonie kunne tage toget derfra til au pair familien, hvor hun skulle være en måned mere.

1989. Besøg hos moster Maren i Paris og Heidis familie i Le Mans og derefter rundt i Bretagne. Foto ved Le Mont St-Michel. Anni og Heidi ved bilen

I 1989 besøgte vi Heidi, der var au pair i Le Mans. Det blev også til et besøg hos moster i Paris, inden vi sammen med Heidi kørte rundt i Bretagnes barske og flotte natur. Det blev en stor oplevelse med vel nok klosteret Le Mont St-Michel og de tusindvis af store bautasten, der stod i lange rækker ved Carnac som turens menneskeskabte højdepunkter. Naturen imponerede nu også med den store forskel, der var mellem flod og ebbe. Det kunne vi slet ikke forestille os. Heller ikke, selv om vi så bådene stå på havbunden og lagde mærke til advarselsskiltene om ikke at gå ned fra klipperne ude ved klosteret. Inden turen atter gik hjemad, afleverede vi Heidi hos den franske familie i les Sables d'Olonne, en ferieby syd for Bretagne,

hvor familien var på sommerferie, og satte kursen hjemad.

Der blev talt en hel del om Danmark, mens Heidi var hos tandlægefamilien i Le Mans, men ”faderen” i familie, hvor Heidi var au pair, kunne ikke se, hvorfor han skulle holde ferie uden for Frankrig, ”for i Frankrig kan man jo blot vælge en ny provins, så er man på ferie i et helt andet land”. Familien blev alligevel overtalt til at holde en uges ferie i Danmark, og de havde Heidi med hjem.

Dengang vi begyndte at holde ferie i Frankrig i egen bil, var det ikke almindeligt at lave sine egne ture og køre rundt på egen hånd, og vi mødte meget sjældent andre danske. I dag, hvor vi har været på ferie i Frankrig mange gange, og næsten hver gang til en ny provins, vil jeg vove den påstand, at vi kender Frankrig bedre end mange franskmænd.

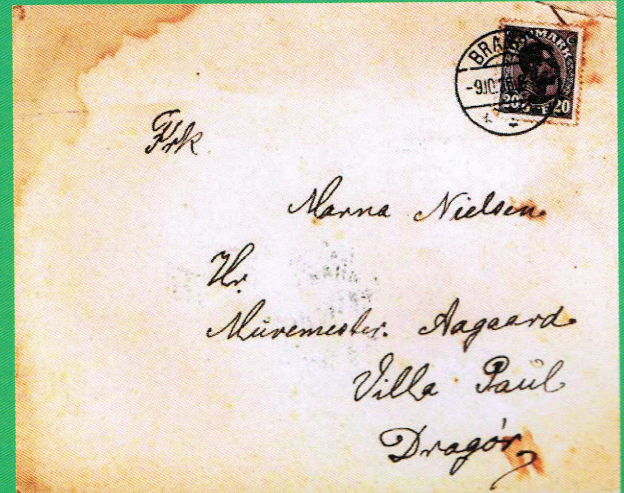
Det er helt bestemt på grund af moster Maren, at vi har fået og stadig har glæden ved at holde ferie i Frankrig. Selvom vi ikke kan sproget, har vi altid følt os trygge og godt tilpas, og der er ingen forskel, om vi kører rundt i de franske regioner eller går i Paris' gader. Det er moster, der har givet os denne specielle glæde, og vi sender hende tit en venlig og kærlig tanke både her fra Danmark og særligt, når vi er i Frankrig.

Moster Marens breve

- Den 9.10.1926. Brev fra mormor til moster Maren
- D 3.7.1942. Brev fra mor til moster Maren. Åbnet og censureret af tyskerne
- Den 14.12.1945. Brev fra Moster Mariane til moster Maren.
- Julebrev smykket med flag i anledningen af krigens afslutning.
- Den 14.12.1948. Julebrev fra morbror Jens Peder til moster Maren.